

Volt egyszer egy másik kartellkonferencia is

„Tisztelt Hölgyeim, Uraim, kedves kartellező Barátaim!

Üdvözlök mindenkit szokásos éves öszszejevetelünkön. Elsőként hadd gratuláljak szemfüles szervezőinknek, akik a Gazdasági Versenyhivatal által szervezett nemzetközi kartellkonferencia napjára időzítették e találkozót. Igaz, hogy így néhány kedves kollegánk nem tud jelen lenni, de legalább nem kell tartanunk a rettegett Kartell csoportos vizsgálók rajtaütésétől (nevetés a hallgatóság részéről). Külön köszöntöm az idén először köztünk megfigyelőként jelen levő mezőgazdasági termelők és kereskedők képviselőit is!

Nyitóbeszédemben elsőként szeretnék beszámolni tagjaink utóbbi évben elért sikereiről. Szót kell ejtenünk az előttünk álló tennivalókról, amelyhez fontos komolyan mérlegelnünk az együttműködőket – egyesek szerint „kartellezőket” – (elszörtan nevetés) fenyegető veszélyeket.

Először tehát az eredmények. Tagjaink beszámolóit szerint átlagosan 43 %-kal sikerült magasabb árakat elérni a piacainkon annál, mint ami együttműködés nélkül megvalósult volna. Tudom, hogy a versenyhatóság számára nehéz pontosan mérni, mekkora többlethasználattal jár az egymásra figyelés. Mi magunk persze jól tudjuk, hogy egy-egy gyümölcsöző együttműködés mennyit hoz a konyhára. Még a GVH által kalkulált mérték is jelzi – remélem mindannyiunk számára –, hogy jobb együtt, mint külön-külön (taps és bekiabálás: „Éljen a csapatszellem!”).

Lehet, hogy sokan úgy érzik, hogy a versenyhivatali bírságok nehezen elviselhetők, de nem árt szem előtt tartani, hogy a tagjaink által elért haszon, összevetve a lebukás kicsi valószínűségével, még mindig nem renget meg minket. Szeretném figyelmeztetnem egy új tagtársunk javaslatát, mely szerint árbevételünk 0,1 százalékából hozzunk létre egy alapítványt, melyből a lebukott sorstársat sújtó szankciót valamelyest ellentételezni tudjuk. (Bekiabálások: „Hívjuk szolidaritási Alapnak” „Legyen a neve Biztosítási Alap!”)

E ponton jegyzem meg, hogy az USA-ból oly jól ismert kártérítési perek elterjedésének csekély esélyét látom, így nem kell attól komolyan tartanunk, hogy néhány megélhetési ügyvéd által felpiszkált ügyfelünk zsaroló pozícióba kerüljön. Hasonlóképp nem látom veszélyesnek a nemrég büntető törvénybe iktatott közbeszerzési kartelltilalmat: eddig egyetlen esetben sem történt ilyen fenyegetés, hiába ez nem valami Amerika! (elszörtan nevetés)

Örömmel tájékoztatlak benneteket, hogy a GVH-t sem kerülte el az általános állami leépítés. Reménykedhetünk abban, hogy kevesebb vizsgálóval és kevesebb versenytanácstaggal kevésbé intenzív támadásoknak leszünk kitéve. Arra pedig, hogy brüsszeli bürokraták kutakodjanak cégeinknél, csak elvétve akad példa. Felhívom nemzetközi hátterű tagjainkat, hogy vessék latba befolyásukat annak megakadályozására, hogy a brüsszeli versenyhatóság létszám bővítő tervei megvalósuljanak! Legtöbbször elég csupán a demokráciahiány és a túlzott központosítás ismerős dallamain játszani.

Sokat kell azonban továbbra is tennünk azért, hogy cégvezetőink és részvényeseink érdekeit megfelelően szolgáljuk. Nem szabad lenézően kezelni az éledező kvantitatív elemzéseket sem és figyelemmel kell követni az „engedékenységek” csúfolt besúgó-politika alakulását. További aggodalomra ad okot a bírók kezelhetetlensége: évek óta nem tudjuk megállítani azt a tendenciát, hogy a versenyhivatalosok túlnyerjék magukat a bírói fórumokon. Nem szabad feladnunk azt sem, hogy annyi év után végre rést találjunk a versenyhivatalon: jó lenne a karibi tengeri klubunkban vendégül látni néhány tűzhöz közeli hivatalnokot (elismerő morajlás, „mi is szeretnénk ott lenni!”).

Kedves barátaim! Javaslom, hogy alakuljon munkacsoport a GVH engedékenységi politikájából fakadó veszélyek elhárítására. Nem szabad engednünk, hogy egységünket árulók bontsák meg néhány millió vagy akár milliárd forint reményében. Figyelemelterelésként hasznos, ha a

döcögve működő kartelljeinket a tagok egymás között egyeztetve feladják a hatóság előtt. A megbírságolt kollegákat az adott kartell tagjainak kompenzációs kasszájából kell kárpótolni. Ezzel látványosan kommunikálható munkát adunk a GVH-nak, s nem lesz energiájuk az igazi, még virágzó együttműködéseink felgyöngyítésére.

Továbbra is fontosnak tartom közgazdászaink képzését, külföldi ösztöndíjakhoz juttatását, ahol elsajátíthatják azokat az ismereteket, amelyekkel a nyilvánosság előtt is be tudjuk bizonyítani együttműködéseink szükségességét és hasznosságát.

A javában tartó síszezon lehetőségeit kihasználva kérem tagjainkat, hogy megbeszéléseiket lehetőleg a szomszédos országokban tartsák meg. Szerencse, hogy a golfkultúra még nem terjedt el nálunk, így magától értetődő, hogy tavasztól külföldi pályákon találkozhatunk egymással (derültség a hallgatóságból).

Mindenkit kérek, hogy továbbra is haszon oda! Meg kell akadályozni, hogy együttműködéseinknek bármilyen további büntetőjogi következménye lehessen. Már így is túl messze mentek ezen a téren a mániákus versenyvédők. (Bekiabálás: „Őket kellene börtönbe küldeni, nem minket!”)

Köszönöm figyelmezteteket, átadnám a szót a szekcióelnökeinknek és meghívott külföldi vendégeinknek. Éljen a biztos megélhetés, harcoljunk továbbra is együtt a romboló verseny ellen! (Taps)”

Mint azt a birtokunkba került, most közreadott, talán valahol tényleg elhangzott felvétel is mutatja, a GVH éberén figyel...

A Versenytanács döntései

- 4 Az elmúlt három hónap döntései
- 5 Alku(sz)képesek?
- 6 Akciós árak az Euronicsnál
- 7 Kötelezettségvállalás a Tesco részéről
- 7 Korlátozott közvetítőválasztás
- 8 Erőfölény: hol van, hol nincs
- 9 Egy fax és más semmi

EXCHANGE ÁRFOLYAM		
	VÉTEL PURCHASE	ELADÁS SALE
EUR	252,5	259,99
USD	191,	198,99
CHF	155,	161,49

NO COMMISSION!

A tárgyalóteremben történt

- 10 Érdemben helybenhagyta a Fővárosi Bíróság a GVH egyetemi kartellügyben hozott határozatát
- 10 A Fővárosi Bíróság szerint sem ingyen telefonálnak Kárpátiék
- 11 Jogsértőnek találta a Fővárosi Bíróság az OTP személyi kölcsönre vonatkozó reklámjait

GVH-hírek

- 12 Nemzetközi konferencia Budapesten
-
- 16 ROK-programok
- 16 A Versenykultúra Központ hírei
- 18 Megújuló kétoldalú együttműködés

Vendégoldal

- 19 Versenyjogi Kutatóközpont

Nemzetközi szintér

- 20 Hosszú távú gázszolgáltatási szerződések Németországban
- 21 Nemzetközi versenyjogi kishírek

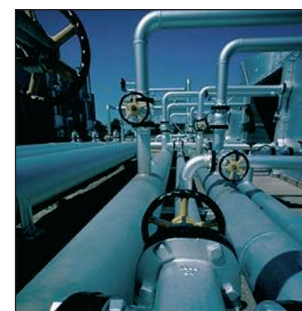
- 22 Szlovák versenyhivatali bíróság az üzemanyagpiacon
- 23 Monopolizációs reform az USA-ban
- 24 CRA konferencia – nemcsak közgazdászoknak

Riport

- 25 Interjú Gerald F. Masoudival

Elemzések

- 26 Nagyházi István: A Bizottság villamosáram- és földgázpiaci ágazati vizsgálata – magyar szemmel

- 31 Sükösd Péter: A mezőgazdasági termékek versenyjogi megítélése Magyarországon belül

- 34 Miks Anna: Fejlemények az engedékenységi terén

Portré

- 41 Bemutatkozik a Versenypolitikai Iroda
- 42 Egy új tagállam versenyhatósága – Bulgária

Visszapillantó

- 44 A kartellek fajtái és „harc eszközei”

Statisztikák

- 46 A GVH tevékenysége számokban

A Versenytanács döntései

Az elmúlt három hónap versenytanácsi döntései

A Versenytanács ezen a télen 39 versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntést. Az alábbi áttekintés nem tartalmazza azokat a döntéseket, amelyeket a Versenytanács a vizsgáló végzésével szembe benyújtott jogorvoslati kérelemre hozott meg.

GAZDASÁGI ERŐFŐLÉNNYEL VALÓ VISSZAÉLÉS		
Vj-69/2005.	Hungarotel Távközlési Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (150 millió)
Vj-116/2005.	TIGÁZ	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (4 millió)
Vj-139/2005.	Magyar Telekom Rt.	megszüntetés
Vj-142/2005.	Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.	megszüntetés
Vj-4/2006.	FiberNet Kommunikációs Zrt.	megszüntetés
Vj-15/2006.	TvNetwork Telekomunikációs Szolgáltató Nyrt.	megszüntetés
Vj-16/2006.	ViDaNet Kábeltelevíziós Szolgáltató Zrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-136/2006.	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	megszüntetés
VERSENYT KORLÁTOZÓ MEGÁLLAPODÁS		
Vj-51/2005.	Allianz Hungária Biztosító Rt., Generali-Providencia Biztosító Zrt., Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége, Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft., Magyar Opelkereskedők Bróker Kft., Porsche Biztosítási Alkusz Kft., Magyar Biztosítók Szövetsége	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (Allianz: 5.319 millió, Generali: 1.046 millió, Gémosz: 360 millió, MPM: 45 millió, MOSZ: 13,6 millió, Porsche: 30,7 millió), a Mabisz esetében az eljárás megszüntetése
Vj-83/2005.	AND NOW Kft., Northline Kft., Exclusive Change Kft., Exclusive Best Change Kft., Exclusive West Change Kft., Exclusive Pannon Change Kft., Exclusive Special Change Kft., Exclusive Extreme Change Kft., Corner-Trade Kft., Good Change Kft.	a Northline Kft. és az AND NOW Kft. esetében jogsértés megállapítása és bírság kiszabása (Northline Kft.: 3,6 millió, AND NOW Kft.: 1 millió)
Vj-60/2006.	Magyar Gyógyszerész Kamara	megszüntetés
ÖSSZEFONÓDÁS		
Vj-161/2006.	Transelektro Ganz-Röck Kazán- és Erőművi berendezések Zrt., Transelektro Energetikai és Környezetvédelmi Zrt.	engedélyezés
Vj-173/2006.	Wiener Städtische Versicherung AG, Kardan Financial Services B.V.	annak megállapítása, hogy az adott ügylet nem minősül vállalkozások összefonódásának
Vj-175/2006.	Banca Intesa Spa., Sanpaolo IMI Spa.	engedélyezés
Vj-182/2006.	Dalkia Energia Zrt., Pannonpower Holding Zrt.	engedélyezés
Vj-185/2006.	Axiál Javitó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Szombathelyi Agroker Mezőgazdasági Termelőeszköz Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	engedélyezés
Vj-186/2006.	Dalkia Energia Zrt., Sinesco Energiaszolgáltató Kft.	engedélyezés
Vj-187/2006.	Magyarországi Volksbank Rt. és Volksbank Ingatlankezelő Kft., Általános Értékforgalmi Bank Zrt.	részben engedélyezés, részben elutasítás
Vj-192/2006.	Magyar Telekom Távközlési Nyrt., Mobilpress Kommunikációs Zrt.	engedélyezés
Vj-193/2006.	Hans Kostmann Beteiligungs AG, Wopfinger Transportbeton Ges.m.b.H, CEE Chemicals Vagyonkezelő Kft., Lasselsberger Hungária Kft.	engedélyezés
Vj-2/2007.	ABO MILL Zrt., Budai Malomipari Kft.	engedélyezés
FOGYASZTÓI DÖNTÉSEK TISZTESSÉGTLEN BEFOLYÁSOLÁSA		
Vj-57/2006.	Bio Time Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Norbi.hu Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (Bio Time Kft.: 14 millió, Norbi.hu Kft.: 3 millió)
Vj-114/2006.	Magyar Telekom Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (30 millió)
Vj-115/2006.	D-BS Magyarország Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, helyreigazító közlemény közzétételének előírása
Vj-118/2006.	Reckitt Benckiser (Magyarország) Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (10 millió)
Vj-120/2006.	Pannon GSM Távközlési Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (40 millió)
Vj-123/2006.	Pannon GSM Távközlési Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (7 millió)
Vj-127/2006.	Örökjárdék Ingatlanbefektető Zrt., Hild Ingatlanbefektető Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (Örökjárdék Zrt.: 500 ezer, Hild Kft.: 13 millió)
Vj-131/2006.	Magyar Telekom Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (20 millió)
Vj-133/2006.	Danone Tejtermékgyártó és Forgalmazó Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (10 millió)
Vj-137/2006.	Sláger Rádió Műsorszolgáltató Zrt.	jogsértés megállapítása
Vj-138/2005.	Rádió Szombathely	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása
Vj-139/2006.	Aquarius-Aqua Kereskedelmi, Ipari és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (2 millió)
Vj-141/2006.	Erste Bank Hungary Nyrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (15 millió)
Vj-142/2006.	Vodafone Magyarország Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (5 millió)
Vj-143/2006.	Auchan Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (30 millió)
Vj-146/2006.	Tárkány Autóház Kft.	megszüntetés
Vj-148/2006.	Tesco-Global Áruházak Zrt.	megszüntetés kötelezettségvállalással
Vj-149/2006.	Euronics Kft., Electro-Quality Kft., Vöröskő Kft., Bravotech Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (Euronics Kft.: 10 millió, Electro-Quality Kft.: 10 millió, Vöröskő Kft.: 10 millió, Bravotech Kft.: 10 millió)

Alku(sz)képesek?

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa 2006. december 21-én meghozott határozatában megállapította, hogy az Allianz Hungária Biztosító Rt., a Generali-Providencia Biztosító Zrt., a Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége, a Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft., a Magyar Opelkereskedők Bróker Kft. és a Porsche Biztosítási Alkusz Kft. az elmúlt években a verseny korlátozására alkalmas magatartást tanúsított. A Versenytanács a vállalkozásokkal szemben összesen 6 814 300 000 Ft bírságot szabott ki. A Versenytanács a Magyar Biztosítók Szövetségével szemben megszüntette az eljárást.

A vállalkozások által létrehozott szakmai érdek-képviselői szervezetek döntései (közvetlenül vagy közvetett formában) alkalmasak a vállalkozások (mindegyik, de nem kizárólagosan tagjaik) piaci magatartásának befolyásolására, függetlenül attól, hogy az ajánlásként vagy kötelező jelleggel jelenik meg, s ezen versenyjogi ítéletet önmagában az sem befolyásolja, ha a vállalkozások társadalmi szervezete nonprofit módon tevékenykedik.

A vállalkozások társadalmi szervezeteinek döntésével kapcsolatban a határozat hangsúlyozza, e döntésnek nem kell különösebb formai követelményeknek eleget tennie, minden olyan megnyilvánulás jogsértőnek minősül, amely (függetlenül tényleges hatásától) olyan szándékot tükröz, hogy összehangolva a tagok piaci magatartását korlátozza a gazdasági versenyt. Versenykorlátozóknak minősül az a magatartás, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét, versenykorlátozó célúnak minősül. A ma-

gatartás célja levezethető például a döntés szövegéből, objektív törekvéseiből, a felek magatartásából.

A jelen esetben a Gémosz versenyjogi értékelés alá eső döntéseinek léte az Allianz és a Generali biztosítókkal megkötött megállapodások által egyértelmű bizonyítást nyert, s ezekből megállapítható volt a döntések tartalma is, amelyek magukban foglalták a két biztosítóval a 2003., a 2004. és a 2005. évre szólóan megkötött megállapodás tartalmának megfelelő, az óradíjakra (azaz árakra) vonatkozó ajánlás megtételére vonatkozó, az árverseny korlátozását és az árak egységesülését, s ezáltal a verseny korlátozását célzó szándékot.

Az Allianz esetében a 2004. és a 2005. év esetében volt megállapítható a javítói óradíj mértékének a biztosítások értékesítésében a javító által nyújtott teljesítménynek rendszeresen, elvszerűen történő összekapcsolása, amely megjelent a Gémosz-szal megkötött megállapodásokban és a márkakereskedőkkel megkötött megállapodásokban egyaránt. A versenykorlátozó cél ezen megállapodások vonatkozásában egyértelműen megállapítható volt.

A Generali a 2004. és a 2005. évben szintén a verseny korlátozását célzó, arra alkalmas magatartást tanúsított azáltal, hogy a javítói óradíjak mértékének kérdését a márkakereskedőkkel megkötött javítói szerződésekben összekötötte a biztosítások értékesítésében tanúsított teljesítménnyel.

A versenyfelügyeleti eljárásba nem került bevonásra az Allianz és a Generali biztosítóval szerződött igen nagyszámú márkakereskedés. Ezt a Versenytanács az adott esetben szükségtelennek tartotta, mivel egyrészt ezt a közérdek védelme nem tette szükségessé, a piacvaró megállapodások további érvényesülésének kiküszöböléséhez elégségesnek mutatkozott azok további alkalmazásának az Allianz részéről történő megtiltása, másrészt az ezen vállalkozásokkal szemben kiszabható bírság összege is csekély lett volna.

A biztosítási alkusz sajátos szereplője a biztosítási piacnak. A biztosítási szerződés létrehozására közvetlenül irányuló rendszeres üzletszerű tevékenységét nem a biztosító, hanem a szerződő fél megbízásából eljárva végzi. A függet-

len, azaz a biztosítótól független biztosításközvetítő szerepe az, hogy a biztosítási piacon hozzásegítse az őt megbízó személyt (a szerződőt) a megbízó számára legmegfelelőbb biztosítási szerződés létrejöttéhez. A biztosítási alkusz különleges szerepe azt eredményezi, hogy a biztosítási piacon a hozzáférők vonatkozásában mintegy ő hozza létre és működteti a piacon lévő versenyző termékek versenyét. Ennek megfelelően alkalmas a versenytörvény megsértésére minden olyan magatartás, amely ezen verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Jogsértők például azokat a megállapodásokat, amelyekben a felek abban állapodnak meg, hogy adott időszakban a biztosítási alkusz hány darab casco, illetve kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést közvetít a biztosítóhoz, illetőleg kikötik, hogy a biztosítási alkusz az adott időszakban általa közvetített casco és kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződések minimum meghatározott százalékát közvetíti a biztosítóhoz, azt is rögzítve, hogy ez havonta minimum hány casco és kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést jelent. A versenytörvénybe ütköznek továbbá mindazon megállapodások, amelyek a biztosítási alkusz jutalékának (céljutalékának) mértékét az általa a biztosítóhoz közvetített szerződések számához (vagy az új szerzés állománydíjához) mérten sávosan állapítja meg, ezzel arra ösztönözve az alkuszt, hogy minél több szerződést közvetítsen a biztosító felé.

A Versenytanács megállapította, hogy az elmúlt években megkötött egyes megállapodásaikkal a verseny korlátozására alkalmas magatartást tanúsított a Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft., a Magyar Opelkereskedők Bróker Kft. és a Porsche Biztosítási Alkusz Kft., valamint a velük szerződést kötő Allianz és Generali.

Nem nyert bizonyítást, hogy az Allianz és a Generali az óradíjak vonatkozásában egymással megállapodást kötött volna vagy összehangolt magatartást tanúsítottak volna, illetőleg az sem, hogy a Magyar Biztosítók Szövetsége e tárgyban versenykorlátozó magatartást tanúsított volna.

Akciós árak az Euronicsnál

A Versenytanács a 2007. február 22-én hozott határozatában megállapította, hogy a 2006. április 10. és 2006. augusztus 9. közötti időszakban a „Euronics Műszaki Áruházlánc” néven a Euronics Kft. által megjelentetett reklámújságok az akciós árakhoz kapcsolódó árkedvezményekről a fogyasztók megtévesztésére alkalmas módon tájékoztattak.

A reklámújságok olyan akciókról tájékoztattak, amelyek keretében a fogyasztók „akciós áron”, meghatározott mértékű egységes árkedvezmény mellett juthattak az újságokban közzétett termékekhez a Euronics áruházláncához tartozó 134 üzlet bármelyikében. Az árkedvezmények mértékét a reklámújságok minden egyes termék esetében az „akciós ár” és a „forgalmazó által javasolt fogyasztási ár” mint viszonyítási alap különbözeteként közölték. A reklámújságokban alkalmazott árfeltüntetési gyakorlatot a Versenytanács jogsértőnek minősítette.

Az eljárás során megállapításra került, hogy az Euronics elnevezés alatt működő üzletlánc a Vöröskő Kft., az Elektro-Quality Kft. és a Bravotech Kft. vállalkozások saját tulajdonában vagy franchise formában üzemeltetett üzleteit foglalja magában, amelyek vállalkozásonként, illetve a Bravotech Kft. esetében üzletenként is önálló üzletpolitikát folytatnak, beleértve a termékek akción kívüli árainak megállapítását is. Erre a körülményre visszavezethetően megállapítható volt, hogy sem az egyes boltok saját eladási árai, sem pedig azok valamilyen átlaga nem egyezhettek meg a forgalmazó által javasolt árral. A forgalmazó által javasolt ár nem azonos a kereskedelmi gyakorlatban ugyancsak használatos „listaár” tartalmával sem. A listaár fontos tulajdonsága, hogy ezen az áron a termék ténylegesen megvehető, még abban az esetben is, ha egyébként ezen az áron a fogyasztók ritkán vásárolnak, mert előnyben részesítik az éppen aktuális kedvezményes lehetőségeket. A forgalmazó által javasolt áron viszont a fogyasztó nem, vagy csak véletlenszerű esetben tudná megvásárolni az akciós terméket a Euronics üzletekben akción kívül.

A fentiekre tekintettel a forgalmazó által javasolt ár lényegét tekintve semmilyen olyan jelentéstartalmat nem hordoz a fogyasztó számára, amelynek alapján megítélhetné annak a kedvezménynek a mértékét, amelyet ehhez képest az akciós ár számára jelent. A forgalmazó által javasolt ár csak egy javaslat, amellyől a viszonteladók bármikor, bármilyen irányban és mértékben eltérhetnek. Ezért még csak az sem állítható alappal, hogy a forgalmazó által javasolt ár valamilyen átlaga, vonzási centruma, meghatározó eleme lenne a tényleges kiskereskedelmi fogyasztói áraknak.

Az akciós ár és a forgalmazó által javasolt fogyasztási ár különbözetére alapozó árfeltüntetési gyakorlat a fogyasztó számára az akciók szokásos jelentéstartalmának látszatát kelti, azt a üzenve számára, hogy az akción az adott termékhez jelentős árkedvezményrel juthat. A műszaki

30.000,- forintot ér!

gorenje

A energiasztály

3 év garancia

Csereakcióban: 69.999,- helyett *

59.999,-

Törlesztés: **10 x havi 5.999,-** Beneficial
és kezdje a törlesztést akár **3 hónap múlva!** (1)

EURONICS
M Ű S Z A K I Á R U H Á Z L Á N C

884264W: 258 literes kombi hűtő - Automatikusan kezeleményezett
3 hűtőkompartiment - Magasság: 170,7 x 54 x 58 cm.
Eredeti ár: 69.999,- - Csomag: 39.999,-

kiskereskedelemben a fogyasztók különösen fogékonyak az árkedvezmények – engedmények ígéretére. Ezért az akción elérhető árkedvezmény ígérete önmagában is alkalmas arra, hogy a fogyasztók vásárlási döntéseit befolyásolja anélkül, hogy tisztában lenne azzal, hogy ténylegesen mekkora kedvezményt is jelent az akció számára. Ezért a fent leírt árfeltüntetési gyakorlatot a Versenytanács a fogyasztók megtévesztésére alkalmasnak minősítette, amely sérti a Tpv. 8. §-ában foglalt tilalmat.

A Versenytanács az eljárás során megállapította, hogy a jogsértésért nem csak a reklámújságot kiadó Euronics Kft., hanem annak tulajdonosai, a Vöröskő Kft., a Bravotech Kft. és az Elektro-Quality Kft. is felelősek. A négy vállalkozásra összesen 45 millió forint bírságot szabott ki, és határozatában megtiltotta a jogsértő magatartás folytatását.

Kötelezettségvállalás a Tesco részéről

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa megszüntette a Tesco-Global Áruházak Zrt.-vel szemben indított versenyfelügyeleti eljárást, mivel a Tesco kötelezettséget vállalt arra, hogy módosít tájékoztatási gyakorlatán.

A Gazdasági Versenyhivatal azért indított versenyfelügyeleti eljárást, mert a Tesco által értékesített kerékpárokról a reklámújságokban adott tájékoztatás kapcsán mellőzésre került annak a körülménynek a figyelembevétele, hogy a jóállás feltételeként a kerékpárokat az első használat előtt (a jótállási jegyen feltüntetett) szakszervizben további költséget vállalva kell üzembe helyezni.

A Tesco az eljárás során kötelezettséget vállalt arra, hogy az általa forgalomba hozott azon kerékpárok, továbbá minden olyan termék esetén, amelyknél a garancia feltétele, hogy a fogyasztók a gyár-

tók/szállítók által megjelölt szakszervizet külön díjazás ellenében igénybe vegyék a termékek üzembe helyezés céljából, 2007. március 2-től erről a feltételről a konkrét termék árához kapcsolódóan a fogyasztókat számukra érzékelhető módon tájékoztatja reklámjaiban, és áruházaiiban a termék eladási helyén és a vevőszolgálati pulton.

A Versenytanács összességében úgy értékelte, hogy a kötelezettségvállalás elfogadásával a közérdek védelme hatékonyan biztosítható.

A Versenytanács a Tesco kötelezettségvállalása elfogadásának mérlegelésekor egyebek között figyelemmel volt arra, hogy – a tényállás további kiegészítése mutatkozott szükségesnek, amely újabb eljárási cselekményeket tett volna szükségessé, – a kötelezettségvállalás elfogadása esetén mód nyílt az aggályos tájékoztatási gyakorlat piacról történő kiiktatására, méghozzá nem egy tilalom (tiltás) kimondása, hanem egy pozitív módon meghatározott magatartás vállalása révén,

– nem csak egy-egy konkrét reklám, hanem egy egész tájékoztatási gyakorlat megváltoztatását eredményezi a Tesco önkéntes kötelezettségvállalása,

– az eljárás kiterjesztése, illetve új eljárás megindítása nélkül módosul a fogyasztók tájékoztatása során követett gyakorlat más termékkör (pl. tűzhelyek) vonatkozásában is, így a kötelezettségvállalás elfogadásával a fogyasztók felé irányuló tájékoztatási gyakorlatban bekövetkező kedvező változás túlmutat a jelen eljárás keretein,

– a kötelezettségvállalást elfogadó végzés megfelelően közvetíti más vállalkozások felé is, hogy a Versenytanács milyen tájékoztatási gyakorlatot tart kívánatosnak,

– a kötelezettségvállalás teljesítését utóvizsgálat fogja ellenőrizni, s ha a vállalt kötelezettségek teljesítése nem valósul meg, akkor a Tesconak számolnia kell ennek törvényi következményeivel.

A Versenytanács végzésével megszüntette az eljárást, és kötelezővé tette a vállalás teljesítését.

Korlátozott közvetítőválasztás

A Gazdasági Versenyhivatal 2006. december 5-én tartott tárgyalásán hozott határozatában megállapította, hogy a Hungarotel Távközlési Zrt. visszaélt gazdasági erőfölényével azáltal, hogy hálózatában indokolatlanul korlátozta közvetítő szolgáltató választását a hangszolgáltatások tekintetében. A jogsértésért a Hungarotel 150 millió Ft versenyfelügyeleti bírság megfizetésére köteles.

Az európai uniós jogalkotás által szorgalmazott telekommunikációs piacnyitáshoz köszönhetően azok a fogyasztók, akik rendelkeznek vezetékes telefon-előfizetéssel, nemcsak a hálózattal rendelkező vezetékes telefonszolgáltató vállalkozást vehetik igénybe telefonhívás bonyolítására, hanem más, ún. közvetítő szolgáltatást kínáló vállalkozást is. A közvetítő szolgáltató olyan távbeszélő szolgáltató

vállalat, amely a hálózattal rendelkező szolgáltató infrastruktúrájában annak előfizetői számára egyes telefonhívásokra előhívószám vagy előtétszám segítségével lehetővé teszi, hogy az ő szolgáltatását vegyék igénybe. A közvetítő-szolgáltató igénybevétele esetén a havi fix előfizetési díjak a fogyasztó a hálózattal rendelkező szolgáltatónak (jelen esetben a Hungarotelnek) fizeti meg, miközben az egyes hívásokért már nem a Hungarotelnek, hanem a közvetítőszolgáltatást nyújtó telefontársaságnak fizet.

A GVH a Hungarotel 2001-ben kialakított és bevezetett, illetve az azt felváltó 2005. október 1-jétől hatályos díjcsomagjaival kapcsolatban megállapította, hogy bár más módon és eszközzel, de mindkét díjcsomagszerkezet korlátozta a közvetítő-választási szolgáltatást nyújtó versenytársak piacra lépését a Hungarotel hálózatában.

A 2001-ben bevezetett díjcsomagok azáltal bizonyultak versenykorlátozóknak, mert a Hungarotel a közvetítőszolgáltatás igénybevételét az előfizetőivel kötött szerződéseiben csak a legmagasabb fix havi előfizetési díjat, illetve a legalacsonyabb hívásdíjakat tartalmazó alapidjcsomagjában engedte meg. Az előfizetők túlnyomó része számára ezért nem volt észszerű az Alapcsomag választása, mert a viszonylag alacsony Hungarotel-díjakhoz képest csak korlátozott megtakarítás volt elérhető a közvetítő-szolgáltató igénybevételeivel, miközben a havi díjat mindenképpen meg kellett fizetnie.

A Hungarotel a korábbi díjcsomagokat felváltó, 2005. október 1-jén bevezetett Otthon díjcsomagok mindegyikében lehetővé tette, hogy az előfizetői igénybe vegyenek közvetítő-szolgáltatót. A versenykorlátozó hatás arra volt visszavezethető, hogy valamennyi díjcsomag tartalmazott ún. lebeszélhető percek, illetve díjösszeget. Ez a megoldás azt kívánta eredményezni, hogy a Hungarotel előfizető csak a csomagokban foglalt „ingyenes” mennyiség felhasználásán túli hívások tekintetében vegye fontolóra közvetítő-szolgáltató igénybevételét. A Hungarotel a havi előfizetési díjakat és az abban foglalt „lebeszélhetőséget” a fogyasztók híváshoz szokásainak ismeretében úgy alakította ki az egyes díjcsomagokban, hogy az előfizetőinek túlnyomó többsége

A Versenytanács döntései

éppen a havi díjnak megfelelő összeget szánjon a vezetékes telefon használatára, és éppen a csomagban foglalt lebeszélhető hívások mennyiségét kívánja „lebeszélgetni”. Ha a Hungarotel előfizetőinek nem éri meg a közvetítő-szolgáltató igénybevétele, akkor ennek az a következménye, hogy a közvetítő-szolgáltatóknak nem éri meg a Hungarotel hálózatában piacra lépnie. A Hungarotel magatartása tehát azért, hogy „ellenérdekeltté” tette saját előfizetőit közvetítő-szolgáltató választásában, elrettentette a versenytársakat attól, hogy vállalják a piacrallépéssel járó nem

jelentéktelen többletkiadásokat. Ha viszont ennek ellenére mégis beléptek a piacra, akkor jelentősen megnehezítette gazdasági helyzetüket. 2005. október 1. előtt az akkori Matáv, később a Tele2 vállalta a Hungarotel piacára történő belépést. A jogsértő helyzet azáltal szűnt meg, hogy a Hungarotel 2006. május 1-jei hatállyal lebeszélhetőséget már nem tartalmazó, de a közvetítő-szolgáltató választását lehetővé tevő díjcsomag-családot (Otthon Direkt) vezetett be.

A Hungarotel közvetítő-szolgáltató választásának biztosításával kapcsolatos

magatartását a hírközlési hatóság (NHH) is vizsgálta a 2004. június 15. és 2005. október 1. közötti időszakra vonatkozóan, és a jogerősen még le nem zárt eljárásában ugyancsak jogsértőnek ítélte és bírsággal sújtotta a Hungarotel magatartását. A GVH a szankcionálás során ezért ezt az időszakot figyelmen kívül hagyta. A Hungarotel jelen eljárásban ugyancsak vizsgálta magát más magatartásával, azaz a behívásos (dial-up) Internet szolgáltatók piacra való belépésének korlátozása tárgyában a GVH jogsértés hiányában az eljárást megszüntette.

Erőfölény: hol van, hol nincs

A Versenytanács a TVNetwork kábeltelevíziós szolgáltatóval szemben indított eljárásban megszüntető döntés hozott.

A 2006. január 24-én indult Vj-15/2006. sz. eljárásban megállapított tényállás alapján a Versenytanács arra jutott, hogy a TvNetwork gazdasági erőfölényes helyzete a működési területek közül legfeljebb egyes hálózatok tekintetében lenne külön-külön megállapítható. Azonban ha a vizsgálat tárgyát a vállalkozás valamennyi ügyfelével szemben egységesen alkalmazott szolgáltatási feltételek képezik, a gazdasági erőfölényes helyzetet a szolgáltató teljes szolgáltatási területére vonatkozóan összességében kell vizsgálni. Ilyen magatartásnak minősült jelen eljárásban a TVNetwork Kft. ÁSZF-jének felszólító levéllel kapcsolatos vizsgált rendelkezése¹ és a programcsomag módosítása, amely lényegében egységesen érintette valamennyi szolgáltatási területet. Az eljárás alá vont kb. 27 ezer előfizetőjéből – a helyettesítőnek tekintett szolgáltatások igénybevételét egyedileg befolyásoló tényezőket figyelembe nem véve – körülbelül 19 500 előfizetőnek van – elvi választási lehetősége, ami a TvNetwork összes előfizetőjének 72%-át teszi ki. Tényleges választási lehetősége a valóságban ennél feltehetően valamivel kevesebb előfizető-

nek van², ezen ügyfelek száma azonban még egy viszonylag nagyobb hibahatáron belül is meghaladja az 50%-ot. Erre tekintettel a vállalkozás gazdasági erőfölényes helyzete a fenti két magatartás vonatkozásában kizárható volt.

A díjak emelése tekintetében és egyes működési területek (helységek) vonatkozásában azonban a TVNetwork Kft. gazdasági erőfölénye fennállt, tekintettel arra, hogy a díjemelések mértéke és tartalma szolgáltatási területenként eltérő volt. Azonban a Versenytanács kialakult gyakorlata szerint a szolgáltató vállalkozás díjai akkor minősülnek túlzottan magasnak, ha a díjmelés eredményeképpen a vállalkozás befektetésarányos nyeresége jelentősen meghaladja az iparágban normálisan elvárható mértéket. Ez a jogalkalmazási gyakorlat azonban csak a vállalko-

zás egészére vonatkozóan értelmezhető, amelyben a vállalkozás valamennyi szolgáltatási területén elért bevételt és indokolt költséget figyelembe kell venni, beleértve azokat a területeket is, ahol az eljárás alá vont nincs gazdasági erőfölényben. A vállalkozás nyereségessége szolgáltatási területenként nem vizsgálható, mert az általános és/vagy központi, illetve a több területet együttesen érintő költségeknek nincs olyan általánosan elfogadható elosztási elve, amelyet a versenyjogi elemzésben alapul lehetne venni.

A díjemelések területenkénti elkülönült elemzését – valamely más elv alapján – indokolhatná az, ha az eljárás alá vont a vizsgálat alá vont díjmelést úgy valósította volna meg, hogy

- azokon a területeken, ahol gazdasági erőfölényben van, jelentősen nagyobb mértékű és/vagy ütemű díjmelést hajtott volna végre, mint azokon a területeken, ahol nincs gazdasági erőfölényben; vagy ha
- azokon a területeken, ahol gazdasági erőfölényben van, a korrigált³ nettó díjak a vállalkozás egészét jellemző átlagtól lényegesen (30%-ot meghaladó) mértékben felfelé eltérnek, és

- a díjemelések következtében azokon a területeken, ahol gazdasági erőfölényben van, jelentősen magasabb díjak alakultak volna ki, mint azokon a területeken, ahol nincs gazdasági erőfölényben.

A tényállás alapján azonban megállapítható volt, hogy a fenti szempontok egyike sem teljesült. Mindezekre tekintettel a Versenytanács a díjak további részletes vizsgálatát szükségtelennek látta és az eljárást végzéssel megszüntette.

¹ Misperint az előfizető köteles megtéríteni a szolgáltató postai és adminisztrációs költségeit, amely a díjfizetési kötelezettségnek az elmulasztása miatt, a fizetési felszólítás kiküldésével kapcsolatban merül fel, a tartozással egyidejűleg megtéríteni.

² A vizsgálatlalt érintett áru helyettesíthetőségét több egyedi körülmény, köztük a vezetékes műsorelosztó szolgáltatás esetében elsősorban a párhuzamos szolgáltató gazdasági megfontolásai, társasház esetén a lakóközösség hozzájárulásának hiánya, míg az Antenna Digital szolgáltatás esetében mindenképp a domborzati viszonyok, építés hatósági előírások, valamint szintén a társasház hozzájárulásának hiánya akadályozhatja.

³ a műsorköltséget nem tartalmazó

Egy fax és más semmi...

A Gazdasági Versenyhivatal 2005. június 20-án hivatalból indított versenyfelügyeleti eljárást annak megállapítására, hogy a hazai piac jelentősebb valutaváltó vállalkozásai egyeztetik-e egymással az árfolyamokat. A vállalkozások telephelyein végzett rajtaütés során a GVH birtokába került egy fax, amelyet a Northline Kft. küldött az AND NOW Kft.-nek. Az AND NOW irodájában fellelhető fax papírt 2005. július 19-én, délelőtt 9.40 perckor küldték a Northline Kft.-től, és amely tartalmazza az összes árfolyamot (15 tétel). Ugyan ellentmondó nyilatkozatok hangzottak el arról, hogy milyen gyakran kerül sor ilyen tartalmú faxküldésre, a telefonszolgáltatótól bekért híváslisták alapján megállapítható volt annak rendszeressége.

A versenytanács határozatában azt alapította meg, hogy 2004. január 1-jétől kezdődően napi rendszerességgel, a Váci utcára és közvetlen környékére kiterjedően versenykorlátozó módon egyeztetették árfolyamaikat. A jogsértés miatt a Northline Kft. 3,6 millió Ft, az AND NOW Kft. 1 millió Ft versenyfelügyeleti bírságot köteles megfizetni. A többi eljárás alá vonttal szemben elegendő bizonyíték hiányában az eljárás megszüntetésre került.

A GVH nem fogadta el a vállalkozások azon védekezését, hogy publikus adat megküldését nem tiltja a versenyjog. A határozat rámutat arra, hogy bizonyos körülmények között nem csak az üzleti titoknak minősülő információ megküldése valószínűsíthető versenykorlátozó információáramlást. Azon információcserének, melynek az a célja vagy hatása, hogy a versenytársak bizonytalan viselkedéséből eredő kockázatokat csökkentsék, ellentétesek a torzulásmentes verseny követelményével. Ha egy vállalkozás rendszeresen megküldi aznapra alkalmazni tervezett árait versenytársának, az két szempontból is jogsértőnek minősül: egyrészt eszköze lehet egy klasszikus árkartell működtetésének, másrészt ennek bizonyítottága hiányában is alkalmas a független árképzési döntések meghozatalának befolyásolására. Nem talált arra nézve észszerű magyarázatot, hogy miért éri meg az eljárás alá vontak állítása szerinti élénk versenyben rendszeresen jelentkező (idő és pénzületi) költség mellett az árfolyamokat megküldeni egy versenytársnak.

Az eljárás érdekessége, hogy a GVH a jogsértés tényleges hatásainak bizonyítására ökonometriai elemzést használt.

Egybevetve több vállalkozás eurovételi árfolyamait, a számításokból az tűnt ki, hogy a vizsgált 97 nap közül, amikor mind az AND NOW-tól, mind a Northline-től volt adat, 68 napon ugyanaz volt az árfolyamuk, míg a többi napon tapasztalt eltérés lényegében 1 Ft volt, ami jóval kisebb mértékű a többi pénzváltó árfolyamaival való eltérésnél. Az árfolyamok korelációs elemzése szerint a Northline Kft. és az AND NOW Kft. piaci magatartása egymással sokkal nagyobb hasonlóságot mutat, mint bármelyik kettő és a többi vizsgált valutaváltóé.

A határozattal szembeni jogorvoslati határidő még nem telt le.

Érdemben helyben hagyta a Fővárosi Bíróság a GVH egyetemi kartellügyben hozott határozatát

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) Versenytanácsa 2006 nyarán kihirdetett határozatában megállapította, hogy az ISH Kft., az SAP Magyarország Kft. és az IBM Magyarország Kft. öt magyarországi egyetem által, gazdálkodásirányítási, illetve kórházi informatikai rendszerek tárgyában kiírt közbeszerzési eljárások együttes elnyerése érdekében versenykorlátozó módon működött együtt. A súlyos versenyjogi jogsértésért ISH Kft.-t 130 millió Ft., az SAP Magyarország Kft.-t 690 millió Ft., az IBM Magyarország Kft.-t pedig 690 millió Ft. versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte a Versenytanács.

Az ELTE Gazdasági és Műszaki Főigazgatósága, a Semmelweis Egyetem, a Szegei Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági és Műszaki Főigazgatósága és a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum 2004. folyamán írtak ki közbeszerzési eljárást informatikai rendszereik modernizálása érdekében. Az öt projekt eltérő nagyságrendű volt, összességében több mint nettó 13 milliárd Ft értéket képviselt. Az öt projekt mindegyikét eredendően a három vállalkozás nyerte el, de az ELTE esetében, a Közbeszerzési Döntőbizottság

határozata nyomán megismételt eljárásban végül egy másik vállalkozás lett győztes.

A versenyfelügyeleti eljárás feltárta, hogy a hazai informatikai piac három jelentős szereplője, az ISH Kft., az SAP Magyarország Kft. és az IBM Magyarország Kft., megállapodott egymással az adott évben kiírt egyetemi projektek együttes elnyerése érdekében, s erről titkos 'teaming' megállapodást kötöttek. A megbízások biztos elnyerése érdekében versenykorlátozásra alkalmas módon hangolták össze magatartásukat azáltal, hogy

- nyeresi esélyüket növelő párhuzamos ajánlatokat tettek,

- két egyetem esetében közösen befolyásolták a pályázatok megfogalmazását, továbbá

- a jelentősebb versenytársak távolartását célzó tárgyalásokat folytattak.

A GVH szerint e három magatartás alkalmas volt az egyetemi tenderenként folyó verseny befolyásolására, s nem jártak olyan hatékonysági vagy egyéb előnnyel, amelyre tekintettel az általános tilalom alóli mentesülés szóba kerülhetett volna.

A bírság mértékének megállapításakor a GVH az öt tender értékét vette alapul, fi-

gyelemben véve a jogsértés súlyosságát, közepes piaci hatását és a vállalkozásoknak a jogsértéshez való viszonyulását. Az ISH Kft.-vel szembeni kisebb bírság oka az volt, hogy annak összege a versenytörvény értelmében nem haladhatja meg a vállalkozás előző évi nettó árbevételének 10%-át. A bírságok mértéke közötti aránybeli különbség jól szemlélteti azt is, hogy adott esetben a jelentősen nagyobb méretű vállalkozás jogsértéstől való elrettenése relatíve magasabb bírságot tesz indokolttá.

A vállalkozások jogorvoslattal éltek a határozat ellen. A Fővárosi Bíróság 2007. február 20-án kihirdetett nem jogerős, ítéletében – részben megváltoztatva a GVH határozatát – megállapította, hogy a vállalkozások között piacfelosztásra vonatkozó megállapodás jött létre. Nem látta ugyanakkor bizonyítottnak a Fővárosi Bíróság, hogy a három vállalkozás a Synergon távol tartása érdekében versenyellenesen összehangolta volna magatartását, ezért kb. 10%-kal csökkentette a kiszabott bírságokat. Ennek megfelelően az ISH Kft. 117 millió Ft, az SAP Magyarország Kft. 620 millió Ft, az IBM Magyarország Kft. pedig 620 millió Ft bírság megfizetésére köteles.

A Fővárosi Bíróság szerint sem ingyen telefonálnak Kárpátiék

A Gazdasági Versenyhivatal a 2006 áprilisában állapította meg, hogy a UPC Magyarország Kft. széles körű kampány keretében közzétett egyes reklámjai, melyek bizonyos szolgáltatásának ingyenességére vonatkoztak, alkalmasak voltak a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására, mivel ezen állítások nem feleltek meg a valóságnak.

Az eljárás tárgyát a UPC Magyarország Kft. (a továbbiakban: UPC) egyes, 2004. szeptembere és 2005. decembere között

közzétett reklámjai képezték, melyek – többek között – a UPC bizonyos szolgáltatásainak ingyenességére vonatkoztak.

A helyhez kötött vezetékes telefonszolgáltatás piacán a UPC 2004 őszén újszerű szolgáltatással jelent meg. Ennek lényege az volt, hogy a UPC a megfelelően átépített kábelhálózatán képes hangot is továbbítani, amennyiben az előfizetőnél egy adaptert helyeznek el. Ennek az adapternek a segítségével bármely belföldi hívásirányba indítható te-

lefonhívás, függetlenül attól, hogy mobil vagy vezetékes telefonszámot hívnak-e. A szolgáltatás nem díjmentes, mert egyrészt alapdíja van, másrészt kiegészítő csomagot is lehet az alapdíj-csomaghoz kapcsolni. Ily módon, ha a UPC telefonszolgáltatást igénybe vevő fogyasztó ugyancsak adapterrel rendelkező beszélgetőpartnert hív, a szolgáltatásnak egyáltalán nincs percdíja és csak az alapdíjcsomag havidíját kell fizetni. Amennyiben a hívó fél hálózaton

kívülre telefonál, a beszélgetés akkor ingyenes, ha – az Itthon elnevezésű kiegészítő csomagot megrendelve – a telefonáló csúcsidőn kívül kezdeményez hívást.

Az újszerű és a hagyományos vezetékes telefonálásban modernnek számító szolgáltatását a UPC 2004. őszétől mintegy másfél éven keresztül tartó – televízióban, rádióban, szórólapokon, óriásplakátokon stb. folytatott – kampánnyal népszerűsítette. Egyes reklámok azt az üzenetet közvetítették a fogyasztók felé, hogy szolgáltatása feltétel nélkül ingyenes (pl.: „UPC Telefon: 0 Ft percdíj belföldre!”, „...UPC Telefonnal ingyen hívják a nagyit.” stb.).

A GVH Versenytanácsa a következő jogalkalmazási gyakorlatát követve arra építette a reklám versenyjogi értékelését, hogy az „ingyenesség” kifejezés alatt a fogyasztók az ellenszolgáltatás teljes hiányát értik. A versenyfelügyeleti eljárásban megállapításra került, hogy a fogyasztó nem vehette igénybe ingyenesen a UPC szolgáltatását, hiszen havidíjat mindenképpen kellett fizetnie. Ezek a reklámok így módon alkalmasak voltak a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására.

A Versenytanács a jogsértő magatartásáért 10 millió Ft versenyfelügyeleti bírságot szabott ki, amelynek meghatá-

rozásakor enyhítő körülményként vette figyelembe a szolgáltatás újszerűségét, valamint versenyt javító szerepét, továbbá annak esélyét, hogy a reklámkampány kiterjedtsége miatt a fogyasztók eséllyel értesültek a jogszerű kijelentésekről is.

A UPC megtámadta a határozatot, azonban a Fővárosi Bíróság elutasította a felperesi keresetet. A Bíróság megállapította, hogy a kifogásolt reklámok egyértelműen megtevesztésre alkalmasak, azok a feltétel nélküli ingyenesség, illetve ingyenesség látszatát keltették. Helytállónak tartotta továbbá a bíróság a bírság kiszabás körében mérlegelt körülményeket is.

Jogsértőnek találta a Fővárosi Bíróság az OTP személyi kölcsönre vonatkozó reklámjait

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa megállapította, hogy az OTP Rt. az általa 2005. április 15. és május 15. között kedvezményesen nyújtott személyi kölcsönre vonatkozó reklámjai – a versenytörvény által tilalmazott – fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának minősültek.

Az OTP széles körű sajtó és rádióreklámozással népszerűsítette személyi kölcsön konstrukcióját. Ennek keretében kilenc országos terjesztésű napi illetve hetilapban, továbbá tizenöt országos és regionális sugárzású rádióadóban reklámozta termékét.

A rádiókban az OTP következő reklám-szövege hangzott el: „Mire megissza a kávéját, megkapja a pénzét! Az OTP személyi kölcsönhöz most akár 30 perc alatt hozzájuthat! 400 000 Ft-ot adunk havi 9421 Ft-os törlesztőrészletre. Sőt, az akció ideje alatt OTP Lakossági Folyószámlára történő folyósítás esetén az 1%-os folyósításhoz kapcsolódó jutalékot is elengedjük. OTP személyi kölcsön. Ne rakozzon tovább.”

Az eljárás során a Versenytanácsnak abban kellett állást foglalnia, hogy biztosította-e az OTP a fogyasztók megalapozott termékvalasztásához a szükséges piaci ismereteket. A Versenytanács szerint a reklámkampány sem elemei-

ben, sem összességében ezt az ismeretet nem biztosította. A rádióreklám ugyanis nem szólt a svájci frank alapú kölcsönről és törlesztőrészletről, viszont közölte a lakossági folyószámlára való folyósítás feltételét, ami azon-

ban azt a hamis látszatot keltette, hogy az akció időtartama alatt a forint vagy az euró alapú kölcsönfelvétel esetén a feltételek azonosak svájci frank alapú kölcsönével. A sajtóreklámozás pedig bár tartalmazta, hogy a népszerűsített személyi kölcsön svájci frank alapú, de az 1% kedvezmény hozzákapcsolása – nem említve a folyószámlára való folyósítás feltételét – a fogyasztó előtt

jellemzően rejtve maradt, azt a hamis látszatot keltve ezáltal, hogy az 1% kedvezmény – a kölcsön alapjától függetlenül – az akciós időszakban kötött minden szerződéshez jár.

A Versenytanács a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az OTP magatartása a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas volt, ezért a versenytörvénybe ütközött. A Versenytanács a jogsértésért 10 millió Ft versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte az OTP-t.

A Fővárosi Bíróság egyetértett a versenytanács határozattal, és megállapította, hogy az OTP által közzétett reklámokból a fogyasztók nem ismerhették meg a kölcsön nyújtásának lényeges tulajdonságait, amelyek a döntésük kialakításában fontos szerepet játszhattak volna. Irrelevánsnak minősítette a bíróság azt a körülményt, hogy a fogyasztóknak módjukban áll a teljes körű tájékoztatás megszerzése utólag, mivel a jogsérelem a jogsértő információk közreadásával befejeződik. Nem fogadta el a bíróság azt az érvet sem, hogy a PSZÁF a felperesi ügyféltájékoztatást a jogszabályoknak megfelelően minősítette, hiszen nem a PSZÁF hatásköre a versenyjogi szabályok érvényesítése.

„Fellépés a kartellekkel szemben – Miért és hogyan?”

Nemzetközi konferencia Budapesten

A GVH Versenykultúra Központ 2007. február 16-án „Fellépés a kartellekkel szemben – Miért és hogyan?” címmel nemzetközi konferenciát tartott Budapesten. A konferencia célja a kartellek által a gazdaságban okozott károk nagyságrendjének tudatosítása, az ellenük való eredményes fellépés fontosságának hangsúlyozása és az ezzel kapcsolatos nemzetközi tapasztalatok bemutatása volt. A rendezvényt kiemelkedő érdeklődés kísérte: a kartellügyekben érintett vállalatok vezetői, vállalati döntéshozók, gazdasági kamarák és szövetségek vezetői, tagjai, a gazdasági élet más, jelentős szereplői, újságírók, jogászok, valamint az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ célországainak (kelet-, délkelet- és közép-európai országok) versenyhatósági vezetői közül több mint 250-en vettek részt az egész napos konferencián. A Versenytükröt magyar és angol nyelvű különszámot jelentetett meg a rendezvény alkalmából.

A konferenciát Gyurcsány Ferenc miniszterelnök nyitotta meg. Megnyitó beszédében elmondta, hogy a gazdasági szereplőkben megvan a hajlam a verseny korlátozására, hogy megállapodásokkal arra törekedjenek, hogy a piacinál magasabb árat határozzanak meg, és nem piaci körülmények között extraprofitot érjenek

el, mellyel sokmilliárdos károkat okoznak a vevőknek, illetve az adófizetőknek. A miniszterelnök szerint olyan államra van szükség, amely képes kikényszeríteni a jogszabályok betartását, és hozzátette, hogy minden polgár, függetlenül attól, hogy milyen gazdasági, társadalmi, vagy politikai erő áll mögötte, csak a jog normáinak betartásával alakíthatja kapcsolatait. A miniszterelnök a kartellekkel szemben a legszigorúbb fellépést szorgalmazta, és elmondta, hogy ebben minden eszakközzel támogatja a GVH-t.

A miniszterelnök nyitóbeszédét követően Lomnici Zoltán, a Legfelsőbb Bíróság elnöke köszöntötte a résztvevőket. Beszédében hangsúlyozta, hogy a bíróságok garanciális szerepet töltenek be a GVH döntéseinek felülvizsgálatával. Fontos a jó döntés, hiszen fogyasztók millióinak jogos érdeke, vállalkozások léte, munkahelyek ezrei függhetnek tőle – mondta a Legfelsőbb Bíróság elnöke, hozzátéve, hogy a versenyközérdek, és a felülvizsgálat során csak a döntések 7-8 százalékát változtatja meg a bíróság.

Három pillér

A köszöntő után Philip Lowe, az Európai Bizottság Verseny Főigazgatóságának vezetője a kartellek elleni harc európai aspektusairól tartott előadásában elmondta, hogy a kartellek elleni eredményes küzdelem három pilléren alapszik, ezek: a sikeres felderítés, a szigorú szankciók és a magán kártérítési igények érvényesítése.

A kartellek felderítésének talán legfontosabb eszköze Lowe elmondása szerint az Európai Bizottság engedékenységi politikája. Teljes bírságelengedésre vonatkozó engedékenységi kérelemmel 2002 óta 104 esetben fordultak vállalkozások a Bizottsághoz, 98 esetben pedig a bírság csökkentésére irányuló engedékenységi kérelem érkezett. Fontos azonban a nemzeti versenyhatóságok közötti – az EU-ban az Európai Versenyhálózat (European Competition Network) formájában intézményi fórummal is rendelkező – együttműködés és információcsere is, tette hozzá, hiszen ha valamely ország egy gazda-

A konferenciát Gyurcsány Ferenc miniszterelnök nyitotta meg

Nagy Zoltán GVH-elnök nyitóelőadása

sági szektorában kartell működik, nagy a valószínűsége, hogy a szomszédos országokban is vannak hasonló kartellek. A főigazgató kiemelte, hogy a kartellek felderítése csakis akkor lehet sikeres, ha a versenyhatóságok fellépése meglepetésszerűen történik, ellenkező esetben fennáll a bizonyítékok megsemmisítésének veszélye.

A kartellezőkkel szembeni szankciók közül Philip Lowe először a bírságokat emelte ki. Az Európai Bizottság ezen a téren is egyre keményebben lép fel: míg 1969 és 1999 között 1,4 milliárd euró bírságot vetett ki, 2000 és 2006 között már 6,2 milliárd eurós büntetéssel sújtotta a kartellező vállalkozásokat. Az Európai Bizottság versenyjogi ügyekben kiszabott bírságok megállapítására vonatkozó 2006-ban kiadott új irányelvei további szigorításokat tartalmaznak a korábbi gyakorlathoz képest. A kartellezők pusztán a megállapodásban való részvételükért legkevesebb az eladások értékének 15–25 százalékát kitevő „belépődíjra”, büntetésre számíthatnak. A Bizottság továbbá szigorúbban bünteti a visszaesőket is: az ilyen cégekre kivetett bírság annyiszorosra lehet az egyszeri visszaélés esetén kivetett bírságnak, amennyiszer a kartellező vállalkozás korábban már volt marasztalva hasonló jogsértésben. Ráadásul nem csak a bizottsági döntések számítanak a „büntetett előélet” megállapításában, hanem a nemzeti versenyhatóságok által hozott határozatok is. Az EU több tagállamában

– ilyen Franciaország, Írország, Ausztria és az Egyesült Királyság – a bírságkivetésen túl ma már büntetőjogi szankciók kivetésére is van lehetőség, ezek pedig a kartellel kapcsolatos negatív publicitással együtt már hatékony elrettentő erőt jelenthetnek.

A kartellek által megkárosított vevők, fogyasztók magánkártérítési igényeinek érvényesítésével kapcsolatban a főigazgató hangsúlyozta, hogy a Bizottság támogatja a kartellek által okozott többletköltségek megtérítését, ugyanakkor el akarja kerülni az öncélú pereskedést. Mivel a 2005-ben kiadott Zöld Könyvben felmerült a magánkártérítési perek indításával kapcsolatos tagállami gyakorlatokat és problémákat, a Bizottság 2007-ben adja közre a perindítás szabályozásával kapcsolatos javaslatait tartalmazó Fehér Könyvet.

Engedékenység vagy bírság?

Ezt követően Nagy Zoltán, a GVH elnöke tartott előadást a Gazdasági Versenyhivatal kartellek elleni fellépéséről. A kartellek káros hatásait szemléltetve felhívta a figyelmet arra, hogy a versenyhivatal által 2002 és 2006 között felderített kartellek a legóvatosabb becslés szerint is 64 milliárd forinttal rövidítették meg a vásárlókat, de a szakirodalom által megfigyelt és valószínűsíthető áremelő hatásokat figyelembe véve a veszteség elérheti a 142 milliárdot

is.¹ Szólt a kartellek legfontosabb fajtáiról, a GVH szerepéről, valamint a Gazdasági Versenyhivatal engedékenységi politikájáról. Aláhúzta, hogy 2002 óta a GVH 20,2 milliárd Ft-os bírságot vetett ki kartellekre. A milliárdos bírságokat a kartellben részt vevő vállalkozások úgy tudják elkerülni, ha engedékenységért folyamodnak: információt szolgáltatnak a GVH-nak a visszaélésről. A hivatalt segítő leggyorsabb kartelltag teljes bírságelengedésben részesül, és nem fenyegeti az, hogy kartelltagság miatt kitiltják közbeszerzésből. A kartellről információt szolgáltató tisztviselők azt is elkerülhetik, hogy mint a kartellért felelős üzletembert akár 5 évi börtönbüntetésre ítéljék őket. A kartellekkel szemben a fogyasztók is tehetnek: értesíthetik a GVH-t, ha kartellgyanús viselkedést tapasztalnak, illetve kártérítési pert indíthatnak a kartellező vállalkozásokkal szemben.

Előadásában kiemelte a GVH és a közbeszerzéseket ellenőrző szervek – a Közbeszerzések Tanácsának Közbeszerzési Döntőbizottsága, az Állami Számvevőszék (ÁSZ) illetve a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) – közötti együttműködés javításában rejlő lehetőségeket. Felhívta a figyelmet arra, hogy a GVH felderítési tevékenységét nagyban segíthetné, ha ezek a közbeszerzésekkel kapcsolatba kerülő más állami szervek jeleznék a GVH számára, ha kartellekre utaló jeleket észlelnek – mondta Nagy Zoltán.

Küszöb a kartellparadicsomból

A kartellek felderítésében elért holland sikerekről Pieter Kalbfleisch, a holland versenyhivatal (NMa) vezetője tartott előadást a konferencián. Elmondta, hogy Hollandiát 1998-ig, a versenyhivatal létrehozásáig gyakorlatilag kartellparadicsomként emlegették, általánosan elfogadottnak számított a nézet, hogy a kartellek egyáltalán nem „rosszak”. Az állami beavatkozás minden formájával szemben hagyományosan szkeptikus holland politikusokat nem volt könnyű meggyőzni a versenyt felügyelő hatóság létének szükségességéről. A kartellek elleni fellépés támogatása akkor nőtt meg, amikor egy parlamenti vizsgálóbizottság nyilvános-

¹ Lásd a „Bőséges zsákmány” című cikket a Versenytükör a konferencia alkalmából megjelent különszámában (III. évfolyam, Különszám 2007. február 16., 12–16. oldal).

ságra hozta becslését, miszerint az építőiparban tevékenykedő kartellek a forgalom 8,6 százalékával is megkárosítják a fogyasztókat. A politika és a közvélemény egyaránt támogatni kezdte a kartellekkel szembeni fellépést – ebben a légkörben rövid idő alatt 350 vállalat adott be engedékenységi kérelmet, 1300 cég bűnös praktikáiról rántva le a leplet. A rengeteg ügy feldolgozására az NMa a holland parlament jóváhagyásával gyorsított eljárást dolgozott ki: 15 százalékos bírságcsökkentést ajánlott azoknak a kartellező vállalkozásoknak, melyek eltekintettek az egyéni érdekképviseléstől, és ugyanabba az építőipari alszektorkba tartozó cégekkel együtt közös képviselőn keresztül adták elő a valamennyiük számára egyaránt releváns szempontokat.

Az NMa vezetője több javaslatot is megfogalmazott a kartellek ellen fellépő versenyhatóságok számára. Mindenekelőtt fontos, hogy a versenyhatóság rendelkezzen olyan engedékenységi politikával, amely megfelelő ösztönzöttséget teremt a kartellekből való kilépésre, és azok bejelentésére, s ezt átlátható és következetes működéssel tegye hitelessé. Kalbfleisch tapasztalatai szerint az engedékenységi politika sikeressége ugyanakkor nem feltétlenül folyamatos és töretlen, hiszen Hollandiában az engedékenységi kérelmek kezdeti rohamát viszonylagos stagnálás követte, ahogy a vállalkozásokban csökkent a lebukástól való félelemérzet. Jelenleg a holland engedékenységi politika átdolgozás alatt áll, s ez rámutat a sikeres versenyhatóság egy másik

fontos tulajdonságára: legyen tanulásra képes szervezet (learning organization), mely alkalmazkodik az új kihívásokhoz, és folyamatos párbeszédet folytat a társadalommal, elsősorban az üzleti szférával. A versenyhatóság útmutatással – például szakmai rendezvényekkel, előadásokkal, esetleg képzésekkel – segítheti a versenykonform magatartás tudatosítását az üzleti szereplőkben. És mivel a versenyhatóság forrásai végesek, így elkerülhetetlen a prioritások kijelölése, az ügyek közötti szelektálás. Kalbfleisch véleménye szerint érdemes azokra az ügyekre összpontosítani, melyek a fogyasztók gazdasági érdeke szempontjából a legfontosabbak, és ahol a versenyhatóság a megfelelő kompetenciákkal rendelkező állami szerv, továbbá ahol a fellépéstől siker várható. Az NMa vezetője aláhúzta, hogy a versenyhatóság eredményességének fontos biztosítója annak függetlensége, e státusszal az NMa 2005. július 1. óta rendelkezik. A függetlenség az engedékenységi politika sikere szempontjából is meghatározó, az információszolgáltatók adatait, az üzleti titkokat meg kell őrizni.

Szigorú amerikai szankciók

A délutáni ülést Gerald Masoudi, az USA Igazságügyi Minisztériuma (Department of Justice, DoJ) Antitröszt Divíziójának nemzetközi és fellebbviteli ügyekért felelős helyettes megbízott főállománygyőze nyitotta meg az Egyesült Államok kartell-

politikájáról tartott előadásával. Elmondta, hogy az USA-ban a kartellekre jelentős bírság, a kartellért felelős tisztviselőkre pedig börtönbüntetés vár. Az elmúlt költségvetési évben 473 millió USD (90 milliárd forint) büntetőjogi bírsággal és 5300 börtönnappal sújtották a bűnös cégeket és a fehérgalléros bűnözőket. A trend egyértelműen a büntetések szigorítása, míg 1990-ben átlagosan 8 hónapos börtönbüntetéseket szabtak ki, ez mára 16 hónapra nőtt. Masoudi szerint az amerikai kartellpolitika sikerét három fő tényező biztosítja, mégpedig elsősorban az engedékenységi politika, a szigorú szankciók (főként a börtönbüntetés lehetősége), és a nemzetközi együttműködés a felderítés és büntetés területén.

Az USA engedékenységi politikája a kartellek felderítésének elsődleges eszköze, mondta Masoudi. A versenyhatósággal elsőként együttműködő vállalkozás – és magánszemélyek – a teljes büntetés alól mentesülnek. Amerikában csakis az első vállalkozás részesülhet a büntetés elengedésében, a később érkezőknek az engedékenységi politika semmilyen kedvezményt nem garantál. Az első helyről lemaradó vállalkozások így csupán remélhetik, hogy figyelembe veszik együttműködésüket, s ez nagyban erősíti a kartelleket bomlasztó bizalmatlanságot. Külön engedékenységi program működik továbbá vállalatok és magánszemélyek számára. Például, ha egy vállalat vezetősége egy megbeszélésen úgy dönt, hogy kivár az engedékenységi kérelem beadásával, nagy kockázatot vállal: a megbeszélés bármely résztvevője vagy arról tudó más munkatársa önmagát mentve, a vállalat döntésétől függetlenül és a vállalatot megelőzve a saját nevében is fordulhat engedékenyséért. Az Amnesty Plus program pedig lehetőséget nyújt akár nem elsőként érkező vállalatoknak is a bírság elengedésére, amennyiben felfednek egy másik piacon működő kartellt. Ha pedig kiderül, hogy eltitkoltak egy olyan kartellt, melyről tudomásuk volt, a Penalty Plus politikának megfelelően jelentősen növelik a büntetést. A kartellfelderítésben a DoJ-t az is segíti, hogy titkosszolgálati eszközöket is alkalmazhat (lehallgathat).

A szankciókat illetően Masoudi hangsúlyozta, hogy mind a magánszemélyekre, mind pedig a vállalkozásokra kiszabható maximális bírság összege 2004-ben a tízszeresére emelkedett, magánszemélyek 10 millió dollár, a vállalatok 500 millió dollár büntetést is kaphatnak, ami komoly elrettentő erőt jelent még a hatalmas for-

galmat bonyolító nemzetközi kartellek számára is. A legfontosabb visszatartó erő azonban a DoJ szerint a börtönbüntetéstől való félelem. 2004 óta akár tíz év börtönre is ítéltetők a kartellező vállalati vezetők. Masoudi hozzátette, hogy a DoJ egy Európában, Ázsiában és a világ más részein nyereségesen működő kartellnél végzett rajtaütés során olyan cégvezetőktől származó iratokra bukkant, melyek rávilágítottak, hogy a kartell a börtönbüntetéstől való félelem miatt nem terjesztette ki tevékenységét az Egyesült Államokra.

Gerald Masoudi beszédében kiemelte a nemzetközi együttműködés fontosságát a kartellek elleni fellépésben, ami a külföldi versenyhatóságokon túl más külföldi végrehajtó hatóságokra is kiterjed. Az Egyesült Államokban kartellezők 2001 óta felkerülnek az Interpol nemzetközi körözési listájára (Red Notice list), így az USA-n kívül számos országban sem érezhetik magukat biztonságban. Ez a kartell működtető üzletemberek számára gyakran az üzleti és magánéletük elfogadhatatlan mértékű korlátozását jelenti, és többször előfordult, hogy a bujkálás illetve száműzetés helyett a vétkesek inkább önként vállalták a börtönbe vonulást.

A fejlődés sava-borsa

A konferencián az üzleti szféra perspektíváját Bienert Gusztáv, az Amerikai–Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke mutatta be. „A verseny a fejlődés sava-borsa. (...) A verseny akkor is fontos, ha néha kellemetlen és szenvedő alanyai vagyunk, hiszen nélküle a vállalatok profittermelő képessége is csökken” – mondta Bienert. Előadásában a kamara elnöke hangsúlyozta a versenyhatóság felelősségét az üzleti folyamatok befolyásolásában: míg a kartellek elleni erélyes fellépés az üzleti szférának is érdeke, a nem megfelelő beavatkozás akár társadalmilag ártalmas is lehet. Bienert az üzleti szektor részéről javaslatokat is megfogalmazott a GVH részére. Kiemelte a GVH szakmai felkészültségének, a piaci folyamatok, az eltérő iparági sajátosságok ismeretének fontosságát, és e sajátosságok figyelembevételét a döntések meghozatalában. Ugyanakkor hozzátette, hogy a GVH apparátusának szakértelmét a Magyarországon működő cégek között magas elismertség övezi. Bienert hangsúlyozta a GVH és a versenyszféra közötti aktív kommunikáció szükségességét. Elmondta,

hogy a piac résztvevői támogatnák a GVH kapacitásának növelését, hiszen a tisztességes verseny az üzleti szereplők érdeke is. Fontos, hogy a versenyhivatal betartsa az előírt határidőket, amit ő is joggal vár el a vállalkozásoktól, és tegyen meg mindent a kiszabott bírságok behajtásáért. Szorgalmazta továbbá, hogy a GVH bátran foglaljon állást elvi kérdésekben, ne hagyja azt a bíróságokra.

A rendezvény záró előadásán Merényi Miklós, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium nemzetközi gazdasági kapcsolatokért felelős szakállamtitkára a magyar autópálya építések példáján keresztül mutatta be a kartellek elleni küzdelem gyakorlati fontosságát. Az M7-es autópálya Balatonszárszó–Ordacsehi közötti szakaszán az állam kilométerenként 800 millió forintot takarított meg a műszaki feltételek racionalizálásával és az erősebb verseny megteremtésével, ami a korábbi árakhoz képest mintegy 20–30 százalékos megtakarítást jelentett. Bár nem lehet megállapítani, melyik tényezőre milyen mértékben vezethető vissza a soha nem látott kedvező ár, Merényi szerint a kartellek elleni fellépéssel valamint a kiírási feltételek átgondolásával a közbeszerzésben is hasonló árcsökkenést lehetne elérni. A tiszta verseny megteremtésének feladata kétoldalú, feltételezi a megrendelői oldal helyes eljárását, vagyis hogy versenykorlátozó feltételek ne kerüljenek be a kiírási feltételek közé, és a kivitelezői oldal tisztaságának megőrzését, vagyis hogy a kivitelezők ne kartellezzenek. Az

utóbbi években számos piac került, illetve kerül megnyitásra, így a távközlés, az energia, a vasúti teherszállítás piaca, és fontos, hogy a piaci liberalizációval együtt járjon a piacot, a verseny tisztaságát és a fogyasztók védelmét szolgáló intézmények megerősítése. Szerinte a verseny élénkítése érdekében fontos, hogy a megrendelő ne alkalmazzon versenykorlátozó megkötéseket, de lényeges a jogrendszer fejlettsége, a piaci liberalizáció, valamint a piac és a verseny tisztaságát, a fogyasztók védelmét szolgáló intézmények megerősítése is, illetve, hogy a kartellek felderítéséhez rendelkezésre álljanak a szükséges jogosítványok.

A konferencián elhangzottak alapján mind a versenyhatóságok, mind a politikai döntéshozók, mind az üzleti élet képviselői egyetértettek a versenykorlátozások elleni harc fontosságában, elmondható tehát, hogy valóban közös cél a kartellek elleni fellépés. Arról pedig, hogy e közös cél hogyan valósítható meg legeredményesebben, remélhetőleg sokat tanulhattunk. Visszacsatolások – szóban elhangzott vélemények és visszajuttatott értékelő kérdőívek – alapján a jelenlévők – közülük is kiemelten a témát korábban kevésbé ismerők – nagyon hasznosnak találták a konferenciát, és elégedettek voltak annak szakmai színvonalával. Azt, hogy sikerül-e áttörést elérni a kartellek elleni fellépés támogatottságában, illetve a piaci szereplők nagyobb számban fordulnak-e engedékenységi kérelemmel a versenyhivatalhoz, a jövő dönti el.

A konferencián részt vett Philip Lowe, a DG Comp igazgatója is

ROK-programok

2007-ben fennállásának immár harmadik évét kezdte meg az OECD-Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ (ROK). A ROK idén is számos szakmai programot kínál a munkájába bevont országok versenyhatóságainak, európai bíróknak, valamint a Gazdasági Versenyhivatal munkatársainak.

A szemináriumok döntő hányadát új helyszínen, a Magyar Bírőképző Akadémia épületében rendezi meg a ROK. A Magyar Bírőképző Akadémia színvonalas oktatási centrumként számos szolgáltatást kínál a szemináriumok résztvevőinek, hiszen a kifejezetten oktatási céllal épült új létesítmény mindazon előnyökkel szolgál, melyek a hatékony munkát segítik.

További újítás a ROK munkájában, hogy ez évben nem az eddig alkalmazott országcsoportonkénti felosztásban rendezi meg eseményeit, hanem közép- és emeltszintű kurzusokat indít. Valamennyi kurzus angol–oros szinkrontolmácsolás mellett zajlik, az új típusú struktúra tehát lehetővé teszi, hogy a balkáni térség és a FÁK-országok megosszák egymás között tapasztalataikat.

2007-ben a ROK 10 esemény megrendezését tervezi. 2007. február 12–16. között zajlott az első emelt szintű szeminárium fúziós ügyek témakörben. Az első workshop alkalmával különös hangsúlyt kapott a vertikális és konglomerátumszerű megoldások megtárgyalása.

A szeminárium három fő részét az OECD-országokból érkezett előadók prezentációi, a részt vevő országok esettanulmányai, valamint egy előre megírt és részleteiben kiosztott hipotetikus esettanulmány képezték. Az előadók az

amerikai Igazságügyi Minisztériumból és a Federal Trade Commission-től, az Európai Bizottságtól, az OECD-től, valamint a Gazdasági Versenyhivaltól érkeztek. Az előadások körbejárták a fúziós feltételek kialakításának, tárgyalásos meghatározásának és kikényszerítésének kérdéseit.

A hipotetikus esettanulmány remek alkalmat szolgáltatott az elsajátított ismeretek és megszerzett tapasztalatok elmélyítésére. Az esettanulmányt a résztvevők lépcsőzetesen dolgozták fel, azaz a fúziókontroll egy-egy állomását időben is leképezték. Így minden előadást kiscsoportos munka kísért, melynek során a résztvevők felállították a versenyhivatal és a felek álláspontját, majd ütköztették azokat.

A 2007-es év második emelt szintű szemináriumának témája a kartellek és a versenykorlátozó megállapodások lesznek. Középszintű szeminárium foglalkozik majd 2007. december 4–7. között az erőfölény kérdéskörével, illetve a versenypolitika a szabályozott szektorokban témával 2007. október 2–5. között. A ROK tervezi megrendezni a nemzeti bíróknak szóló európai versenyjogi szeminárium harmadik részét is. Két workshopot tervez a CECI-országok számára, egyiket energia témakörben 2007. május 15–16. között. Mint minden évben, így 2007. második félévében is sor kerül a versenyhatósági vezetők programmegbeszélő találkozására, valamint két GVH-s munkatársnak szóló belső képzésre is.

2007 januárjától az érdeklődők információt szerezhetnek a ROK által rendezett eseményekről, a működésről, szervezeti felépítésről a ROK újonnan nyílt honlapján, melynek címe: www.OECDHungary.CompetitionCentre.org.

A Versenykultúra Központ hírei

A Versenytükrök korábbi számában már részletesen bemutatkozott a GVH egyik – viszonylag újnak számító – szervezeti egysége, a Versenykultúra Központ (VKK), amely a hivatal versenykultúra-fejlesztése érdekében végzett tevékenységének a felelőse. A VKK 2006 szeptemberében nyilvánosságra hozott munkatervében meghatározott célok elérését (feladatok teljesítését) egyrészt saját tevékenységével, másrészt a versenykultúra fejlesztésében és terjesztésében részt vevő más szervezetek munkájának – szakmai és elsősorban pénzügyi – támogatásával igyekszik előmozdítani. A VKK a rendelkezésére álló pénzeszközök szabályozott és átlátható felhasználása érdekében pályázattal rendszert épített ki, amelynek keretében

a megfelelő referenciákkal bíró pályázók által benyújtott, szakmailag megalapozott és reális költségtervvel rendelkező pályázati programok nyerhetnek támogatást. Az első konkrét pályázati felhívások október folyamán jelentek meg a GVH honlapján, a VKK munkatervének négy pontjához kapcsolódóan. Eszerint támogatásra lehet pályázni:

– VKK/3/2006. sz. pályázati kiírás keretében a versenykultúra fejlesztését szolgáló, versenyjogi-versenypolitikai vonatkozású kérdésekkel foglalkozó szakmai rendezvények szervezéséhez, valamint ilyen jellegű szakmai rendezvényeken való részvételhez;

– VKK/4/2006. sz. pályázati kiírás keretében a GVH által meghatározott ver-

senyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti tárgyú – a verseny aktuális közgazdasági és jogi kérdéseit egyaránt felölelő – kutatásokhoz;

– VKK/5/2006. sz. pályázati kiírás keretében egyéb, a pályázó által a versenykultúra fejlesztése érdekében indokoltnak tartott versenyjogi, versenypolitikai, illetve piacelméleti tárgyú kutatásokhoz; valamint

– VKK/7/2006. sz. pályázati kiírás keretében a fogyasztóvédelemmel, a fogyasztói kultúra fejlesztésével foglalkozó civil szervezetek munkájához.

A VKK kiinduló elvei között az is szerepelt, hogy a pályázók részére a támogatást társfinanszírozóként nyújtja, amelynek következtében a pályázónak meghatározott mértékű saját forrást

kellett biztosítani a támogatás elnyeréséhez. Az első hónapok tapasztalatai alapján a VKK 2007. január 1-jével módosította a pályázati felhívásokat, amelynek következtében az ezt követően benyújtott pályázatok esetében igény esetén már teljes (a költségterv 100%-áig terjedő) támogatást nyújt a pályázati célkitűzéseknek megfelelő pályázati programokhoz. Az egy pályázaton elnyerhető összeg felső határa azonban – e módosítástól függetlenül – változatlan maradt. A módosítás célja az volt, hogy a saját forrás előteremtésével kapcsolatos nehézségek ne hátráltassák a pályázatok benyújtását, ugyanakkor ne ösztönözze a pályázókat a kért támogatásnak az indokoltnál magasabb összegben való megjelölésére se.

A VKK tevékenységét és az általa biztosított pályázati lehetőségeket a kezdetektől fokozott figyelem és érdeklő-

dés kísérte. Írásban és telefonon is nagy számú megkeresés érkezett a VKK munkatársaihoz, valamint az első pályázati kiírások megjelenését követően eltelt nem egészen négy hónap alatt mintegy 60 pályázati anyag került benyújtásra, összesen mintegy 250 millió forint pályázati igénnyel. A pályázatok közül a „legnépszerűbbnek” a fogyasztóvédelemmel, a fogyasztói kultúra fejlesztésével foglalkozó civil szervezetek munkájához támogatást nyújtó 7. sz. kiírás bizonyult, de jelentős számban érkeztek versenyjogi-versenypolitikai kutatásra vállalkozó pályázatok is, míg a szakmai rendezvények szervezésére, illetve szakmai rendezvényen való részvétel támogatására szóló felhívásra lényegében alig érkeztek pályázatok. Éppen a nagy számban benyújtott, a fogyasztóvédő civil szervezetek munkájának támogatását célzó pályázatok esetében tapasztaltuk ugyanakkor több

esetben is azt, hogy a pályázatban szerepeltetett program nem feleltethető meg a VKK – munkatervében és a pályázati felhívásban is ismertetett – célkitűzéseinek, illetve hogy e szervezetek tevékenységéből adódóan, a „klasszikus” fogyasztóvédelmi témák nagyobb hangsúlyt kaptak, mint a versenyjogi fogyasztóvédelem kérdései. A pályázók zöme piackutatásra szakosodott gazdasági társaságok, valamint egyetemek, illetve különböző nonprofit szervezetek, alapítványok közül került ki, magánszemélyek csak csekély számú pályázatot nyújtottak be az eddigiek során. Olyan pályázó is akadt, aki – egyidejűleg vagy egymást követően – több pályázatot is benyújtott e néhány hónap alatt, mivel a VKK felhívásai nem zárták ki ennek lehetőségét. Az elbírált pályázatok közül február közepéig öt esetben került sor támogatási szerződés megkötésére, az alábbiak szerint:

Pályázati felhívás száma	Kedvezményezett neve	Támogatott program rövid leírása	Támogatás összege (Ft)
VKK/4/2006	Nagy Csongor István	Kártérítési perek lehetősége a GVH jogsértést megállapító döntéseivel érintett ügyekben c. tanulmány elkészítése	80 000/szerzői ív
VKK/5/2006	Századvég Alapítvány	Kutatás az internetes könyvtérkéskésítésről és a hazai könyvpiacról	7 000 000 (részfinanszírozás)
VKK/5/2006	Századvég Alapítvány	Kutatás az e-business és a fapados légitársaságok működéséről	7 700 000 (részfinanszírozás)
VKK/5/2006	Nordex Kulturális és Kereskedelmi Kft. (Dialóg Campus Kiadó)	Az Infokommunikáció és Jog c. folyóirat 2007. évi működésének biztosítása és továbbfejlesztése (angol nyelvű különszám és honlap elkészítése, szakmai rendezvény szervezése)	3 200 000 (részfinanszírozás)
VKK/7/2006	Társadalmi Unió	„A KONTROLL” országos fogyasztóvédelmi magazin 2005/2006. évi válogatáskötetének elkészítése, valamint a „KONTROLL - Fogyasztóvédelmi Magazin” c. tévésorozat DVD formájában történő megjelentetése	3 000 000 (részfinanszírozás)

A VKK vezetése ugyanakkor február végén úgy határozott, hogy 2007. március 1-jével meghatározatlan időre felfüggeszti a VKK keretében meghirdetett pályázati lehetőséget. A felfüggesztés valamennyi pályázati kiírásra vonatkozik, de természetesen a már beérkezett, valamint a 2007. február 28-ig postára adott pályázatok folyamatosan elbírálásra kerülnek. Amennyiben a későbbiekben ismételt lehetőség nyílik a fent említett kiírások keretében pályázatok benyújtására, a VKK erről a honlapon tájékoztatja majd az érdeklődőket.

Megújuló kétoldalú együttműködés

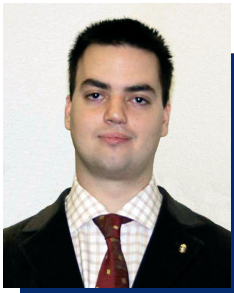
A Gazdasági Versenyhivatal elnökének a bolgár versenyhatóság megalakulásának 15. évfordulója alkalmából Szófiában tett 2006. novemberi látogatását követően a Gazdasági Versenyhivatalba látogatott február 19-én a bolgár versenyhatóság elnöke, Petko Nikolov úr és Vesela Antonova versenyügyi biztos, a bolgár versenytanács egyik tagja.

A látogatás alkalmával a két hatóság vezetője együttműködési memorandumot írt alá. A dokumentum a korábbi, még 1995-ben megkötött hasonló megállapodást váltja fel.

A kétoldalú együttműködés új alapokra helyezését mindekelőtt Bulgária uniós csatlakozása indokolta. A versenyjog terén ugyanis a csatlakozás a bolgár versenyhatóság számára is lehetővé teszi az Európai Versenyhálózat munkájában való részvételt – ezzel a két versenyhatóság együttműködése a jövőben jórészt ennek keretein belül fog megvalósulni. Ugyanakkor a dokumentum kifejezi a felek további kétoldalú együttműködési szándékát és megfelelő kereteket biztosít a jövőbeli együttműködéshez. Mivel a bolgár hivatal számára értékesek az uniós tagság terén korábban megszerzett magyar versenyjogi tapasztalatok, a memorandum kifejezetten utal arra, hogy a GVH megosztja ebbéli ismereteit a bolgár kollegákkal. Az együttműködés kiterjed a másik fél piacait is érintő versenyjogi jogsértések kapcsán történő kölcsönös tájékoztatásra és az ehhez kapcsolódó egyeztetésre is.

Szilágyi Pál

Versenyjogi Kutatóközpont

2006. december 15. napján a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán versenyjogi és versenypolitikai kutatóközpont alakult. A kutatóközpont céljai a versenypolitikai kutatások szervezésén túlmenően, nemzetközi együttműködések kialakítása, a magyar szakmai közönség tájékoztatása európai versenyjogi fejleményekről és az európai szakmai közönség tájékoztatása magyar versenyjogi fejleményekről.

A kutatóközpontot az alapítók azzal a szándékkal hozták létre, hogy az idővel fórumot biztosíthasson a tudományos és a gyakorlati kérdésekkel foglalkozó versenyjogászoknak a problematikus és aktuális versenypolitikai kérdések megvitatására. Kiemelten kell hangsúlyozni, hogy nem csak szűk értelemben vett jogi kutatások indulnak a központban, hanem a jogterület sajátosságából eredően a versenypolitikai kérdésekkel foglalkozó közgazdászok is szerepet kapnak.

A 2007. évi tervek között több olyan tevékenység is szerepel, amely eddig méltatlanul hiányzott a magyar jogéletből. Azon túlmenően, hogy meghatározott témákban megindulnak a kutatások, 2007 februárjában beindul egy angol nyelvű hírlevél, amely a legfontosabb magyar versenypolitikai fejleményekről tájékoztat. A kutatóközpont tagjai emellett rendszeres hírlevélben kapnak tájékoztatást az európai versenyjogi fejleményekről és eseményekről, amelyet sajtófigyelés egészít ki. Erre építve be kívánunk indítani a központ honlapján egy, a nagyobb nyilvános-

ságnak szánt tájékoztató rovatot is, ahol kb. egyoldalas összefoglalókat teszünk közzé fontosabb európai jogesetekről.

A szakmai munka felügyeletét a központban az ún. Tudományos Tanács látja el, amelynek tagjai a jogterületen megszerzett hírnevük alapján kerültek és kerülnek kiválasztásra, azt a szempontot szem előtt tartva, hogy lehetőleg a versenypolitikához kapcsolódó minden hivatás képviselve legyen.

Mivel a kutatások és rendezvények jelentős anyagi forrásokat igényelnek, így nem titkolt cél, hogy az üzleti szféra támogatását sikerüljön megnyerni a kezdeményezésnek. Egy kompetens szakmai kutatóhely ugyanis alapot teremthet nem csak az alapvető kutatásokhoz, hanem egyben erőforrást is biztosíthat szektorspecifikus kutatásokra is.

Végezetül, de nem utolsósorban utalni kell arra is, hogy a kutatóközpontra

építkezve erősíteni kívánjuk az alapképzésben és posztgraduális képzésben részt vevő egyetemi hallgatók versenyjogi tájékozottságát, és egyben lehetőséget kívánunk teremteni az érdeklődő hallgatóknak is a kutatásokban való részvételre, bármely egyetemen tanuljanak is.

A kutatóközpont szellemisége elsősorban az európai hagyományokra kíván építkezni. Ennek során a közgazdaságtan és a versenypolitika legújabb eredményeit felhasználva kívánunk konstruktívan hozzászólni az aktuális problémákhoz. Az alapítók reményei szerint idővel sikerülhet kialakítani egy sajátos szellemiséget, amelyben többek között az európai és magyar hagyományok is kiemelt szerephez jutnak.

info@szilagypal.com

Hosszú távú gázszolgáltatási szerződések Németországban

A düsseldorfi bíróság megerősítette a német versenyhivatal határozatát, amely az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSz.) 81. és 82. cikke és a német versenyjog alapján megtiltotta az inkumbens, a regionális, valamint a helyi gázszolgáltatók-elosztók közötti hosszú távú szerződéseket.

A 80%-nál nagyobb vásárlási kötelezettséget meghatározó hosszú távú gázszolgáltatási szerződések a német gáz szektoron belül régóta vitatottak, különösen versenyjogi szempontból. Mivel a német versenyhatóságnak, a Szövetségi Kartellhivatalnak (Bundeskartellamt – BKA) az érintett gázszolgáltató cégekkel e cégek esetleges vállalásairól folytatott tárgyalásai 2005 szeptemberében megfellebbeztek, a BKA 2005 őszén kifogásközlést tett közzé. A hatóság az E.ON Ruhrgas révén statuált példát, mivel ez a legnagyobb német gázszolgáltató, és az egyeztetések sikertelensége miatt is ezt a céget okolták.

A BKA a vizsgálatában megállapította, hogy a német gázpiacon hozzávetőlegesen a gázszolgáltatási szerződések 75%-a olyan hosszú távú megállapodás, amely a gázszolgáltatók számára 100%-os, de legalább 80%-os vásárlási kötelezettséget ír elő. Nincs ez másképp az E.ON Ruhrgasal sem, a gázelosztó cégekkel kötött szerződéseinek ugyanis több mint 70%-ában a partnerek a keresletük 100%-ának megvásárlására kötelesek, míg a megállapodások további 6%-ában minimum 80%-os a vásárlási kötelezettség.

A BKA megállapította, hogy a fent említett szerződések az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSz.) 81-82. cikkébe, valamint a német versenyjogi szabályokba ütköznek. A BKA döntése csak az E.ON Ruhrgasnak a gázelosztó cégekkel kötött megállapodásaira vonatkozik; az egyéni vásárlókkal, gázelőállítókkal és külföldi gázexportőrökkel kötöttekre viszont nem.

A szóban forgó szerződések súlyosan versenykorlátozó hatásúak, ugyanis a po-

tenciális versenytársak – a szerződések hosszú tartama, valamint a magas vásárlási kötelezettség miatt – kiszorulnak a gázszolgáltató-ellátó cégek számára való gázszolgáltatás lehetőségéből, ami végül oda vezethet, hogy a potenciális versenytársak teljesen eltűnnek az adott piacról. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy az egész német gázpiacon jellemzőek a hasonló szerződések.

Az EKSz. 82. cikke értelmében a BKA megállapította az E.ON Ruhrgas meghatározó helyzetét a gázellátás piacán, és mivel szállítási hálózata jó néhány német szövetségi államot érint, így az a közös piacnak is meghatározó részét képezi.

A BKA az E.ON Ruhrgas-t arra kötelezte, hogy a továbbiakban tartózkodjon az említett minimum vásárlási kötelezettségek kikötésétől a hosszú távú gázszolgáltatási szerződéseiben; valamint felszólította a céget, hogy 2006. szeptember 30-ig bontsa fel a már létező ilyen megállapodásait.

A határozatában a BKA új küszöbértékeket is meghatározott, így tilosak az olyan új gázellátási szerződések, amelyek:

- több mint négy évre szólnak és minimum 50–80%-os vásárlási kötelezettséget írnak elő; illetve
- több mint két évre szólnak és a gázellátó cég a keresletének legalább 80%-át

köteles szerződő partnerétől megvásárolni.

Az E.ON Ruhrgas keresetére a düsseldorfi bíróság hatályában fenntartotta a hatóság döntését. A bíróság megállapította, hogy az említett vertikális megállapodások nemcsak az E.ON Ruhrgas és más gáznagykereskedők között korlátozzák a versenyt, hanem az E.ON és a gázelosztó cégek között is, amelyek esetleg szintén potenciális gáznagykereskedők lehetnének az E.ON mellett.

Ugyan a bíróság nem állapít meg külön vásárlási küszöbértékeket a hosszú távú szerződéseknél, de utal a 2790/1999/EK tanácsi rendeletre, amely kimondja, hogy a 80%-os vagy afölötti vásárlási kötelezettségek csak akkor részesülnek csoportos mentesülésben, ha az időtartamuk nem haladja meg az öt évet.

A kérdéses hosszú távú gázszolgáltatási megállapodások megtiltásának célja a megfelelő verseny kialakítása a területi és helyi gázelosztó cégek között. A bíróság szerint az érdemi verseny kialakításának feltételei a következők:

- a hosszú távú megállapodások korlátozása;
- a piacra lépés lehetőségének biztosítása a lehetséges versenytársak számára; és
- fellépés a hosszú távú „take or pay” importszerződésekkel szemben.

Ez utóbbi különösen abból a szempontból lényeges, hogy a hosszú távú megállapodások szinte mindig tartalmazzák „take or pay” klauzulákat. Ezek alapján a vásárlónak minden évben ki kell fizetnie egy bizonyos mennyiségű gázt tekintet nélkül arra, hogy azt az adott évben leszállíttatja-e vagy sem. Ez a feltétel általában lehetővé teszi, hogy a már kifizetett gázmennyiség szállítását a megrendelő elhalassza, és azt egy másik évben vegye igénybe. A bíróság szerint azonban sem a gázellátás biztonsága, sem pedig a gázvásárlások kockázata nem indokolja, hogy a forgalmat hosszú távú megállapodásokra kelleni alapozni.

(További információk a hosszú távú megállapodásokról s a 'take or pay' klauzulákról: http://www.freehills.com.au/publications/publications_1166.asp.)

Nemzetközi versenyjogi kishírek

Az elmúlt negyedév versenyjogi eseményei több szempontból is érintették az európai bankszektor. Az Európai Bizottság közzétette a szektorra vonatkozó ágazati vizsgálatának eredményeit. A vizsgálat számos versenyjogi problémát tárt fel a bankkártyák, a fizetési rendszerek és a lakossági banki szolgáltatások piacain. A versenyjogi aggályok jelei a kereskedelmi és bankközi jutalékokban tapasztalható jelentős változások, a piacrálépési korlátok, az árukapcsolás és a fogyasztói mobilitás magas korlátjai. A vizsgálat célja, hogy az euróövezeten belüli versenyt aktívra tegye. Neelie Kroes elmondta, hogy a Bizottság a rendelkezésére álló eszközök teljes körét felhasználja majd az azonosított problémák és a fogyasztóknak felesleges költségemelkedést okozó, versenyellenes magatartásokból származó korlátok leküzdésére. Egyes piaci szereplők a vizsgálat megállapításait látva önkéntes változtatásokat ajánlottak fel. Még az ágazati vizsgálat folyamatban volt alatt indult eljárás a Mastercard ellen, amely eljárásban most a cég a hitelkártya ügyletek díjának 60%-os csökkentésére tett ígéretet 2008-tól. Nem tétlenkedhet azonban versenytársa a Visa sem, a Bizottság ugyanis a 2002-ben adott egyedi mentesítés 2007-es lejártát követően vizsgálni kívánja az őáltala alkalmazott díjakat is.

Ugyancsak a bankpiacot érinti az a hír, hogy az Elsőfokú Bíróság majdnem egészében jóváhagyta a Bizottság által az osztrák „lombard club” kartellben kiszabott bírságot. A vizsgált jogsértés egy Ausztria egész területére kiterjedő, a díjak rögzítésére irányuló megállapodás volt, amelyet még az uniós csatlakozást megelőzően alkalmaztak, részben állami biztatásra és részvétellel. A közösségi versenyjogi szabályok hatályba lépésével azonban a megállapodási kör jogellenessé vált.

Az energiapiac 2005-ben indult ágazati vizsgálata is a végéhez ért. A Bizottság közzétette végső jelentését, amelyben arra a következtetésre jutott, hogy a fogyasztók és a vállalkozások kárt szenvednek a hatékonyságot nélkülöző és drága gáz és villamos energia szolgáltatásért. Kifejezett problémát jelent a magas piaci koncentráció, a szolgáltatásban meglévő vertikális integráltság, az azonos hozzáférés hiányára vezető termelési és infrastruktúra fejlesztésének elégtelensége, a piacon lévő vállalkozások közötti esetleges összejátszás a piac felosztására. A problémák megoldására a Bizottság az antitröszt, a fúziós és az állami tá-

moatási szabályok szigorú alkalmazását és a szabályozási háttér és a liberalizáció szintjének fejlesztését kívánja eszközként használni. Ennek alapján a Bizottság máris több vállalkozásnál tartott előzetes értesítés nélküli vizsgálatot az esetleges jogsértések bizonyítékainak feltárására.

A tagállamok márciusban a hírek szerint megfontolás tárgyává teszik, hogy a vállalatok vertikális különválasztása, vagy a független hálózati operátorok létrehozása lenne a megfelelőbb megoldás. Neelie Kroes maga is kijelentette, hogy a Bizottság rendelkezik azokkal a jogosítványokkal, amelyek alapján lehetséges van a jogsértésemért vállalkozások esetében leválasztást alkalmazni. Mindazonáltal a vertikális integráltság felbontása kevés támogatottságra talált a tagállamok körében, mindössze 10 állam pre-

ferálta ezt a megoldást a független hálózati operátorok létrehozásával szemben.

A lapunkban is többször említett, az energiaszektor egyik nagy indulatokat kavarázó fúziója, az E.ON és az Endesa összefonódása körül továbbra sem csendesülnek a viharok. A Bizottság határozatában állapította meg, hogy a spanyol állam megsértette az európai szintű összefonódások engedélyezésére nézve fennálló kizárólagos hatáskörét, amikor feltételeket szabott az összefonódás végrehajtásához. Egyúttal elrendelte a tagállami határozat visszavonását. A spanyol állam azonban nem tett eleget a határozatnak, így a Bizottság indoklásra szólította fel e tekintetben a spanyol államot. Az indokolás elmulasztása esetén a Bizottság formálisan a határozat teljesítésére szólíthat fel, ami már a tagállam ellen indítható jogsértési eljárás második lépését jelentené. Mindeközben

Nemzetközi szintér

Spanyolországban a Gas Natural, amely maga is pályázott az Endesa felvásárlására, pert indított az E.ON ellen, arra hivatkozva, hogy az erőfölénnyel való visszaélést valósított meg az Endesa megvásárlásával, mivel a Németországban az európai szinthez képest jogellenesen magas árakkal szerzett profitból vásárolta azt fel.

A Bizottság rekordnagyságú, 992 millió eurós bírságot szabott ki öt, Európában jelenlévő felvonógyártó (Otis, KONE, Schindler, ThyssenKrupp és a Mitsubishi Elevator Europe BV) akár 20–50 éve tartó árrögzítő, piacfelosztó, pályázatokon való összzejátszást megvalósító és érzékeny üzleti információk cseréjét is tartalmazó megállapodására. A kartell Németország, Luxemburg, Belgium és Hollandia piacaira terjedt ki. Az eljárás engedékenységi kérelem alapján indult.

A Bizottság 750 millió eurós bírságot szabott ki a gázszigetelésű nagyfeszültségű elektromos kapcsolóberendezések piacán 1988. és 2004. között működő kartellre. A kartellben részt vett az ABB, az Alstom, az Areva, a Fuji, a Hitachi Japan AE Power Systems, a Mitsubishi Electric Corporation, a Schneider, a Siemens, a Toshiba és a VA Tech. Az eljárás 2004 májusában indult meg az ABB engedékenységi kérelmére alapozottan. A kartell keretében a résztvevő felek egymást kölcsönösen informálták az érintett termékek beszerzésére kiírt pályázatokról, biztosítandó azok meghatározott kvóták szerinti felosztását. A megállapodás részeként a japán versenytársak nem értékesítettek az európai piacra, cserébe az európaiak hasonló tartózkodásáért. Az európai piacon hirdetett pályázatok rendszerint felosztásra kerültek a gyártók között. A kartellben részes felek összetett védekezési mechaniz-

must építettek ki az együttműködés titokban tartására, így kódneveket, anonim e-mail címeket használtak és kódolták az elektronikus üzeneteket. Tilos volt a tagok számára a hozzáférés az e-mailekhez vállalati, saját, vagy olyan számítógép útján, amelyek személyükhöz kapcsolódhattak. Ugyanezen ügy magyarországi vonatkozása kapcsán a GVH a Tpvt. alapján már 2005-ben marasztaló határozatot hozott.

A közösségi jog aktuális kérdéséhez, a magánjogi jogérvényesítéshez kapcsolódó hír, hogy a Bundeskartellamt 2003-as marasztaló határozata alapján a cementkartell egyik közvetlen károsultja által benyújtott keresettel szemben támasztott elfogadhatósági kifogásokat az eljáró bíróság elutasította, így megnyílt az út az első német „follow-on” kereset érdemi tárgyalására. Ugyancsak ehhez a témakörhöz tartozik, hogy az angliai futball emléktárgyak árát megemelő kartell által okozott károk miatt a Which? nevű fogyasztói szervezet reprezentatív kártérítési keresetet indított a jogsértésben részes vállalkozások ellen.

A Bizottság az Európai Bírósághoz fordult miután Magyarország elmulasztotta a médiatörvényt a közösségi versenyszabályokhoz igazítani. A törvény nem teszi lehetővé a kábeltévé-szolgáltatók számára, hogy az ország területének 1/3-nál nagyobb területen nyújtsanak szolgáltatásokat. Magyarországnak 2004. május 1-jével kellett volna a vonatkozó szabályozást megváltoztatnia.

A Bizottság konzultációra közzétette a nem horizontális (vertikális és konglomerátum) fúziók megítélésére vonatkozó útmutatásának tervezetét. A tervezet-

hez az érdekeltek május 12-ig tehetnek észrevételeket.

Február 19-e és 22-e között tartotta újabb ülészakát a párizsi székhelyű OECD Versenyügyi Tanácsa. A 2. munkacsoport hétfői ülésén az ingatlanforgalmazás kapcsán felmerült szabályozási és versenyjogi kérdéseket vizsgálták, ideértve az ingatlanközvetítői, a jogi közreműködői tevékenységet és a jelzáloghitelek kérdéskörét is. A 3. munkacsoport, keddi ülésén a versenyjogi jogsértéseket büntetőjogi úton is üldöző rendszerekben a hatóságok és a bünyogi szervek közötti együttműködést tárgyalta, így az ügyindítások és vizsgálatok koordinációját, az információk és bizonyítékok cseréjét, valamint az engedékenység érvényesülését. Szó volt a kartell- és egyéb gazdasági bűncselekmények kapcsolatáról, valamint az igazságszolgáltatás akadályozásáról és annak jogkövetkezményeiről is. A Versenyügyi Tanács ülésén alapvetően három fő témával foglalkozott, így az energiaellátás biztonsága és a verseny kapcsolatáról, a versenyjognak a gazdasági teljesítményre gyakorolt hatásának mérhetőségéről, illetve a vertikális összefonódások versenyjogi megítéléséről. A kerek asztalok anyagai később hozzáférhetőek lesznek az OECD nyilvános honlapján.

A műsorszórási tevékenységgel foglalkozó Towercast a francia versenyhatósághoz fordul azon pályázat miatt, amelyet a párizsi városháza írt ki az Eiffel torony harmadik emeletén található műsorszóró berendezések üzemeltetési jogáért. A panaszos szerint pályázatát nem egyenlőképp bírálták el a kérdéses infrastruktúrát az elmúlt tíz évben üzemeltető TDJ-ével, és a versenytárs egyébként is egy másik piacon meglévő erőfölénye ki-terjesztésével nyerte meg a pályázatot.

Szlovák versenyhivatali bírság az üzemanyagpiacon

Ez év első napjaiban a szlovák versenyhivatal 300 millió koronás (több, mint 2 milliárd forint) büntetést szabott ki a Slovnaft-ra, mivel úgy ítélte meg, hogy az olajtársaság gazdasági erőfölényével visszaélve ügyfeleinek eltérő nagykereskedelmi árat határozott meg. A Slovnaft fellebbez a versenyhivatal döntése ellen. A versenyhivatali vizsgálat szerint az olajtársaság a Shellnek drágábban adta a benzint, mint az OMV-nek, annak ellenére, hogy a Shell nagyobb mennyiségben vásárolt, így a Shell – a versenyhivatal értékelése szerint – jelentős versenyhátrányba került a kiskereskedelmi pia-

con versenytársaival szemben. A Slovnaft szerint azonban a Shellnek számlázott magasabb ár azért nem jelent diszkriminációt, mert a számára szállított benzin adalékanyagainak hozzáadását szolgáló, külön berendezéseket állítottak üzembe, amely a Slovnaftnak olyan többletköltséget jelentett, amelyet be kellett építenie a Shellnek értékesített termékek árába.

A versenyhivatal a diszkriminációs magatartás mellett azt is megállapította, hogy a Slovnaft általános árképzése jogszerű, nem érhető tetten a túlzó árazás gyakorlata.

Monopolizációs reform az USA-ban is?

A két amerikai szövetségi versenyhatóság, a Department of Justice Antitrust Division (DoJ) és a Federal Trade Commission (FTC), tárgyalás sorozatot tart a Sherman Act 2. szakaszának módosításáról, az erőfölényben lévő vállalatok piacirányító magatartásának (single-firm conduct) szabályozásáról.

A tárgyalások 2006 júniusában kezdődtek meg és az FTC központja vagy valamilyen neves amerikai egyetem ad otthont nekik. A megbeszélések nyilvánosak, a sajtó munkatársai és a lakosság is részt vehet rajtuk, továbbá minden érintett megjegyzést fűzhet a témához, amely az FTC honlapján is megjelenik.

A havonta 2–4 alkalommal megrendezett találkozókra mindig más és más témát tárgyalnak meg. Reményeik szerint az eszmecsere során feltárul, hogy hogyan lehet megkülönböztetni a verseny szempontjából még elfogadható (esetleg akár még hasznos) monopóliumokat azoktól, amelyek sértik a versenyt és a fogyasztók jólétét.

A 2006. júniusi első tárgyaláson a résztvevők a felfaló árazásról és a versenyellenes felvásárlásról folytattak vitát, júliusban pedig a versenytárral való szerződéskötés visszautasításáról. Egy hónappal rá a nemzetközi kitekintés következett, amelyen többek között előadást tartott az Európai Bizottság, Japán, Mexikó, Kanada és Anglia képviselője is. Októberben az üzleti stratégiákról esett szó, majd a következő hónapban a szoroson össze nem tartozó termékek összekapcsolása és a kizárólagos kereskedés volt a téma. A félre-

zető és megtévesztő magatartásoknak szentelt decemberi tárgyalást a tudományos élet képviselőinek és a cégek vezetőinek véleménynyilvánításai követték 2007 januárjában és februárjában.

Deborah Platt Majoras, az FTC elnöke – aki március végén látogat el Magyarországra – az első rendezvény megnyitáskor kifejtette, hogy az Egyesült Államok más társadalmaknál sokkal előbb felfedezte, hogy a gazdaság azért van, hogy a fogyasztók érdekeit szolgálja, nem pedig fordítva. Nemes egyszerűséggel Amerikában a „fogyasztó a király”. Az elmúlt évtizedekben az USA a gazdaság érdekében több kritikus fontosságú szektorban szüntette meg az állami szabályozást – többek között a szállítási, távközlési és energiaszektorban – és ezzel utat nyitott a szabad piacnak. Ennek a lépésnek a következményeként azonban a verseny védelmének felelőssége eltolódott a bíróságok és a versenyhatóságok felé, ugyanis nem csak az egyes kormányzati beavatkozások és szabályozások torzíthatják el a versenyt, hanem a piac egyes magánszereplői is.

Az amerikai versenyhatóságoknak és törvényhozásnak azonban nem csak az amerikai fogyasztók érdekeit kell szemmel tartania. Az Egyesült Államok nagy erőfeszítést tett a piactudomány bevezetésének népszerűsítése érdekében, és így az elmúlt 15 évben több mint 75 új versenyhivatal jött létre a különböző országokban, köztük Kínában is, ahol eddig erős állami irányítás uralkodott. Az FTC elnökével a konferenciát a DoJ Antitröszt

Részlegének képviselőjében megnyitó Thomas O. Barnett is egyetértett abban, hogy a két amerikai versenyhatóság nem csak az amerikai versenyjogot befolyásolja, hanem hatása az egész világra kiterjed. Sok ország átvette az amerikai versenyjogi szabályozás technikáját és saját szabályozásuk megalkotásakor gyakran hivatkoznak amerikai kartellelles hagyományokra.

Thomas O. Barnett felhívta a figyelmet arra a jelenségre, hogy nem minden erőfölényes helyzet akadályozza a versenyt, egy monopóliumnak lehetnek a piacra kedvező és piacról kizáró hatásai is. A versenyre előnyös és hátrányos hatások mérlegelése konkrét ügyekben esetenként nagyon nehéz lehet, ezért van szükség új, a fenti problémákra reflektáló tárgyilagos szabályokra, amelyeket minden 2. paragrafusra vonatkozó esetben alkalmazni lehet.

Beszédében Mr. Barnett 6 irányvonalat fogalmazott meg, amelyeket szerinte figyelembe kell venni.

1. Leszögezte, hogy az erőfölényes vállalatok versenyellenes cselekményei nyilvánvalóan sértik a fogyasztók jólétét, így ellenük el kell járni.

2. Mindemellett azonban a nagy piaci részesedés nem jelent automatikusan versenyellenességet.

3. Nem szabad azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy a versenyjog nem a versenytársakat védi, hanem magát a versenyt.

4. Mind a fogyasztók, mind pedig az üzleti élet hasznára válna egy átlátható, objektív szabályozás, ami mellett nem történhetne meg, hogy olyan irányításért ítélnék el egy vállalatot, amely a versenyre kedvező hatással volt.

5. A cégek számára könnyen követhető szabályozás több szereplőt is vonzana a piacra, hiszen nem kéne attól tartaniuk, hogy a kartellelles törvény túlzott kiterjesztő értelmezésével kezdeményezéseiket korlátozza.

6. Végül pedig kihangsúlyozta Mr. Barnett, hogy a hatékony jogorvoslat az egyik legfontosabb követelmény, hiszen egy olyan jogorvoslat, amely sérti a versenyt, rosszabb, mintha egyáltalán nem is lenne.

A tárgyalások tovább folynak. A megállapodásokról és véleményekről a vitasorozat végén egy átfogó közös jelentést állít össze az FTC és a DoJ, ami segítségére lesz a törvényhozásnak.

A Sherman Act 2. paragrafusa kimondja, hogy a törvény tiltja a monopóliumok kialakítását, a monopóliumok kialakításának a kísérletét, továbbá a piac egy részének monopolizálását célzó összejátszást. Ez a szabályozási logika eltér az EKSz. 82. cikkétől, amely nem önmagában a monopólium létrehozását, hanem az erőfölényes helyzettel visszaélést tiltja. A rövid és tömör megfogalmazás módosítása az ítélezés egységességének megteremtése miatt lett időszerű. 1890-ben az USA volt az első ország, amely versenykorlátozó megállapodásokat és magatartásokat szabályozó komoly versenytörvényt alkotott. Ez a törvény büntetőjogi szankciókat csatol a jogsértéshez, ugyanakkor az előírásai magánjogi perrel is kikényszeríthetőek. Az Egyesült Államokban gyakorlat, hogy magánszemélyek indítanak pert vállalatok versenykorlátozó magatartása miatt és ez nagy részben köszönhető annak a lehetőségnek, hogy háromszoros kártérítést lehet követelni, ha a jogsértés bebizonyosodik. A közjogi ágon a két szövetségi versenyhatóság, a DoJ és az FTC elsősorban a bíróságok közreműködésével szerezhetnek érvényt a versenyjogi szabályoknak, mert eltérően az európai versenyhatóságoktól, nem rendelkeznek közvetlen döntéshozatali hatáskörrel. Mivel a versenyjogi szabályok kikényszerítése bíróságok előtt zajlik, és a különböző bíróságok egyenlő autoritással rendelkeznek, előfordul, hogy ugyanabban a kérdésben eltérő következtetésre jutnak. Ezért indított a törvényhozás reformprogramot a 2. cikk pontosabbá és használhatóbbá tételére.

CRA konferencia – nemcsak közgazdászoknak

A CRA (Charles River Associates) International Közgazdasági fejlemények az Európai versenypolitikában címmel 2006. december 5-én ismét megrendezte szokásos év végi konferenciáját Brüsszelben. A szervező amerikai közgazdasági elemző és pénzügyi tanácsadó cég a szakterület egyik legismertebb reprezentánsa. (A társasággal és tevékenységével, valamint a most ismertető konferencia egyes előadásaiival kapcsolatban lásd a társaság www.crai.com címen található honlapját.)

Ezen az egynapos konferencián, melyet a szervezők minden év decemberének elején rendeznek meg, 400-500 érdeklődő vesz részt európai ügyvédi irodákból, tanácsadócégektől, szabályozó hatóságoktól, érintett vállalkozásoktól, valamint különféle antitröszt ügyekben érintettek szervezetektől, és a sajtó területéről.

A 2006-os rendezvényen a Vállalati stratégiák és fogyasztói érdek című panelben Philip Lowe (az Európai Bizottság Versenyjogi Főigazgatóságának főigazgatója) előadásában a vállalati stratégiák és a fogyasztói jólét kapcsolatát boncolgatta. Hangsúlyozta, hogy a versenyjog alkalmazása során a versenyhatóságok a köz javát szolgálják, és ehhez a fogyasztói jólét szolgál viszonyítási pontként. A jogalkalmazás egy gyorsan változó gazdasági környezetben történik: a globalizáció és a nemzetközi kereskedelem liberalizációja a piacok integrációját hozza, és globális stratégia kialakítását követeli meg a vállalkozásoktól. A versenypolitika segít a globális kihívásoknak való megfelelésben, például az integráció, a határokon átívelő fúziók támogatásával lehetővé teszi a hatékonyságnövelő vállalati összefonódásokat. A belépési korlátok lebontása is egyszerre növeli a versenyt és javítja a versenyképességet. A kartellek vonatkozásban megerősítette a zérótolerancia elvét és gyakorlatát, amit a kartellek által okozott kárral is indokolt. A fúziókontroll kapcsán megjegyezte, hogy bár a dominancia-teszt helyett a verseny érdemi korlátozásának vizsgálata (SLC-teszt) kerül előtérbe, a hatásalapú elbírálás bevezetése utáni első két év nem hozott gyökeres változást a gyakorlatban. Az SLC-teszt alkalmazása olyan fúzió engedélyezéséhez is vezetett, amikor az érintett vállalatok rész-

sedése nagy volt, illetve alacsony piaci részesedések mellett is került sor tiltásra. Hangsúlyozta, hogy törekedni kell a kérelmezők egyszerű és költségtakarékos (egy helyen egyszerre megvalósuló) kiszolgálására, de egyúttal óvott attól, hogy a vállalkozások azon spekuláljanak, hogy melyik tagállamban, vagy esetleg a bizottságnál érdemes bejelenteniük a fúziót, hogy kedvezőbb elbírálást kapjanak. Kiemelte, hogy a piacok változását a versenyjognak és versenypolitikának is követnie kell. A hangsúly immár a hatás alapú értékelésen van a formális értékelés helyett, és talán éppen ezért is a vállalkozások számára pontosabb iránymutató-

sokat kell adni. Ehhez viszont a múltbeli beavatkozások tapasztalatainak kiértékelésére több erőforrást kell fordítani. Végül azt is jelezte, hogy véleménye szerint a jogalkalmazás terén a közgazdasági szemléletmódnak tovább kell erősödnie és a szektor specifikus szakmai ismeretek megszerzésének is egyre nagyobb jelentősége lesz a versenyhatóságon belül.

A panel másik előadója, Damien Neven (az Európai Bizottság Versenyjogi Főigazgatóságának főközgazdásza) az EKSZ 82. cikk reformjáról beszélt. Felvázolta az általa elképzelt lehetséges szempontokat, amelyeket egy hatásalapú versenyjogi elemzés során követni érdemes egyes fontosabb esetekben. Előadásában hangsúlyozta: kevés a biztos pont. A közreadott vitaanyag a formai és a hatásalapú elemzés együttes fontosságát hangsúlyozza. A

korábbi – sok esetben – formális megközelítéssel szemben a reform azt célozza, hogy a jogsértést megállapító döntéshez kumulatív módon ki kell mutatni, hogy a magatartás olyan jellegű, mely (1a) képes a piaclezárásra, és (1b) valószínű, hogy ez a piaclezárás érdemi piactorzító hatással jár, és (2) valószínűleg negatívan hat a fogyasztókra, vagyis az árak nőnek, illetve hosszabb távon is a versenyár fölé maradnak. Az utóbbi hatásokat a formai és strukturális tényezők együttes értékelésével (például piaci részesedések elemzésével) elég valószínűsíteni, nem feltétlenül kell például egy „ragadozó” gyakorlat során a feláldozott profit teljes visszanyerését kimutatni. Kiemelte, hogy ez az óvatos és körültekintő elemzés elengedhetetlen, mert számos magatartás lehet úgy piaclezáró hatású, hogy közben mégsem károsítja meg a fogyasztókat. Kiemelte, hogy a versenyjogi elemzés során először világos és logikailag konzisztens gondolatmenetbe foglalva meg kell fogalmazni, milyen módon is csökkenhetne a fogyasztói jólét. Ezt követően meg kell vizsgálni, hogy okoskodásunk a gyakorlatban is megállja-e a helyét, vagyis egyrészt hogy az elmélet feltevései ex post empirikusan is érvényesek, másrészt hogy a piaci eredmény is konzisztens elméletünk előrejelzéseivel. Az elemzés akkor válik teljessé, ha vizsgált magatartás alternatív prokompetitív motivációit és hatásait is számba vesszük. A versenyt erősítő hatás nagyobb lehet, mint a versenyt lezáró, kizáró hatás. Jelezte, hogy véleménye szerint az eljárás alá vont vállalkozásnak kell előadnia, melyek a fogyasztót érintő pozitív hatások. Ha valamit nem említ, akkor a hatóság nem felelős azért, hogy azt nem vette figyelembe.

A főközgazdász előadásában hangot adott azon véleményének, hogy a piaci részesedéssel kapcsolatos küszöbszámokra lehetne szigorú szabályokat is alapozni. A ragadozó árképzés esetében a háromlépcsős tesztet használhatónak tartja. A kizárólagos megállapodásoknál érdemes azon elgondolkozni, vajon a vevők miért mennek bele efféle megállapodásba. Árukapcsolásnál is logikus magyarázatot kell adni arra, vajon a fogyasztók e miatt miért és hogyan károsulnak.

Verseny a versenyhatóság küszöbéig

– interjú Gerald F. Masoudival

Gerald F. Masoudi 2005 óta az USA Igazságügy-minisztériuma (DoJ) Antitröszt Divíziójának nemzetközi és fellebbviteli ügyekért felelős megbízott főállamügyész-helyettese. Mielőtt a DoJ kötelékébe lépett, az Amerikai Egyesült Államok Élelmiszer- és Gyógyszerhivatala (Food and Drug Administration) vezető jogtanácsosának helyettese és egy ideig megbízott vezető jogtanácsosa volt. 2004 előtt a washingtoni Kirkland and Ellis L.L.P. ügyvédi iroda peres csoportjánál dolgozott, ahol többek között az antitröszt, a gyógyszeripar, a távközlés és a mérgező anyagok területén felmerülő ügyekkel foglalkozott. A dinamikus szakértő a 2007. február 16-ai „Fellépés a kartellek ellen – Miért és hogyan?” konferencián tartott beszéde után adott interjút a Versenytükröknek.

pán pénzbírságról van szó, Amerikában a kartellezés börtönbüntetéssel is sújtható. Ezen a téren a lehetőségeink is bővülnek: 2004 júniusában háromról tíz évre emelkedett a maximálisan kiróható börtönbüntetés. Az elmúlt öt évben 125 évnyi börtönbüntetés került kiszabásra, és több mint 41 magánszemély kapott egyéves vagy azt meghaladó börtönbüntetést.

A sikeres fellépés második pillére az, hogy a vállalkozások fenyegetve érezzék magukat a lebukástól.

A harmadik fontos pillér a kartellek elleni fellépés átláthatósága. A kartellezők csak akkor tárják fel tettüket, ha tudják, milyen bánásmódra és büntetésre számíthatnak a versenyhatóság részéről.

Ha ez a három feltétel – a szigorú büntetések, a felderítéstől való fenyegetettség és az átlátható fellépés – teljesül, nagyon sikeres lehet az engedékenységi politika. Az amerikai engedékenységi politikában csak az a vállalkozás mentesül a bírság alól, amely elsőként fordul kérelemmel a hatósághoz, a később érkezők – legyen az akár csupán órák kérdése (amire már volt példa) – semmiféle engedményt nem kapnak. Igazi verseny ez – aminek a tárgya, hogy melyik kartelltag éri el először a küszöbünket, ad nekünk először információt. Emellett az amerikai eredményekhez hozzájárul, hogy külön engedékenységi program működik cégek és magánszemélyek számára, így a cégek a saját – egykori és jelenlegi – alkalmazottaikkal is versenyeznek az első helyért. Ma a nagyvállalatok többsége nem csak egy termé-

ket állít elő, több termékkel több piacon versenyez, és könnyen előfordulhat, hogy nem csupán egy kartellben vesz részt. Ezt a jellemzőt használtuk ki az Amnesty Plus és Penalty Plus programok létrehozásakor. Az Amnesty Plus program lehetőséget teremt kartelleljárással járó vállalkozások számára, hogy amennyiben felfednek egy másik kartellt, nem csak a második kartellért járó bírságelengedést kapják meg, de az első kartellért is csökkentett büntetést kapjanak. Így például, ha egy cég lemaradt a bírság elengedésének lehetőségéről azzal, hogy nem elsőként jelentette be kartelltevékenységét, még részesülhet kedvezményekben, ha felfed egy másik piacon működő kartellt. A Penalty Plus program pedig a másik irányból hat. Ha kiderül, hogy egy cégnek tudomása volt egy másik kartellügyről, és nem jelenti azt, magasabb bírság szabható ki rá.

VT: A kartellbe másokat is belekényszerítő főkolomposok nem részesülhetnek mentességben. Ez nem csökkenti a kartellek felderítésének hatékonyságát?

Masoudi: Az amerikai engedékenységi programban az egyedülálló főkolompos (ring leader) nem részesülhet engedékenységekben, de minden másik kartellező erősen érdekelt a titkos megállapodás bejelentésében. Abban az esetben, ha a kartelltagok ugyanolyan szerepet játszottak, vagy ha több vállalkozás is irányító vagy kezdeményező szerepet töltött be a kartellben, előfordulhat, hogy bármelyikük részesülhet engedékenységekben. Mivel nagyon sok engedékenységi kérelmet kapunk, számunkra nem jelent problémát az, hogy a főkolompos nem részesülhet engedékenységekben. Ha valakinek ez nehezséget jelent, azok a főkolomposok.

VT: Véleménye szerint milyen főbb fejlemények, változások várhatók a kartellek elleni harc területén az USA-ban a következő pár év során?

Masoudi: A kartellek elleni fellépés jelenlegi formája stabil, az amerikai hatóságok kiterjedt eszköztárral rendelkeznek a kartellek felszámolásához. Nem hiszem, hogy a közeljövőben komolyabb változások lesznek a bírságok vagy büntetések nagyságát tekintve. Igazi előrelépés inkább a versenyhatóságok közötti nemzetközi együttműködés területén várható. A

VT: Amerikában az engedékenységi politika a kartellek felderítésének legfontosabb eszköze. Magyarországon ezzel szemben eddig csak nagyon kevés cég fordult engedékenységi kérelemmel a versenyhivatalhoz. Ön szerint mik a hatékony engedékenységi politika előfeltételei?

Masoudi: Scott Hammond, aki hozzám hasonlóan a DoJ megbízott főállamügyész-helyettese egy közelmúltban elhangzott beszédében 10 pontban foglalta össze, mire kell odafigyelni az engedékenységi (leniency) politika sikere érdekében¹. Én most három tényezőt szeretnék kiemelni.

A sikerhez először is nagyon szigorú szankciókra van szükség, ami elrettenti a vállalkozásokat a kartellezéstől. Nem csu-

¹ Elérhető: <http://www.usdoj.gov/atr/public/speeches/212270.pdf>

nemzetközi együttműködés – például az információcsere és a vizsgálati cselekmények koordinálása – kulcsfontosságú a kartellek elleni fellépés átláthatóságának és konzisztenciájának biztosítása érdekében. A sikeres fellépés szempontjából nagyon fontos, hogy a kartellezők ne tudjanak elbújni a nemzetközi határok mögött.

VT: A sikeres és kemény kartellpolitika érezhetően csökkentette a kartellek számát?

Masoudi: Nincsen arra vonatkozó bizonyítékunk, ami minden kétségen felül igazolná, hogy egyre kevesebb a kartell. Az viszont biztos, hogy az elrettentés működik: voltak olyan nemzetközi kartellek, amelyek bár az USA-n kívül felosztották a piacokat, az Egyesült Államokban ezt nem tették, mert el akarták kerülni az USA-beli kemény közigazgatási és büntetőjogi

szankciókat. Ezenkívül úgy látjuk, egyre több cég szólítja fel alkalmazottait arra, hogy ne kössenek kartellmegállapodást.

VT: A kartelltagoknak a megkárosított fogyasztók által indított kártérítési perekben akár a DoJ által kezdeményezett bírságoknál jóval meghaladó összegeket is fizetniük kell. Kik indíthatnak az USA-ban kártérítési pereket?

Masoudi: A szövetségi bíróságokon kizárólag a közvetlen vásárlóknak, míg a tagállamok egy részében a közvetett vevőknek is van erre lehetőségük. Például egy vitaminkartell esetén szövetségi szinten a vitamint a vitaminnal dúsított gyümölcslevük készítéséhez felhasználó gyártói indíthatnak kártérítési pert, ugyanakkor egyes államokban nem csak a gyümölcsle-gyártó, de akár a gyümölcsle végső fogyasztói is kártérítést követelhetnek.

VT: A kartellek elleni fellépés sikerét jelentősen előmozdíthatja a politika és a közvélemény támogatása. Hogyan sikerült ezt elérni?

Masoudi: Évekbe tellett, míg széles körben tudatosult, milyen károsak is a kartellek. Sokat számítottak a Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court) kartelleket elítélő határozatai. Egy ügyben a Legfelsőbb Bíróság a kartelleket a „versenypolitika főgonoszáknak” nevezte. A kartellek sikeres felgöngyölítésével, az engedékenységi politika beindulásával pedig számtalan példát tudtunk mutatni arra, hogy hogyan és mekkora kárt okoznak a kartellek. Sikert eljutnunk oda, hogy az amerikaiak túlnyomó többsége, beleértve az utca emberét is, igen komoly törvénysértésnek tartja a kartellezést.

VT: Köszönjük szépen a beszélgetést.

Nagyházi István

A Bizottság villamosáram- és földgázpiaci ágazati vizsgálata – magyar szemmel

Háttér

Általánosan elfogadott közgazdasági tétel, hogy a jól működő piacok hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez és a fogyasztói jólét szintjének növeléséhez. Ez az elvi jelentőségű tétel a szektor sajátosságainak figyelembevételével mellett igaz az energiaszektorra is.

A jól működő piaci modell esetén az energiapiacokon az ár a piaci törvények szükségszerű együttműködésének torzulásmentesen alakul ki. Az ilyen ár megbízható és alapvető információforrás a piac keresleti és kínálati oldala, valamint a befektetők számára is, amelyek meg-alapozottan tudnak dönteni a piaci befektetésekről, erőművek, hálózatok létesítéséről, bővítéséről stb. A jól működő piac árjelzése önmagában is elegendő lehet a piaci befektetések megjelenéséhez, a hosszú távú ellátásbiztonság biztosítására.

A versenyre építő piaci modell hatékonysági kényszert visz az energiaszek-

torba. Ez a hatékonysági kényszer oda vezet, hogy az energiaszektor piaci szereplőinek a versenyben maradáshoz fejlesztésekre, a költségeik leszorítására, versenyben elért jövedelmeik egy részének a fogyasztók felé allokálására van szükség, mely a fogyasztói jólétet egyértelműen növeli. Ám ugyanezen jólétnövelő hatás közvetetten is érvényesül. Mivel a villamosenergia-szektor alap iparág, az egész Európai Unió gazdaságára kiemelt hatást gyakorol, a versenyben ugyanis a villamos energiát felhasználó piaci szereplők a versenyző körülmények között elért alacsonyabb energiaárak révén képesek költségeiket alacsonyan tartva a saját európai vagy akár nemzetközi piacokon versenyben maradni, versenyképes termékeket gyártani és értékesíteni, ami szintén növeli a fogyasztói jólétet, hozzájárul az európai gazdaság növekedéséhez. A versenyképes energiaszektor tehát többszörösen jólétnövelő hatású. Ezért döntött az EU a földgáz- és villamosenergia-szektorok liberalizációja mellett. A piacok megnyi-

tása jelentős mértékben megváltoztatta a szektorok működését, új – immár piaci lehetőségeket nyitott, új termékek és szolgáltatások megjelenését idézte elő, valamint – legalábbis a piacnyitás kezdeti fázisában – hozzájárult az árak csökkenéséhez. Azonban mindezen kétségtelen eredmények ellenére a villamos- és földgázpiacok megnyitása nem teljesedett ki, nem vezetett el az egységes EU belső piac kialakulásához. A végfogyasztói árak kezdeti csökkenését jelentős, a primer energiahordozók árváltozásával, illetve a környezetvédelmi költségekkel meg nem magyarázható növekedés váltotta fel, a piaci szereplők piacra lépési nehézségei, a fogyasztók számára korlátozott választási lehetőségek mind azt sugallták, hogy a piac nem működik megfelelően. Ezért a Bizottság 2005 júniusában ágazati vizsgálatot indított a villamos- és földgázszektorokban. Jelen cikkben a Bizottság ágazati vizsgálatáról készített jelentés főbb megállapításait emeljük ki és tesszük azokat magyarországi piaci kontextusba, remélve, hogy

ezzel nyilvánvalóvá válik a problémák és megoldások hasonlósága, sőt, számos esetben azonossága úgy az egész EK, mint Magyarország szintjén.

A verseny, mint működési elv bevezetése a földgáz- és villamosenergia-szektorokba nem egy külső tényező, hanem az európai energiapolitika szerves része, amely a következő három, egymással kapcsolatban álló, egymást kiegészítő célkitűzést fogalmazta meg: hatékonyan versenyző energiapiacok megteremtése, ellátásbiztonság garantálása és a fenntartható fejlődés biztosítása¹. Ezen három célkitűzés egymást kiegészítő, belső összefüggései révén koherens egységet képez. A hatékonyan működő versenypiac a befektetők számára fontos piaci jelzéseket ad, ami ezáltal az ellátás biztonságát garantálhatja. Hasonló összefüggés, hogy az egységes európai villamosenergia-piac lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy nagyobb dimenziókban működjenek, mely ezáltal szintén az ellátás biztonságát garantálja. A piaci erők arra készítetik az európai piaci szereplőket, hogy a leginkább költséghatékony megoldást válasszák, hozzájárulva ezzel (természetesen megfelelő szabályozási környezetben) a fenntarthatósághoz, a környezeti értékek védelméhez. A versenyző, költségekre reagáló árak alkalmazása hozzásegít az energiahatékonyság növekedéséhez, ami szintén a külső beszállítókkal szembeni kiszolgáltatottságot csökkentő tényező. A Bizottság különböző egységei a hármas célkitűzés érvényesülését folyamatosan vizsgálják, ezek közül a villamosenergia- és földgázszektorokban folytatott ágazati vizsgálat az európai energiapolitika verseny aspektusait vizsgálta, valamint azokat az akadályokat, amelyek az egységes európai energiapiac megteremtésének útjában állnak.

A Bizottság megállapításai – piaci koncentráció

A jelentés megállapította, hogy mind a villamos áram, mind a földgáz nagykereskedelmi piacok nemzeti földrajzi kiterjedésű piacok maradtak, és ezeken a nemzeti piacokon fennmaradt a liberalizáció előtti igen magas fokú piaci koncentráció, mely tényező nagyban megkönnyíti a piaci hatalommal való visszaélés különböző formáit. A földgázpiacon az inkumbens vállalatok megőrizték domináns pozíciójukat tradicionális piacokon, ebben pedig nagymértékben segítette őket az upstream hosszú távú import szerződések fennmaradása, illetőleg a hazai földgáztermelés, mely az irányításuk alatt áll. A földgázpiacon minimális forgalom mellett elenyésző a földgáztozsdék (ún. földgáz hubok) jelentősége, a piacok a likviditás hiánya miatt nem képesek fejlődni. A piacra való belépés elenyésző, kiskereskedelmi szinten a fogyasztók nem rendelkeznek valós alternatív ajánlatokkal, így nem képesek szolgáltatóváltási joguk gyakorlására. A magyar földgázpiac megnyitásának kezdeti tapasztalatai a Bizottság állításait igazolják, a domináns pozícióban levő inkumbens vállalkozás (MOL Földgáz Nagykereskedő, majd E.ON Földgáz Trade) gyakorlatilag megőrizte piaci pozícióját. Ugyanakkor pozitívum, hogy a hivatkozott inkumbens földgáz-kereskedelmi üzletága feletti E.ON irányítás-szerzés során a Bizottság olyan kötelezettségvállalások elfogadását érte el, amelyek jelentős mértékben hozzájárulhatnak a földgázpiaci likviditás növekedéséhez, a versenytársak piaci jelenlétének megerősödéséhez². Hivatkozott úgy jól szemlélteti, hogy hogyan lehet-

séges a fúziókontroll eszköztára segítségével a monopolpiacok koncentrációját enyhíteni a versenytársak számára kedvező feltételek megteremtésével.

A villamosenergia-szektor piacnyitása fejlettebb piaci körülményeket hozott létre, ugyanakkor ezeken a piacokon is jellemző a nagykereskedelmi piacok jelentős koncentrációja, mely együtt értelmezhető a termelői szint (erőművek) magas koncentrálódásával, ez pedig lehetőséget teremt az erőműveknek a piaci hatalom gyakorlására. A Bizottság állításai a magyar piac tekintetében is helytállóak. A nagykereskedelmi piacot a korábbi inkumbens, jelenleg közüzemi nagykereskedő Magyar Villamos Művek Villamosenergia Kereskedő Zrt. domináns pozíciója határozza meg.

A villamos energia nagykereskedelmi piacon egy – az erőművekkel megkötött hosszú távú szerződésai miatt – vertikálisan részlegesen integrált erőfőlényrel rendelkező vállalkozás van jelen (MVM Rt.), amelynek a termeléstől a kereskedelemig bezárólag van érdekeltsége. Az állami tulajdonban levő MVM a magyarországi beépített villamosenergia-termelő kapacitás legalább 25%-ának tulajdonosa (Paks), valamint a független erőművekkel megkötött HTM-ek révén a magyar áramtermelő kapacitás jóval több, mint 60%-át ellenőrzi.

Az MVM szintén HTM-eken keresztül a Szlovákiából és Ukrajnából érkező, olcsó import kb. 50%-át is kontrollálja. A közüzemi nagykereskedői pozícióból, valamint a közüzemi kiskereskedő szolgáltatók beszerzésének az MVM-hez kötéséből (illetve az ezen kötelezettséget tükröző MVM-szolgáltatók közötti HTM-ből) következik, hogy az MVM a közüzemi igény 100%-át ellátja. Az MVM az MVM Partner nevű leányvállalatán keresztül a szabad piacon kb. 25%-os részesedéssel rendelkezik. Így az MVM a szabad piacon eladott mennyiséggel, valamint a közüzemi ellátói minőségében eladott mennyiséggel a magyar villamosenergia-szolgáltatási piac kb. 70%-ával rendelkezik. Az MVM erőfőlény elemei tehát a HTM-eken alapulnak. Ez a piaci koncentráció igen megnehezíti a hatékony versenypiac magyarországi kialakítását.

Vertikális piaclezárás

A Bizottság második megállapítása szerint a hálózatos és kereskedelmi tevékenységek elválasztásának („unbund-

¹ Green Paper „A European Strategy for Sustainable Competitive and Secure Energy” COM (2006) 105 Final, 8.3.2006 SEC (2006) 317

² COMP/M.3696 E.ON-MOL gáz üzletág feletti irányítás-szerzés, a kötelezettségvállalások közül különösen a „gas release” program és a „contract release” program járul hozzá a piaci likviditás növekedéséhez

Elemzések

ling”) jelenlegi szintje negatívan hat vissza a piacok működésére, valamint a hálózatokba történő befektetésekre. Ez a tényező mind a piactalépést, mind az ellátás biztonságát fenyegeti. A jelenlegi leválasztási szabályok ellenére a piac szereplői, különösen az új piacra lépők hiányolják a hatékony hálózathoz történő hozzáférést. A hálózatok tulajdonosait – melyek gyakran a kereskedő inkumbensek – gyakran éri az a vád, hogy saját leányvállalataikat részesítik előnyben a hálózati hozzáférés biztosítása során. A hálózatos és kereskedelmi tevékenységek összefonódottsága azt eredményezheti, hogy az operatív, illetve a fejlesztési döntéseket nem a hálózat/infrastruktúra érdekeit figyelembe véve, hanem az integrált inkumbens társaság kereskedelmi érdekei alapján hozzák meg, mely tényező súlyosan veszélyezteti a piac működését.

A versenyre káros vertikális integrációk kapcsán a magyar villamosenergia-piacon a rendszerirányítás és a nagyfeszültségű átviteli hálózat, illetve az elosztóhálózat problémája emelhető ki.

A liberalizáció modell szintű problémáinak egyik legsúlyosabbika a rendszerirányítás-átviteli hálózat, valamint a nagykereskedelem összefonódottsága. A villamosenergia-ipari verseny és a szektor fejlődése szempontjából elengedhetetlen, hogy a TSO a piaci szereplőktől függetlenül működjön, hiszen speciális szerepet tölt be. A TSO nélkülözhetetlen eszközöket, és érzékeny piaci információkat kezel, jelentős szerepet tölt be a hálózatfejlesztésben (ideértve az importkapacitásokat is), és hatósági jellegű feladatokat is ellát. A TSO döntéseinek így jelentős kihatásai lehetnek az egyes piaci szereplők rövid és hosszú távú nyereségességére (pl. a határkeresztező kapacitás aukcióinak lebonyolítása stb.). A TSO integrálása a korábbi monopóliumhoz (amely jelenleg a közüzemi nagykereskedő, valamint leányvállalatán keresztül a szabadpiacon is érdekelt, továbbá igen jelentős erőművi kapacitások felett rendelkezik tulajdonosként, illetve hosszú távú áramvásárlási szerződések révén) ellentmondásban áll a TSO kívánt függetlenségével, és nem csak torzíthatja a jövőbeli versenyt a villamosenergia-piacokon, hanem elbizonytalaníthatja a piacra történő új belépést is. A függetlenségnek a jelenlegi EU irányelvben meglévő garanciái, a megkövetelt számviteli vagy akár jogi elválasztás nem elégséges eszközök. Az EU vizsgálati je-

lentése is kiemelte, hogy azok az államok, amelyekben megvalósult a hálózat-, illetve rendszerirányítás tulajdonosi leválasztása, pozitív példaként hozhatók fel a verseny fejlődése szempontjából. Ugyanilyen pozitív példa a magyar energetikai szektor másik ágazatában, a földgázszektorban a magasnyomású csővezeték-hálózat és a rendszerirányítás tulajdonosi szeparációja is.

A vertikális piaclezárás másik súlyos esete a fenti hálózatkereskedelem összefonódottsága mellett a termelés/import és a kereskedelem összefonódottsága egy csoporton belül. A vertikális integráció ezen formája lecsökkenti az inkumbens arra való motivációját, hogy nagykereskedelmi piacon aktív szereplőként megjelenjen, végső soron pedig a nagykereskedelmi piacok likviditáshiányát okozza. A likviditás alacsony foka mind a gáz-, mind a villamos áram-piacon belépési korlátot képez. A magyar piacon ezen típusú korlát az MVM és a hazai erőművek közötti HTM-ek révén jelen van, a tényleges piacnyitás és piaci verseny legnagyobb akadályaként.

A piacok integrációja

A Bizottság megállapította, hogy az energiaszektorokban a határokon keresztül kereskedelem jelenleg nem jelent számottevő versenytényezőt. Az egyes államok inkumbensei ritkán jelennek meg más államok piacain mint versenytársak. Ezen magatartási tényezőkön túl az elégtelen vagy nem elérhető határkeresztező kapacitások, valamint a különböző szabályozók is jelentősen késleltetik a piacok egységesedését, végső soron az egységes belső energia-piac kialakulását.

Az EU végső célja egy ilyen egységes közös piac kialakítása lenne mind a villamos-, mind a gázszektorban. Ezen törekvés előremozdító eleme lehet a regionális piacok kialakulásának támogatása. A GVH saját villamos energia piaci ágazati vizsgálati jelentésében³ is megállapította, hogy a szabad piac továbbfejlődésének záloga, hogy a villamosenergia-piacon legyen elegendő szabad és versenyképes termelői kapacitás, ugyanis a kínálati piac megteremtése hosszú távon is fontos feltétele a versenynek. Ennek érdekében regionális méretű földrajzi piacot szükséges kialakítani. A regionális piac kialakítása legelső lépésként az államok politikai döntését igényli, a politikai döntéshozók konszenzusa szükséges a cél elfogadásában és az ezt megvalósító lépések minél előbbi megtételében.

Transzparencia

A hálózatokat használó piaci szereplők a jelenlegi EU minimumelvárásoknál pontosabb, megbízhatóbb és transzparensabb információk szükségességét jelezték a Bizottságnak. A versenyben való egyenlő esélyek biztosítása érdekében valamennyi piaci szereplő számára biztosítani szükséges a meghatározott információkhoz történő megbízható és időben történő hozzájutást. A jelen helyzetben ugyanis információs szakadék, információs asszimetria figyelhető meg a vertikálisan integrált inkumbens és a versenytársak, illetve még jellemzőbben a piacra újonnan lépő vállalkozások között. A transzparencia növelése ezen új piaci szereplők kockázatait csökkentené, ezáltal hozzájárulna a piacra lépési korlátok csökkentéséhez, a piacok támadhatóbbá tételéhez.

Árképzés

A Bizottság különösen éles kritikával illette a villamos- és földgázszektor árképzését is. A földgázszektorban a Bizottság azokat a szerződéseket bírálta, amelyekben az árképlet a kőolaj vagy kőolajszármazékok árához igazított, azzal,

³ A Gazdasági Versenyhivatal jelentése a magyar villamosenergia-piacon lefolytatott ágazati vizsgálatról (2005. 05. 15., forrás: www.gvh.hu), 9. oldal 37. pont

hogy ezek a szerződések lehetetlenné teszik, hogy a piaci szereplők árakkal a földgázpiaci kereslethez, illetve kínálatához igazodjanak, és ezáltal súlyos ellátásbiztonsági problémákat is okozhatnak. Kiemelte a Bizottság, hogy a földgázpiacon is kritikus jelentősége van a likviditásnak, illetve a szervezett piaci körülmények kialakulásának. Jelenleg nagyon csekély mennyiségű földgázzal kereskednek tőzsdei körülmények között.

A villamosenergia-szektorra illetően a kritika más irányú; a Bizottság a szabályozott, hatósági tarifák negatív piaci hatásait emeli ki, ezek között is kiemelten azt a magyar elektromos- és gáziparban is megfigyelhető jelenséget, hogy a hatósági tarifa igen erőteljesen befolyásolja a piac fejlődését. A piaci tarifa, illetve szabályozott vagy közüzemi tarifa közötti kapcsolatokról a GVH is megállapította⁴, hogy a kettős (hatóságilag árazott közüzemi és „szabadpiaci”) piac rendszerre, illetve a kettő közötti, alacsony költségű átjárás implicit maximált hatósági árszabályozás fenntartását eredményezi a szabadpiacon. Amennyiben ugyanis a szabadpiacon az árak a hatósági fölé emelkednének, minden fogyasztó visszatérne a közüzembe – azaz a szabadpiacon a hatóságinál magasabb árak nem alakulhatnak ki. A szabadpiaci árliberalizáció ennek megfelelően csak a közüzemi áraknál olcsóbb forrásokra képes építeni; a piaci szegmens csak akkor létezik, ha a versenypiac olcsóbb, mint a közüzem.

Rendszerszintű szolgáltatások

A Bizottság a rendszerszintű szolgáltatások közül a kiegyenlítő energia tekintetében fogalmazta meg észrevételeit. Kiemeli a jelentés, hogy a kiegyenlítő energiapiacok gyakran egyszerűek, az inkumbens előnyben részesítése jellemző. A magas piaci koncentráció lehetővé teszi, hogy az inkumbensek a kiegyenlítő energia révén is akadályozzák az új piacra lépők megjelenését. A Bizottság megállapításait alátámasztják a magyar villamosáram-

piac fejleményei is. A magyar villamosenergia-szektorban nem alakultak ki piaci körülmények a rendszerszintű szolgáltatások, köztük a kiegyenlítő energia tekintetében. A rendszerszintű szolgáltatások nyújtására alkalmas erőművek többsége önállóan nem adhat ajánlatokat, mivel kapacitását – s ezáltal a szolgáltatások nyújtásának lehetőségét is – az MVM Rt. korábban megkötött hosszú távú áramvásárlási szerződésekkel lekötötte, így azok nem csak a villamosenergia-szabadpiacra nem tudtak kijutni, de a rendszerszintű szolgáltatások piacán sem tudtak megjelenni. A rendszerszintű szolgáltatások valódi piacának megteremtése ugyanakkor alapvető jelentőségű. Ez a piac elengedhetetlen, mással nem pótolható információkat szolgáltat többek között a potenciális piacra lépőknek, befektetőknek.

A Bizottság által javasolt megoldási lehetőségek

A Bizottság a piaci kudarcok orvoslását két fő irányban tartja lehetségesnek. Adottak egyrészt a versenyjogalkalmazás területére tartozó megoldások, melyek részben Bizottsági vagy tagállami versenyhatósági hatáskörbe tartozó eszközöket jelentenek, másrészt strukturális megoldások, prokompetitív szabályozási környezet megteremtése, amelyek viszont döntően tagállami vagy EK-szintű jogalkotási, illetve versenyjogi kérdéseket jelentenek, és döntően tagállami politikai konszenzust igényelnek.

A Bizottság kiemelte, hogy az energiapiacok liberalizációját elősegíti a következetes és teljes Bizottsági versenyhatósági eszköztár az antitröszt szabályai (EKSz 81. és 82. és 86. Cikkei), a fúziókontroll (139/2004. EK Tanácsi Rendelet) és az állami támogatások (87. és 88. Cikk) területein.

Piaci koncentrációk

A piaci liberalizáció sikerét fenyegető egyik legnagyobb kihívás a piaci koncentrációk folyamatának erősödése. A liberalizáció előtti inkumbensek piaci hatalma a legtöbb földrajzi piacon (amelyek többségükben nemzeti piacok) fennmaradt, így ilyen környezetben a piac további koncentrálódása mindenképp megelőzendő. A Bizottság versenyjogi jogalkalmazása a legutóbbi fejlemények, ügyek alapján az energiapiacok nyitására, a verseny fejlődésének középpontba állításával igyekszik felelni ezen kihívásra. A Bizottság a fúziós ügyekben egyre gyakrabban veszi igénybe a feltételek és kötelezettségvállalások jogi eszköztárát, ezek közül is kiemelten a strukturális feltételeket (leválasztások), valamint egyre gyakrabban magatartási feltételeket is (virtuális erőművi aukciókat, gas release programokat, szerződés release programokat). Ezek a programok mind a tervezésük, mind a végrehajtásuk során fokozott terhet róhatnak a versenyhatóságra, amely gyakran a tagállami szabályozó hatóságok, illetve egyéb külső támogatók (pl. trustee) aktív közreműködésével képes hatékonyan biztosítani a fúziós határozatok végrehajtását.

A vertikális piaclezárások

A Bizottság a vertikális piaclezárásokat is a piacnyitásra különösen veszélyes tényezőként emelte ki, külön hangsúlyozva, hogy amennyiben az infrastruktúra, illetve termelés és a kereskedelmi tevékenység közötti versenysértő piaci magatartást észlel, a teljes antitröszt eszköztárát alkalmazni fogja. Ezen típusú vertikális piaclezárás mellett a másik különösen súlyos jogsértés a hosszú távú megállapodások által előidézett piaclezárás. A Bizottság ezekkel szemben is aktív fellépést ígért, ennek jegyében az ágazati vizsgálat előzetes megállapításai alapján már eljárást indított hét tagállamban, köztük Magyarországon is. Az eljárás alá vontak főleg földgázpiacon aktív vállalkozások. Magyarországon a bizottsági vizsgálat a Magyar Villamos Művek piaci magatartásának vizsgálatára, így többek között az erőművekkel fennálló hosszú távú megállapodásainak esetleges vertikális piaclezárásának feltárására irányul.

⁴ A Gazdasági Versenyhivatal jelentése a magyar villamosenergia-piacon lefolytatott ágazati vizsgálatról (2005. 05.15., forrás: www.gvh.hu), 6. oldal 22. pont

A piaci integrációt akadályozó jelenségekkel szembeni fellépés

A Bizottság a fenti típusú – döntően egy tagállam területén előforduló piaci versenyt akadályozó magatartások mellett fel kíván lépni a piacok integrációját akadályozó magatartásokkal szemben. A kifogásolt magatartásokkal szemben ígért bizottsági fellépés – eszközökhöz történő hozzáférés megtagadása a határkeresztezen, hosszú távú megállapodások alapján, hálózati fejlesztések késleltetése vagy megghiúsítása, területi piacfelosztás – beleillik a Bizottság általános piaci versenyt védő politikájába.

Strukturális megoldási lehetőségek, prokompetitív szabályozási környezet

A Bizottság ágazati vizsgálata a versenyhatósági fellépés lehetséges területei mellett azonosította azokat a tényezőket is, amelyek egyéb, döntően a piacok struktúrájával kapcsolatos döntések meghozatalát, illetve szabályozói beavatkozást igényelnek.

Ezek az egyéb típusú beavatkozások négy fő területen jelentkeznek:

- a hálózatok leválasztásának elégtelensége miatt keletkező strukturális érdekkonfliktusok,
- a szabályozói környezetben az eltérő tagállami rezsim miatt jelentkező „rések”, melyek különösen a határkeresztezen kapcsán vetnek fel aggályokat,
- a gáz- és villamosenergia-nagykereskedelmi piacok krónikus likviditáshiánya,
- transzparencia hiánya a szektorokban.

A Bizottság vizsgálata feltárta és alátámasztotta azt a – jelenlegi elválasztási szabályok mellett a rendszerben kódolva benne rejlő – érdekkonfliktust, ami a hálózati tevékenységek és a hálózaton történő szolgáltatás integrációjából adódik, s ami – többek között – az infrastruktúrába történő befektetések hiányában és diszkriminációban ölt testet. A Bizottság szerint alapvető fontosságú a jelenlegi nem elégséges szintű leválasztás erősítése, a teljes tulajdonosi leválasztás megvalósítása. A Bizottság leszögezte, hogy közgazdasági értelemben a konfliktus feloldására a leghatékonyabb

megoldás a hálózatok független tulajdonosi kézbe adása. A külön hálózati társaságot nem befolyásolják az azonos tulajdonosi csoportba tartozó termelői vagy szolgáltatói érdekeltségek. Ezenfelül a tulajdonosi szeparáció a jelenlegi komplex és hatékonytalan szabályozás (kínai falak) kiváltására is alkalmas. A Bizottság vizsgálata nem mutatta ki a kontraérvként a vertikális integráció igazolására gyakran felhozott szinergiahatásokat sem, éppen ellenkezőleg; a tulajdonosi leválasztást már megvalósított államokban mind a hálózat, mind a szolgáltató/termelői üzlet dinamikus növekedést mutatott a leválasztás után.

Magyar aspektusból kiemelhető, hogy a GVH hosszabb idő óta szorgalmazza a villamos energia rendszerirányító függetlenítését. A hálózat és rendszerirányítás aktuális kereskedelmi tevékenységtől tulajdonosilag független kialakítása alapjaiban változtatja meg az érdekeltségi viszonyokat, garanciális jelleggel biztosítja a jogosítványok elfogultságmentes és semleges gyakorlását. Ezt bizonyítja a MOL Földgázszállító Rt. teljes tulajdonosi szeparációja az E.ON Földgáz Trade (nagykereskedő) társaságról is. Új piacra lépők jelzései alapján egyértelmű, hogy nem merülnek fel olyan jellegű akadályok a piaci megjelenés kapcsán, amelyek a vertikális integráció esetében még megvoltak.

Míg a tulajdonosi leválasztás lecsökkenené a piaci hatalomból és a likviditáshiányból eredő problémákat, nem oldja meg, nem váltja ki a szabályozás fenntartásának szükségességét. Az egységes belső piac megteremtése érdekében szükség van a szabályozásra, ám a jelenlegi szabályok nem elégségesek, így többek között a határokon keresztüli piacra lépés megfelelő szintű biztosítására. A piacvizsgálat egyértelműen alátámasztotta azt, hogy EU-szinten a szabályozás erősítésére, a szabályozók közötti együttműködés fokozására van szükség. A szabályozás erősítésének a következő négy fő elemét jelölte meg a Bizottság:

- a független nemzeti szabályozó hatóságok jogosítványainak erősítése
- a nemzeti szabályozó hatóságok közötti együttműködés szorosabbá tétele
- az átvitelrendszer-irányítók közötti együttműködés erősítése
- a határmetszésekkel kapcsolatos szabályozás egységességének megteremtése.

A Bizottság a nagykereskedelmi likviditás hiányát, mint a piac fejlődésének egyik legjelentősebb korlátját azonosítva arra a megállapításra jutott, hogy az asszimetrikus szabályozás, amelyben az inkumbens korábbi monopolistára többletkötelezettségek vannak telepítve, nélkülözhetetlen. A szabályozó által kirótt és sikeresnek bizonyult kötelezettségek közül a Bizottság a virtuális erőművi aukciókat és a földgáz release programokat emelte ki. Szintén sikeres szabályozási lépésként emelte ki a Bizottság felső küszöbök felállítását a villamosenergia-termelés tulajdonlásában, illetve hosszú távú (gáz és villamos áram) adásvételi szerződésekben, mert az eszközzel – bár drasztikus beavatkozás – gyorsan elérhető a piaci hatalom lecsökkentése.

Összegzés

A fentiek fényében elmondható, hogy a Bizottság felismerte az energiapiacok kritikus jelentőségét az egységes belső piac fejlődése szempontjából, és a jogalkotói lépések (piacnyitást meghatározó EK-jogszabályok) hatékony érvényesülését egyéb eszközökkel is igyekszik támogatni, fenntartva ezzel a liberalizációs folyamatot, annak jelentőségét. A bizottsági vizsgálat az érintett vállalások körében általánosságban kedvező fogadtatásra talált, mind időszzerűségét, mind tárgyát illetően. A versenyhatóságok számára különösen fontos értékek mellett kiállással párhuzamosan a dokumentum beleillik egy általánosabb EU policy érvényesítő mechanizmusba is. Magyar tagállami versenyhatósági aspektusból különösen fontos annak kiemelése, hogy a Bizottság vizsgálatának megállapításai összhangban vannak a GVH jelentésének főbb elemeivel, aminek jelentősége abban is áll, hogy ez is igazolta az eddig a villamosenergia-piacon folytatott aktív GVH versenypártolási tevékenységet, az irányok és súlyponti problémák, valamint a megoldási javaslatok helyességét.

Sükösd Péter

A mezőgazdasági termékek versenyjogi megítélése Magyarországon belül

Az élelmiszervertikum három többé-kevésbé jól elkülöníthető, egymásra épülő szegmensből áll: ezek az agrártermelés, az élelmiszer-feldolgozás és a kiskereskedelem. E három egymásra épülő struktúra a versenypolitika szempontjából egyedi sajátosságokat mutat.

Ebben a tanulmányban a magyar versenytörvény¹ (továbbiakban: Tpv.) ágazatspecifikus voltának, majd a hazai, mezőgazdasági szektorban történő versenykorlátozó megállapodásokkal kapcsolatos jogesetek vizsgálatára térek ki, elemezve a magyar Versenytanács kiforrott álláspontját a Tpv. és az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény alkalmazhatóságának határait illetően.

A magyar és az EK versenyjog tárgyi hatálya közti különbségek

Eltérések figyelhetők meg a magyar és az EK versenyjogának tárgyi hatálya között, annak ellenére, hogy némely tekintetben a hazai szabályozásunk sokat közeledett az EK versenyjogához.

A Tpv. – szemben az EK versenyjoggal, amely sajátos szabályokat tartalmaz a szén- és acéltermékekre, a mezőgazdaságra és a közlekedésre egyaránt – ágazatsemleges törvény, minden gazdasági szektorban, így az agrárágazatban is irányadó, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik.

Ágazati megkülönböztető – többnyire preferáló, kivételeket adó – szabályokat a Tpv.-ben tehát nem találunk, így a magyar versenyjogi tényállások egyaránt vonatkoznak a potenciális elkövetőkre, függetlenül attól, hogy a gazdasági élet mely területén tevékenykednek.²

A magyar versenyjog az agrárvállalkozások megítélésére, különösképpen az egymásközi ármegállapodásokra vonatkozóan csak részben alkalmas. 1993. óta van Magyarországon agrárpiaci rendtartás³. 2003-ban lépett hatályba az Európai Unióhoz való csatlakozás agrárpiaci szabályozásának feltételeit is megteremtő, agrárpiaci rendtartásról szóló törvény. A termékpálya szabályozás (2004. május elsejéig az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény⁴, 2004. május 1-jétől pedig a közös piaci rendtartás) jelentős hatással bír az egyes piaci szereplők magatartására. A szabályozással érintett piaci verseny szereplőinek így igen szűk mozgástere van gazdasági döntéseik meghozatalában. A

szabályozás alá tartozó termékek esetében felmerülő, – a szabályozásból adódó – piaci zavarok kezelése ugyanakkor nem tartozik a Tpv. hatálya alá.

Egyes termékpályák esetében a versenytársak magatartásának megítélése tekintetében a Tpv. nem alkalmazható, tekintettel arra, hogy a rendtartási törvény előírja az egyes szabályozási elemeket, így a kvóta, irányár, intervenció-szabályozás, intervenció-szabályozás, intervenció-szabályozás, export-visszatérítés, közvetlen termelői támogatás, átmeneti jelleggel különböző minőségi támogatások alkalmazását.

Amennyiben a megvalósuló szabályozás a termékpályákon a Tpv. 11. §-ában foglalt gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalmába ütközne, akkor az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény 32. § (5) bekezdése szerint a mindenkorai miniszternek kell biztosítania, hogy az esetleges versenykorlátozások során a megvalósuló előnyök haladják meg a versenyt

¹ 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról

² Miskolczi Bodnár Péter: „A versenytörvény magyarázata”, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2002. 32. o.

³ Az agrárpiaci rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény vezette be. A rendtartás a termékek sajátos termelési és piaci viszonyaiból adódó szabályozási rendszer

⁴ 2003. évi XVI. törvény az agrárpiaci rendtartásról

Elemzések

korlátozó magatartásból adódó hátrányokat. Tehát az adott szabályozásból adódó versenykorlátozás mentesül a versenytörvény versenykorlátozó rendelkezésének tilalma alól.

A versenykorlátozások kapcsán fontos kitérni arra is, hogy az agrárszektor piaci szereplőire is vonatkozik ugyanakkor a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről szóló 55/2002. számú (III. 26.) Korm. rendelet.

A mezőgazdasági szektorban létrejött versenykorlátozásokkal kapcsolatos magyar eljárások

A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) előtt csupán néhány ügy volt, amely mezőgazdasági szektorban létrejött versenykorlátozással lett volna kapcsolatos. Ezekben az ügyekben a Versenytanács egyértelműen kinyilvánította álláspontját a Tpv. alkalmazhatóságát illetően.

Az első ilyen eljárás a Vj-61/1998. ügyszámot viselte, amelyet a GVH azért indított a Magyar Cukor Rt., a Kaposcukor Rt., a Szolnoki Cukorgyár Rt., a Mátra Cukor Rt., a Szerencsi Cukorgyár Rt., valamint a Kabai Cukorgyár Rt. ellen, mert valószínűsítettnek találta, hogy a cukorgyárak 1997–1998. évben az egységes alapár al-

kalmazásával megsértették a Tpv. 11. § (1) bekezdését. A Versenytanács itt osztotta az eljárás alá vont vállalkozások védekezésében foglaltakat, miszerint az alapárszámítás csak módszer, az alapár a tényleges árnak csupán egy, releváns eleme, de nem egyedüli meghatározója. Ebből következően az azonos alapár alkalmazása nem jelent azonos felvásárlási árat, azaz nem jelenti az ár közvetett meghatározását.

A Versenytanács ugyanakkor itt még az agrárpiaci rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény bevezetőjében megfogalmazottak⁵ és a 17/1993. FM ARH (Agrárrendtartási Hivatal) közleményben foglaltak⁶ alapján jogosnak, sőt – a cukoripar átlageredményeit, a cukorrépaár alakulását elemezve – logikus piaci lépésnek tekintette az eljárás alá vontak részéről a mini-

⁵ Az agrárpiaci rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény bevezetőjében megfogalmazottak szerint a törvény célja, hogy a piaci szereplők számára kiszámíthatóak legyenek lehetőségeik és esélyeik, a szabályozott agrárpiacot megteremtse. Ezért jöttek létre a terméktanácsok, melyek közül a Cukor Terméktanács a közvetett módon szabályozott agrárpiacon belül a cukorrépa és cukor irányárának mértékére, az alkalmazás feltételeire javaslatot tehet és a miniszter egyetértése esetén gondoskodik annak meghirdetéséről [2. § c) pont, 8. § (1) bek. d) pont, (3) bek., 12. § (1), (3) bek.].

⁶ A 17/1993. FM ARH közleményben foglaltak szerint a terméktanácsok olyan szakmai érdekegyeztető fórumok, melyek működésének célja a koordinálás és szabályozottság elősegítése, a piacgazdaság feltételei között történő eredményes működés megvalósítása.

mumárként funkcionáló cukormennyiség meghatározását, alkalmazását és a cukorrépaár közvetett szabályozását, mely a szélsőségektől mentes felvásárlási ár kialakítása irányában hatott. A fentiekre figyelemmel a Versenytanács az eljárást a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának 2. fordulata értelmében megszüntette. A Fővárosi Bíróság 2001. május 22-én 2k.31552/98. számú ítéletében helybenhagyta a Versenytanács határozatát.

A következő eljárás a Vj-13/2002. ügyszámot viselte és léalma felvásárlással volt kapcsolatos. A versenyfelügyeleti eljárás bejelentés nyomán azért indult hivatalból a Deko-Apple Kft., az EKO Konzervipari Kft., az ESZAT Kft., a Vajai Zöldség-Gyümölcs Kft., a Wink A. Kft., valamint az Alma Termék Tanács ellen, mivel feltételezhető volt, hogy a 2001-es év léalma felvásárlási kampánya során kialakult alacsony, hasonló nagyságú felvásárlási árak mögött a Tpv. 11. §-t sértő versenyellenes megállapodás, összehangolt magatartás, esetleg vállalkozások szövetségének döntése áll.

A Versenytanács itt a Tpv. alkalmazhatóságát illetően megállapította, hogy a Tpv. ágazatsemleges törvény, minden gazdasági szektorban, így az agrárágazatban is irányadó – kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. Álláspontja szerint az agrárpiaci rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény⁷ (továbbiakban: Art.) nem emelte ki az agrárszektorra a versenytörvény hatálya alól, csupán egy konkrét rendelkezést tartalmazott annak 16. §-a, miszerint „ha a 13. §-ban meghatározott irányár meghirdetése, továbbá a 13. § (2) bekezdése alapján megvalósuló mennyiségi szabályozás a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény 11. §-ában foglalt tilalomba ütközik, akkor az agrárpiaci rendtartás keretén belül a miniszter biztosítja, hogy az irányár, valamint a mennyiségi korlátozás révén megvalósuló gazdasági előnyök haladják meg a versenyt korlátozó magatartásból adódó hátrányokat. Ennek alapján az így alkalmazott irányár és mennyiségi korlátozás mentesül a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény 11. §-ában foglalt tilalom alól.”

A Versenytanács véleménye szerint a fenti rendelkezés közvetve megerősítette, hogy az agrárágazatra is kiterjed a ver-

⁷ Hatályon kívül helyezte a 2003. évi XVI. törvény 31. § (2) a) pontja. Hatálytalan 2003. április 4-től

senytörvény hatálya, amennyiben meghatározott megállapodásokra annak tilalma alól egyfajta „automatikus mentességet” ad.

A Versenytanács álláspontja alapján ugyanakkor az Art. 16. §-a ellentmondásos megfogalmazású jogi rendelkezés is volt annyiban, hogy az irányár meghirdetése, kvóta alkalmazása eleve nem ütközhet a Tpv. 11. §-ába, mivel ezek az illetékes miniszter cselekedetei. Fentiek esetében tehát olyan állami aktusról van szó, amelyre nem terjed ki a Tpv. tárgyi hatálya. A jogalkotó vélhető szándékát figyelembe véve a Versenytanács úgy értelmezte az Art. 16. §-át, hogy a miniszteri rendelet meghozatala előtt sorra kerülő termék tanácskozás során tett javaslat, döntés, illetve az ehhez kötődő vállalkozók közötti megállapodás vagy összehangolt magatartás „mentesül” a Tpv. tilalma alól.

Az Art. 16. § ilyen értelmezése is csak korlátozott felmentést ad a Tpv. tilalma alól: ha nem irányárhoz vagy kvótahoz kötődik a magatartás, ugyanis akkor a 16. § speciális szabálya nem él.

Összességében a Versenytanács megállapította, hogy – tekintettel arra, hogy az alma vertikumban a vizsgált időszakban nem volt található az Art. szerinti értelemben véve – sem irányár, sem kvóta – az Art. rendelkezései nem zárják ki a Tpv. alkalmazását az Alma Termék Tanács keretén belüli áregyeztetésre és információcserére, illetve a Termék Tanács döntéseire.

Fentiek alapján a Versenytanács arra az álláspontra jutott, hogy 1999-től 2001-ig az Alma Termék Tanács ülésén részt vevő, illetve az elnökségben részt vevő, felvásárlással foglalkozó vállalkozások között versenykorlátozó információcsere zajlott, ami sérti a Tpv. 11. §-át. A Versenytanács ugyanakkor az eset összes körülményeire tekintettel bírságot nem tartott szükségesnek kiszabni. A Versenytanács ezen határozata ellen nem érkezett jogorvoslat.

A mezőgazdasági szektort érintő legújabb ügyet a Gazdasági Versenyhivatal Vj-47/2003. ügyszámon indította 2003. március 12-én⁸ a Vágóállat- és Hús Terméktanács (továbbiakban: VHT) ellen, mert bejelentés nyomán tudomására jutott, hogy a VHT elnökségi határozatában kötelezte a VHT-be tartozó feldolgozókat, hogy az U minőségű sertést 265 Ft/kg élő súly áron vásárolják fel 2003. február 1. és április 30. között.

A Tpv. alkalmazhatóságát illetően a Versenytanács korábban kialakult gyakorlata szerint⁹ kimondta, hogy a Tpv. hatálya kiterjed a termék tanácsok (így értelemszerűen a VHT) mindazon piaci magatartására, amelyek nem az Art.-ben kapott felhatalmazáson alapulnak. Az Art. minden kétséget kizáróan nem adott felhatalmazást a VHT részére a felvásárlási ár bármilyen formában (garantált, minimál, stb.) történő meghatározására és meghirdetésére, ezért a VHT ezen magatartásának jogszerűsége a Tpv. rendelkezései alapján vizsgálható volt.

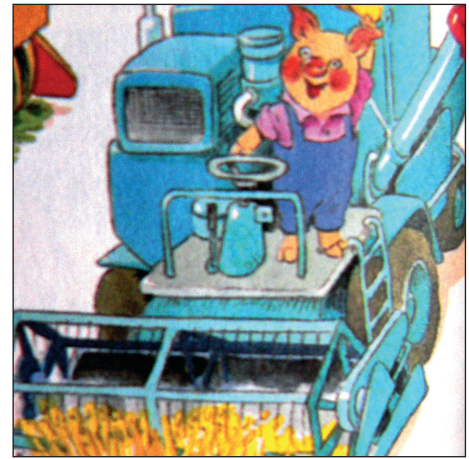
Mindezek alapján a Versenytanács megállapította, hogy a VHT elnökségének határozata beleütközött a Tpv. 11. § (2) bekezdés a) pontjába, amire tekintettel a Versenytanács a Tpv. 77. § (1) bekezdés d) pontja alapján a rendelkező rész szerint a jogsértést megállapította. A Fővárosi Bíróság 7.K.32876/2003/6. számú ítéletében a felperes keresetét elutasította, ugyanakkor a Versenytanács által kiszabott 1 000 000 Ft összegű bírságot 100 000 Ft-ra mérsékelte.

Zárszó

A GVH előtt lévő, a mezőgazdasági szektort érintő néhány ügyben a Versenytanács egyértelműen kinyilvánította álláspontját a Tpv. alkalmazhatóságát illetően. Ebben nagy segítségére volt az Art. 16. §-a, amely – bár nem emelte ki az agrárszektorra a versenytörvény hatálya alól – konkrét rendelkezéseket tartalmazott az irányár meghirdetésére, valamint a mennyiségi szabályozásra vonatkozóan, aminek alapján a fenti magatartások mentesülhettek a Tpv. 11. §-ában foglalt tilalom alól.

⁸ Tehát az 1993. évi VI. törvényt hatályon kívül helyező agrárpiaci rendtartásról szóló 2003. évi XVI. törvény 2003. április 4-i hatálybalépése előtt.

⁹ Vj-13/2002

A Versenytanács a Vj-13/2002. ügyben ugyanakkor – még az Art. 2003. április 4-i hatályon kívül helyezését is figyelembe véve – stabil helyzetet teremtett a mezőgazdasági szektort érintő, versenykorlátozással kapcsolatos jogesetek kapcsán. Kimondta ugyanis, hogy az Art. 16. §-ában részletezett irányár meghirdetése és a kvóta alkalmazása eleve nem ütközhet a Tpv. 11. §-ába, mivel ezek az illetékes miniszter cselekedetei. Fentiek esetében tehát olyan állami aktusról van szó, amelyre nem terjed ki a Tpv. tárgyi hatálya. A Versenytanács a jogalkotó vélhető szándékát figyelembe véve úgy értelmezte a fenti cikket, hogy a miniszteri rendelet meghozatala előtt sorra kerülő termék tanácskozás során tett javaslat, döntés, illetve az ehhez kötődő vállalkozók közötti megállapodás vagy összehangolt magatartás is „mentesül” a Tpv. tilalma alól.

Ez azért nagyon fontos, mivel az Art.-ot hatályon kívül helyező 2003. évi XVI. törvénynek már csupán a 32. § (5) bekezdése vonatkozik az agrárszektorban történő versenykorlátozó magatartások és a Tpv. viszonyára. A fenti bekezdés kimondja, hogy ha a törvény alapján megvalósuló szabályozás Tpv. 11. §-ában foglalt tilomba ütközne, akkor az agrárpiaci rendtartás keretén belül a miniszter biztosítja, hogy a korlátozás révén megvalósuló gazdasági előnyök haladják meg a versenyt korlátozó magatartásból adódó hátrányokat.

A Versenytanács fenti ügyben tett jogértelmezése, miszerint a Tpv. tárgyi hatálya nem terjed ki az illetékes miniszter cselekedeteire, még a fenti törvényhely fényében is viszonylag megnyugtató módon rendezte a mezőgazdasági termékeket érintő versenykorlátozások ügyét az Európai Közösséghez történő 2004. május 1-i csatlakozásunkig, melynek következtében hazánkra is a 26. rendelet és természetesen a hozzá kapcsolódó különböző értelmezések lettek az irányadóak.

Miks Anna

Fejlemények az engedékenységi terén

2006. decemberében lépett hatályba az Európai Bizottság új engedékenységi közleménye. A közlemény jó példa arra, hogy a 2006 szeptemberében elfogadott ECN-engedékenyséгимodell-program rendelkezései hogyan ültethetők át egy már működő engedékenységi rendszerbe, és ezáltal hosszú távon hogyan valósulhat meg az európai engedékenységi rendszerek szoftharmonizációja. Az alábbi írás az ECN-modellprogram kialakítása mögött álló célkitűzésekre próbál rávilágítani, valamint bemutatja a modellprogram és az új bizottsági közlemény fontosabb vonásait.

Közösségi szintű összefogás az engedékenység terén

A Bizottság Verseny Főigazgatóságát és a tagállami versenyhatóságok által alkotott Európai Versenyhálózatot (European Competition Network – ECN¹) már a modernizációs csomag 2004-es hatályba lépése óta foglalkoztatta az a kérdés, hogy hogyan működtethetők egymással összhangban az ECN-versenyhatóságok engedékenységi programjai. Éppen ezért már 2004-ben megkezdte működését az ECN-en belül az a munkacsoport, amelynek fő feladata a közösségen belül működő engedékenységi programok közti kü-

lönbségek feltárása és az ebből adódó problémák azonosítása volt. A munkacsoport – az üzleti szféra véleményét is kikérve – a közösségi szintű engedékenységi rendszer hatékony működésének legfontosabb akadályát főként két dologban azonosította.

Az egyik probléma az volt, hogy azok a vállalkozások, amelyek több tagállamban működő kartellben vettek részt és így több versenyhatóságnál szerettek volna engedékenységi kérelmet benyújtani, azal szembeüthettek, hogy ez sokszor gyakorlatilag lehetetlen az engedékenységi közlemények különbözősége miatt. Például, míg a hatóságok többségénél csak a másrt kartellezésre kényszerítő vállalkozás van kizárva a teljes bírságelengedés lehetőségéből, egyes hatóságoknál a kartell (fő) szervezője [(sole) ringleader], felbujtója (instigator), a már korábban elmarasztalt, „visszaeső” vállalkozás (recidivist), a kartellből származó legnagyobb nyereséget realizáló vállalkozás (primary beneficiary), vagy akár a kartellezésből egyedül profitra szert tevő cég (sole beneficiary) sem részesülhet bírságelengedésben. Ha tehát a kartell fő szervezője kívánt több hatóságnál is engedékenységi kérelmet benyújtani, elképzelhető volt, hogy ezt csak bizonyos hatóságok előtt tehette volna meg.

Problémát jelentett az is, hogy míg bizonyos hatóságoknál a kérelem benyújtásával egyidejűleg fel kellett hagyni a kartellben való részvétellel, más versenyhatóságok a kérelem benyújtását követően is a kartellezés folytatására kötelezheték a vállalkozást.

A munkacsoport által azonosított másik fő probléma az volt, hogy időzítési nehézségek miatt szinte kivitelezhetetlen volt valamennyi versenyhatóság előtt azonos időpontban párhuzamos kérelmet benyújtani. Ez pedig elemi érdeke minden, a több tagállamra kiterjedő kartellben részt vevő kérelmezőnek, mert az ECN hatóságai nem ismerik el kölcsönösen a másik hatóság által meghozott engedékenységi döntést. Ezért a kérelmező-

nek érdekében áll, hogy az engedékenységi politika alkalmazását valamennyi olyan versenyhatóságnál kérje, amely az EK-szerződés 81. cikkének alkalmazására a jogsértés által érintett területen hatáskörrel rendelkezik, és amely a kérdéses jogsértéssel szembeni fellépésre jogosult. Az azonos idejű többszörös, párhuzamos kérelmezés gyakorlati megvalósíthatatlansága arra kényszerítette a vállalkozásokat, hogy elsőként ahhoz a hatósághoz nyújtsanak be engedékenységi kérelmet, amelyet az eljárás lefolytatására „jó helyzetben lévőnek”² tartottak, a többi érintett hatóságnál pedig csak ezt követően folyomadtak bírságelengedésért. Ez azonban azt a veszélyt rejthette magában, hogy ha az eljárást mégsem az eljárásra „jó helyzetben lévő” hatóság folytatta le, akkor a kérelmező cég eleshetett a bírságelengedéstől, mivel előfordulhatott, hogy a ténylegesen eljáró hatóságnál már őt megelőzően nyújtott be valaki engedékenységi kérelmet.

Ezekre a problémákra választ kellett adni. Az üzleti szféra képviselői a megoldást elsősorban az ún. „one stop shop” vagy más elnevezéssel: egyablakos rendszer bevezetésében látták volna. Ennek lényege az lett volna, hogy a vállalkozásnak egy hatóságnál kellett volna engedékenységi kérelmet benyújtaniuk, majd a kérelmet befogadó hatóság döntött volna arról feltételesen, hogy a kérelem megfelel-e az engedékenységi programban foglalt feltételeknek. A feltételes engedékenységi döntést minden ECN-hatóság magára nézve kötelezőnek fogadta volna el. Ezáltal az egy helyen beadott kérelem automatikusan minden tagállamban védettséget biztosított volna. A munkacsoport megvitatta az egyablakos rendszer bevezetésének lehetőségét, de azt sem gya-

¹ Az ECN a közösségi versenyszabályok modernizációs reformja során jött létre azzal a céllal, hogy az EK-Szerződés antititrust szabályainak alkalmazásával kapcsolatos szakmai és együttműködési fórumot jelentsen az európai versenyhatóságok számára.

² Azt, hogy mely hatóság jó helyzetben lévő az eljárás lefolytatására, a versenyhatóságok hálózatán belüli együttműködésről szóló bizottsági közlemény (HL C 101, 2004. 07. 24., 43–53. o.) 8–11. és 14–15. pontjai szabályozzák.

korlati, sem jogi szempontból nem tartotta megvalósíthatónak. Jelenleg nincs egy olyan versenyhatóság sem, amelynek kapacitása lenne az összes tagállamból érkező kérelmek befogadására és feldolgozására (különösen, ha a központi hatóságnak a tisztán nemzeti kartellel kapcsolatos kérelmeket is be kellett volna fogadnia). Az is nehézségeket okozott volna, ha a kérelmet befogadó hatóságnak a kérelemről való feltételes döntés kialakításakor azt kellett volna mérlegelnie, hogy nemcsak ő maga, hanem bármely más ECN-hatóság rendelkezik-e már információval a jogsértésről, és ennek tükrében indokolt-e a kérelem elfogadása. A „one stop shop” rendszer bevezetése jogi szempontból sem megvalósítható, mert kötelező erejű közösségi rendelkezés hiányában a versenyhatóságok nem kötelezhetők az egymás által kiadott döntés elfogadására. A „one stop shop” rendszert tehát a jelenlegi körülmények között nem lehetett bevezetni, így az ECN engedékenységi munkacsoportjának alternatív megoldást kellett kidolgoznia a problémák megoldására. Ennek eredményeként született meg az ECN engedékenységi modellprogramja³.

AZ ECN ENGEDÉKENYSÉGI MODELLPROGRAMJA

A modellprogram státusza

Az ECN engedékenységi programja tulajdonképpen egy olyan „minta program”, amely amellelt, hogy a gyakorlatban legjobban működő anyagi és eljárási szabályokat ötvözi, teljesen új, a gyakorlatban remélhetőleg hatékonyan működő intézményeket vezet be az engedékenységi politika alkalmazása terén. Az ECN-hatóságok vezetői 2006. szeptemberében kinyilatkoztatták, hogy működő engedékenységi programjaikat az ECN-modellprogram előírásaihoz igazítják, így a modellprogram „minta program” abban az értelemben, hogy előírja azokat a közös minimum-szabályokat, amelyeket a közösségen belül működtetett engedé-

kenységi programoknak tartalmaznia kell. A modellprogram rendelkezéseinek átvétele tehát esélyt ad arra, hogy a vállalkozások a közeljövőben minden hatóság előtt közel azonos feltételek mellett folyamodhatnak az engedékenységi alkalmazásáért. A programnak nem titkolt célja, hogy a jelenleg még engedékenységi programmal nem rendelkező tagállamok engedékenységi politikájának kialakítását is ösztönözze.⁴ A modellprogram elfogadása éppen ezért az első lépést jelentheti egy közösségi szintű, egységesített engedékenységi rendszer kialakítása felé.

Fontos hangsúlyozni, hogy a modellprogram nem alkalmazható közvetlenül az eljárásokban; annak egyedüli célja a Közösségen belül működő engedékenységi programok szoftharmonizációjának, illetve új tagállami programok bevezetésének elősegítése. A hatályos engedékenységi programok felülvizsgálata, illetve az új programok bevezetése során arra kell figyelemmel lenni, hogy a programok fő szabályként nem tartalmazhatnak a modellprogram előírásainál szigorúbb rendelkezéseket; a modellprogram előírásainál megengedhetőbb, a vállalkozások számára kedvezőbb megoldásokat azonban kialakíthatnak. Például elképzelhető az, hogy a tagállami program nemcsak horizontális, hanem vertikális megállapodások esetén is alkalmazható, mivel ez a vállalkozások számára kedvezőbb megoldás, de nem megengedett például az, ha az adott engedékenységi program nem vezet be a markerrendszert, holott a modellprogram ezt kötelezettségként írja elő. A konkrét engedékenységi programok kivételesen két esetben írhatnak elő a vállalkozásokra nézve kedvezőtlenebb szabályokat. Egyrészt lábjegyzettel jelöli azt a programot, ha valamely versenyhatóság nem ért egyet a modellprogram szabályozásával és a programnál szigorúbb szabályokat kíván alkalmazni. Másrészt előfordulhat az is, hogy bár a tagállam egyetért a modellprogram szabályozásával, azt mégsem tudja implementálni, mivel a program adott rendelkezése valamely tagállami jogelvbe, vagy olyan tagállami jogszabályba ütközik, amely

megváltoztatására a versenyhatóságnak nincs lehetősége. Remélhetőleg az ilyen kivételek száma minimális lesz. Bár az itt jelzett követelmények jogi értelemben véve nem kötelezőek, a versenyhatóságok elkötelezték magukat ezek betartása mellett.

A cikk az alábbiakban a modellprogram leglényegesebb szabályait járja körül; az anyagi jogi szabályok közül a program hatályával, illetve a bírságelengedés és bírságcsökkentés feltételeivel foglalkozik részletesebben, az eljárási jogi szabályok közül pedig főként az újonnan bevezetett markerrendszerre, valamint a tömörített és szóbeli kérelem benyújtásának lehetőségére koncentrálnak.

A modellprogram tárgyi hatályra tett ajánlása

Engedékenységi kérelmet csak titkos horizontális kartellek esetén lehet benyújtani; az erőfölénnyel való visszaélés és a vertikális megállapodások nem tartoznak a program hatálya alá. A program annak ellenére nem von a hatálya alá bizonyos vertikális megállapodásokat, hogy az üzleti világ időről időre kritikát fogalmaz meg ezzel kapcsolatban arra hivatkozva, hogy a horizontális megállapodások sok esetben kapcsolódnak össze vertikális megállapodásokkal, és ilyenkor a horizontális kartellek felfedése ésszerűtlen a jogsértés vertikális szálára kiszabható bírság miatt. Hatósági szempontból sem feltétlenül indokolatlan egyes vertikális megállapodások (például a továbbadási ár megkötése) esetén is engedékenységi kérelmet befogadni, mivel sokszor a hardcore vertikális megállapodások is ugyanolyan nehezen felderíthetőek és ugyanolyan károsak a fogyasztói jólétre, mint a horizontális hardcore jogsértések. A modellprogram szabályozásától függetlenül minden hatóság maga dönti el, hogy nemzeti programjában lehetőséget ad-e vertikális megállapodások esetén is az engedékenységi alkalmazására, mivel a modellprogramnál kedvezőbb szabályok szabadon kialakíthatók.

A bírságelengedés alapfeltételei

A modellprogram a 2002-es bizottsági engedékenységi közleményhez hasonló

³ A modellprogram angol, francia és német nyelvű változata a következő honlapcímen érhető el: http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/ecn/ecn_home.html. A program maga két részből áll: a program szövegéből és az ahhoz fűzött magyarázó megjegyzésekből.

⁴ Jelenleg a Bizottságnál és 22 tagállamban nyújtható be engedékenységi kérelem. Az engedékenységi programot működtető hatóságok listája a http://ec.europa.eu/comm/competition/ecn/leniency_programme_nca.pdf címről tölthető le. Ezen a listán még nem szerepel a bolgár, a portugál és a román versenyhivatal, amelyeknél szintén nyújtható be engedékenységi kérelem.

Elemzések

an szabályozza a bírságelengedés és bírságcsökkentés feltételeit.

Bírságelengedési kérelmet kétféleképpen lehet benyújtani. Ha a kérelmező még azt megelőzően nyújt be elsőként kérelmet, hogy a hatóságnak elegendő bizonyítéka lenne a rajtaütés elrendeléséhez vagy bírói engedély kéréséhez, és a kérelem képpé teszi a hatóságot arra, hogy az állítólagos kartellel kapcsolatban „célirányos vizsgálatokat” végezzen, a kérelmező fő szabály szerint bírságelengedésben részesülhet. (Ez az ún. 1A típusú kérelem.) Ha a hatóságnak már elegendő információja van ahhoz a kartellról, hogy rajtaütést hajtson végre, de még nem engedte el feltételesen a bírságot 1A típusú kérelem alapján, a vállalkozásnak lehetősége van arra, hogy bírságelengedést kérjen, ha olyan mennyiségű bizonyítékot nyújt be, amely lehetővé teszi, hogy a hatóság a jogsértését feltárja (azaz lényegében azt, hogy tiltó határozatot hozzon). (Ez az 1B típusú kérelem. A vállalkozások 1A típusú kérelmet tipikusan a rajtaütést megelőzően, 1B típusú kérelmet pedig azt követően nyújtanak be. Amint az látható, a rajtaütés időpontja előtt benyújtott kérelemmel szemben támasztott követelmények jóval alacsonyabbak, a kérelmezőnek kevesebb információt kell benyújtania a bírság elengedéséhez. A kérelmek megkülönböztetése mögött az az egész engedékenységi programon átvonuló policy-megfontolás áll, hogy a hatóság számára ismeretlen jogsértést elsőként feltáró vállalkozásnak kell a legkedvezőbb feltételeket biztosítani a kérelem benyújtásához. Az 1A és 1B típusú kérelemmel szemben támasztott követelmények különbözősége azt is biztosítja, hogy a kartellező cégnek ne legyen lehetősége egy előre elkészített 1A típusú kérelmet „előrántani” a rajtaütés során, ha korábban önként nem fordult a hatósághoz.

A modellprogram jelentős újítása – melyet a vállalkozások egyöntetűen üdvözöltek –, hogy listaszerűen felsorolja, hogy az 1A típusú kérelemnek milyen jellegű információkat, bizonyítékokat kell tartalmaznia.

Az előzőekben felsorolt feltételek teljesülése esetén sem részesülhet bírságelengedésben a vállalkozás, ha más vállalkozásokat a kartellben való részvételre kényszerített. Sajnos ezt a szabályt nem sikerült teljes mértékben elfogadtatni az ECN-en belül, mivel a német és görög hatóság ragaszkodott ahhoz, hogy a kényszerítő vállalkozások mellett a kartell fő

szervezőjét is kizárja saját programjában a bírságelengedés lehetőségéből. Tekintettel arra, hogy a kartell fő szervezőjének kizárására valószínűleg az esetek elenyésző százalékában kerül sor, remélhetőleg nem lesz nagy gyakorlati jelentősége ennek az eltérésnek.

A bírságcsökkentés feltételei

A modellprogram meghatározza a bírságcsökkentés feltételeit is. A bírságcsökkentéshez a vállalkozásnak olyan bizonyítékot kell benyújtania a kartellel kapcsolatban, amely jelentős hozzáadott értéket (significant added value) képvisel a már a hatóság birtokában lévő bizonyítékokhoz képest. A bizonyíték akkor képvisel „jelentős hozzáadott értéket”, ha jellegéből és/vagy részletezettségéből adódóan megerősíti a hatóság azon képességét, hogy a kartellt bebizonyítsa. A modellprogramhoz fűzött magyarázó megjegyzések szerint a hatóság általában nagyobb értékűnek tekinti azokat az írásos bizonyítékokat, amelyek a bennük foglalt tények érvényesülésének időszakában keletkeztek, mint a későbbiekben összeállított bizonyítékokat, illetve a tényekhez közvetlenül kapcsolódó terhelő bizonyítékokat általában nagyobb értékűnek tekinti, mint azokat, amelyek csak közvetve vonatkoznak az ügyre. Hasonlóképpen, a bizonyíték értékére hatást gyakorol, hogy megbízhatósága más forrásokból milyen mértékben ellenőrizhető. A jelentős hozzáadott érték követelménye a legtöbb engedékenységi programban eddig is szerepelt, így az nem újdonság a kérelmezők számára.

A program alapján a hatóságok legfeljebb a bírság 50%-át engedhetik el.

A modellprogram szerint az a vállalkozás is kaphat bírságelengedést, amely más vállalkozást a kartellezésben való részvételre kényszerített. Érdemes utalni rá, hogy a GVH engedékenységi közleménye szerint ezen vállalkozások nem részesülhetnek bírságcsökkentésben. Ez azt jelenti, hogy a magyar közlemény e ponton szigorúbb a modellprogramnál, így változtatásra szorul majd.

A bírságcsökkentés kapcsán utalni kell arra a szabályra is, hogy ha a vállalkozás olyan bizonyítékot bocsát a hatóság rendelkezésére, amely az eljárás végén kiszabandó pénzbírság összegére közvetlen kihatással van, akkor a vállalkozás bírságcsökkentésben részesülhet. Ennek a ren-

delkezésnek⁵ a következő lényege: ha egy adott cég olyan adatokat szolgáltat a hatóságnak, amelyek alapján bizonyítható, hogy például a jogsértés a feltételezettnél hosszabb ideig tartott, szélesebb földrajzi területre terjedt ki, több terméket érintett stb., mint amiről a hatóságnak tudomása van, akkor a hatóság a „többlet jogsértés” tekintetében nem szab ki bírságot a bizonyítékot szolgáltató cégre. Ilyen értelemben tulajdonképpen nem is bírságcsökkentésről, hanem a „részleges de facto bírságelengedésről” van szó.

Példa a bírságcsökkentésre

Tegyük fel, hogy „A” vállalat bírságelengedésben részesül azért, mert feltárja, hogy a jogsértés 1998 és 2002 között zajlott, de csak az 1998 és 2000 közötti időszakra van megfelelő bizonyítéka, amelyet át is ad a hivatalnak. Ezt követően a kartellben résztvevő „B” vállalat is jelentkezik a hatóságnál, és a 2000–2002 közötti időszakra is szolgáltat bizonyítékot, valamint felfedi, hogy a jogsértés még 2003-ban is tartott, és bizonyítékot is ad erre nézve. Hogyan kell a bírságot megállapítani? „A” cég teljes bírságelengedést kap az egész időszakra nézve, ha 1. együttműködött a hatósággal, 2. valóban nem volt bizonyíték a birtokában a 2000–2002 közötti időszakra vonatkozóan, és 3. nem tudta, hogy a jogsértés 2003-ban is tartott. (Ha ebből valamelyik állítás nem igaz, a vállalkozás az együttműködési kötelezettségének megszegése miatt elveszti a mentességét.) „B” vállalat a 2000–2002 közötti időszakra bírságcsökkentést kap, mert bár a hivatalnak volt tudomása a jogsértésről, de bizonyítéka nem; bírságelengedésben viszont nem részesülhet, mert a hatóság azt már megadta „A” vállalatnak. Ezenkívül „B” vállalat nem büntethető a jogsértés 2003-ban megvalósult részéért, mert a kartell ezen részét ő tárta fel utóbb.

⁵ Ez a szabály – kicsit eltérő formában – a 2002-es és 2006-os bizottsági közleményben és a GVH engedékenységi közleményben is szerepel.

A bírságelengedés és bírságcsökkentés végleges elnyerésének közös feltételei

Ha a vállalkozások eleget tesznek a fentebb ismertetett feltételeknek, a hatóság feltételesen döntést hoz arról, hogy a kérelmező az eljárás végén elvileg bírságcsökkentésben vagy – elengedésben részesülhet. A döntés feltételes, mert csak akkor mondja ki véglegesen a bírságelengedést vagy csökkentést a hatóság, ha a vállalkozás

a) őszintén⁶, teljes mértékben, folyamatosan és gyorsan együttműködik a hatósággal a kérelem benyújtásától kezdődően a Bizottság közigazgatási eljárása során;

b) az állítólagos kartellben való részvételét kérelme benyújtását követően azonnal megszünteti, kivéve akkor, ha a hatóság véleménye szerint a részvétel ésszerűen szükséges lehet a helyszíni vizsgálatok eredményességének biztosításához;

c) amikor kérelmének hatóság felé történő benyújtását mérlegeli, a vállalkozásnak nem lehet megsemmisített, meghamisított vagy rejtegetett bizonyítéka az állítólagos kartellről és nem fedheti fel a tervezett kérelem tényét vagy tartalmát, kivéve más versenyhatóságok előtt.

Konkrétan mit jelentenek ezek a kötelezettségek és mennyiben újak?

Az a) ponttal kapcsolatban kiemelendő, hogy a közlemény a modellprogram rendelkezéseit átvéve részletesen felsorolja, hogy mi tartozik az együttműködési kötelezettség körébe. Az együttműködési kötelezettség alapján a vállalkozásnak

– azonnal a hatóság rendelkezésére kell bocsátania a kartellel kapcsolatos összes információt és bizonyítékot;

– a hatóság rendelkezésére kell állnia bármely olyan kérés gyors teljesítésére, amely hozzájárulhat a tényállás megállapításához;

– biztosítania kell a jelenlegi (és amennyire lehetséges, a korábbi) alkalmazottak és igazgatósági tagok rendelkezésre állását;

– nem semmisíthet meg, hamisíthat meg vagy rejthet el az állítólagos kartellel kapcsolatos információt vagy bizonyítékot; és

– a kifogásközlés előtt nem fedheti fel kérelmét vagy annak tartalmát, kivéve, ha másként állapodik meg a hatósággal.

Az együttműködési kötelezettség mindig is terhelte a vállalkozásokat, azonban annak tartalma nem volt olyan pontosan körülírva, mint jelenleg a modellprogramban. Ennek a jogbiztonságot növelő újjátásnak az a célja, hogy tisztává tegye a kérelmezők számára azt, hogy pontosan milyen követelményeknek kell megfelelniük az eljárás során. Ezt szolgálja a c) pontban megjelölt kötelezettség előírása is.⁷

A b) pontban szereplő, a jogsértés megszüntetésével kapcsolatos modellprogrambeli rendelkezés bevezetése sok hatóság számára igazi újdonság. Sok engedékenységi közlemény azt mondta ki korábban, hogy a kérelem benyújtásakor a vállalkozásnak fel kell hagynia a kartellezéssel. Ez a szabály azért volt szerencsétlen, mert ha a kérelmező a kérelem benyújtását követően megszakította a kapcsolatot a kartelltagokkal, könnyen gyanússá válhatott, és a kartelltagok rájöhetnek a kérelem benyújtásának tényére. Ez pedig veszélyeztethette a hatóság rajtaütésének sikerességét. Az új, sokkal rugalmasabb rendelkezés megoldja ezt a problémát, mivel a hatóság megállapodhat a vállalkozással abban, hogy az a rajtaütésig folytatja korábbi tevékenységét.

Nagyon fontos, hogy míg az engedékenységi programok alapján – a magyar és francia programok kivételével – eddig a bírságcsökkentéshez nem kapcsolódott semmiféle együttműködési kötelezettség, a modellprogram szerint immár a bírságcsökkentést kérők is kötelesek együttműködni a hatósággal.

Az engedékenységgel kapcsolatos eljárás

A modellprogram az anyagi jogi szabályoknál lényegesen elnagyoltabban határozza meg az engedékenységgel kapcsolatos eljárási szabályokat. Ennek az az oka, hogy a nemzeti eljárási jogok nagymértékben eltérnek egymástól, így szinte lehetetlen olyan eljárási szabályok megalkotása, amelyek valamennyi tagállamban érvényesíthetők. A modellprogram ezért

az engedékenységi kérelmek befogadásával és elbírálásával kapcsolatos számos kérdést nem szabályoz, és a tagállamokra bízta azok kialakítását. Így például a program nem rendezi, hogy mi történik a kérelmező által benyújtott, de később visszavont bizonyítékokkal; szintén nincs szabályozva az engedékenységi kérelemmel kapcsolatos iratbetekintés; arra sincs utalás, hogy milyen döntéshozó fórumnak, milyen formában kell döntenie feltételesen majd véglegesen az engedékenységi kérelemről, stb.

A modellprogram eljárási szabályainak kialakításánál az volt a fő szempont, hogy a program megoldást adjon a többszörös, párhuzamos kérelmezés gyakorlati nehézségeire, és legalább azokat a szabályokat rögzítse, amelyeket egy átlátható, kiszámítható és jogbiztonságot nyújtó engedékenységi közleménynek tartalmaznia kell. Az alábbiakban csak a modellprogram által bevezetett újdonságok ismertetésére térek ki.

Tömörített kérelem

A modellprogram egyik legfontosabb újítása, hogy lehetőséget ad a vállalkozásoknak arra, hogy 1A típusú bírságelengedési kérelem esetén a Bizottsághoz teljes, a tagállami versenyhatóságokhoz pedig ún. tömörített kérelmet (summary application) nyújtsanak be azokban az esetekben, amikor a Bizottság tekinthető az eljárás lefolytatására jó helyzetben lévő hatóságnak.⁸ Ha tehát valószínű, hogy a Bizottság fog eljárni az ügyben, de a vállalkozás egy esetleges ügyelosztás esetére az érintett tagállami versenyhatóságoknál is szeretné bebiztosítani első helyét, a Bizottsághoz egy teljes, az érintett tagállami hatóságokhoz pedig rövidített kérelmet kell beadnia. Mivel a tömörített kérelem csak a kartellel kapcsolatos alapvető információkat tartalmazza, így ennek elkészítése kevésbé munka- és időigényes, mint egy teljes kérelemé. A tömörített kérelem alapján a hatóság írásbeli elismervényt ad ki, és közli a vállalkozással, hogy az az első kérelmező-e vagy sem. A hatóság nem dönt érdemben a kérelemről, csupán azt mérlegeli, hogy kíván-e

⁶ Ennek értelmében a kérelmező köteles pontos, nem félrevezető és teljes információt adni.

⁷ Korábban például vitára adott okot, hogy a vállalkozást terhelte-e annak kötelezettsége, hogy a kérelem benyújtását nem fedi fel a versenytársainak. (Ld. az olasz nyers dohány ügyet, COMP/38.281, 2005. 10. 20.)

⁸ Azt, hogy mikor a Bizottság a jó helyzetben lévő az eljárásra, a versenyhatóságok hálózatán belüli együttműködésről szóló bizottsági közlemény 14–15. pontja szabályozza. Ez a helyzet például akkor, ha az adott jogsértés több mint három tagállamot érint.

Elemzések

foglalkozni az ügygel, vagy sem. A mérlegeléshez további kérdéseket tehet fel a vállalkozásnak, vagy határidő kifizetésével akár teljes kérelmet is kérhet.

A tömörített kérelem előnye tehát az, hogy a vállalkozás viszonylag kis munkafordítással egy időben több helyen is képes kérelmet benyújtani. Vannak olyan hatóságok – így például a GVH –, amelyek már jelenleg is fogadnak be tömörített kérelmet⁹, bár ez a programjukban még nem feltétlenül van nevesítve.

Fontos hangsúlyozni, hogy tömörített kérelem csak akkor nyújtható be, ha a Bizottság a jó helyzetben lévő az eljárásra. Ha viszont a jogsértés például „csak” három tagállamot érint (azaz nem a Bizottság a jó helyzetben lévő az eljárásra), akkor mindhárom hatóságnál teljes engedékenységi kérelmet kell benyújtani.

Markerrendszer

A modellprogram rég várt újítása, hogy bevezeti az ún. markerrendszert. Ennek lényege, hogy az a vállalkozás, amelyik teljes bírságelengedési kérelmet kíván benyújtani, a kartellre vonatkozó minimális információk megadásával ún. markert (az elengedést/mérséklést igénylők rangsorában elfoglalt helyzetét jelző visszaigazolást) kap, amely biztosítja első helyét a sorban a hatóság által megjelölt időpontig. Ezen idő alatt a vállalkozás lehetőséget kap arra, hogy összegyűjtse a jogsértés alapjául szolgáló bizonyítékokat. Ha a kérelmező a hatóság által megállapított időn belül érvényt tesz a markert, a hatóság a megadott információkat és bizonyítékokat azon a napon tekinti benyújtottnak, amikor a markert kiadta. A hatóság mindaddig nem bírálja el a soron következő engedékenységi kérelmeket, amíg a markerrel rendelkező vállalkozás kérelméről nem döntött. A markerrendszernek két előnye is van. Az egyrészt biztosítja, hogy a vállalkozás, amint elhatározta a kérelem benyújtását, azonnal a hatósághoz fordulhasson és a kartellező társait megelőzve biztosíthassa első helyét a sorban. Ennek különösen irányításváltásnál lehet jelentősége, amikor a jogsértést elkövető korábbi vezetés távozását követően a cég új menedzsmentje engedékenységi kérelem benyújtását határozza el, de még időre van szüksége a

saját belső vizsgálatainak lezárásához. A markerrendszer másik előnye, hogy ha több tagállamban kell egyszerre kérelmet benyújtani, lehetővé válik, hogy a cég szinte azonos időpontban, „egy telefonhívással” biztosítsa több hatóság előtt is elsőségét és időt kapjon a teljes kérelem (kérelmek) benyújtására. A modellprogram szerint markert csak a vállalkozás nevének feladásával és csak bírságelengedés esetén lehet kérni. Mivel azonban a hatóságok pozitív irányban eltérhetnek a modellprogramtól, tagállami szinten kialakítható olyan rendszer, amelyben a névtelen kérelmezés is megengedett, vagy a hatóság bírságcsökkentés esetén is alkalmazza a markerrendszert.¹⁰

A modellprogram nagyjából azonos információk benyújtását írja elő mind a marker kérelmezéséhez, mind pedig a tömörített kérelem benyújtásához. Ebből következően a versenyhatóságok dönthetnek úgy, hogy náluk a tömörített kérelem egyben markerként is funkcionál majd, de akár úgy is, hogy a markert már jóval kevesebb információ alapján is megadják. Ez utóbbi megoldásban van ráció, ugyanis a markerrendszer működtetésében nagyobb tapasztalattal rendelkező országokban (pl. Írország, Egyesült Királyság) általában minimális információk benyújtásával is megszerezhető a marker.

A szóbeli kérelmezés lehetősége

ECN-szinten ugyancsak újdonság, hogy a program kifejezetten nevesíti a szóbeli engedékenységi kérelem benyújtásának lehetőségét. A legtöbb európai versenyhatóságnál eddig is lehetett szóban benyújtani engedékenységi kérelmet, bár ez nem volt kifejezetten nevesítve. A szóbeli kérelmezés lehetősége azért fontos, mert írásbeli kérelmet (mely a jogsértés beismerését is tartalmazza¹¹) egyre kevésbé szívesen tesznek a vállalkozások, különösen azok, amelyek az Egyesült Államokban is működő kartellben vettek részt. Ennek hátterében az áll, hogy az Egyesült Államokban indított kártérítési perekben a felperes kérelmére a bíróság kötelezheti a jogsértő vállalkozást valamennyi, a birtokában lévő jogsértést bizonyító dokumentum kiszolgáltatására annak érdekében,

hogy azt a felperes a bizonyításhoz felhasználhassa.¹² Ennek keretében az amerikai bíróság a vállalkozást arra is kötelezheti, hogy adja ki az európai versenyhatósághoz benyújtott írásos kérelmét, majd ezen dokumentum alapján állapítja meg a jogsértést és kötelezi a vállalkozást az Egyesült Államokban bevett háromszoros kártérítés megfizetésére. A szóbeli kérelmezés lényege abban áll, hogy a vállalkozások szóban tesznek a versenyhatóság előtt beismerő nyilatkozatot, majd a hatóság a kérelemmel kapcsolatos döntést is szóban hozza a cég tudomására, így a kérelmezők – írásos dokumentáció hiányában – nem kötelezhetők az Egyesült Államokban az Európában benyújtott kérelem kiadására. A modellprogram nemcsak azt rögzíti, hogy engedékenységi kérelem általában szóban is tehető, hanem azt is, hogy ha valamely hatóság a hozzá benyújtott szóbeli kérelem teljes körű védelmét biztosítja (azaz garantálja, hogy a kérelem nem szivároghat ki), akkor az érintett hatóság nem adja át a szóbeli kérelmet más olyan ECN-hatóságnak, amely nem képes ilyen szintű védelmet nyújtani.

A Bizottság új engedékenységi közleménye

A Bizottság 2006. szeptember 29-én, a modellprogram elfogadásának napján bocsátotta nyilvános konzultációra új engedékenységi közleményének tervezetét, mely a 2002-es közlemény¹³ felülvizsgált és a modellprogrammal összhangba hozott változata. A tervezet közrebocsátásának időzítése jelzésértékű: kifejezi, hogy a Bizottság komolyan gondolja a modellprogram révén megvalósítható harmonizációt, és példát mutat a tagállamoknak azzal, hogy az ECN-hatóságok közül elsőként implementálja a program rendelkezéseit.

A bizottsági közlemény¹⁴ 2006. december 7-én lépett hatályba. A cikk az új közlemény szabályait röviden ismerteti, főként arra koncentrálva, hogy miben változtatlan és miben újszerű a 2006-os közlemény a 2002-es közleményhez képest, és mely szabályokat veszi át a közlemény a mo-

⁹ Ezen hatóságok listája az alábbi bizottsági honlapcímről tölthető le: http://ec.europa.eu/comm/competition/ecn/accepting_nca.pdf

¹⁰ Erre példa lehet az OFT új engedékenységi közleménye, amely szűk körben lehetővé teszi névtelenül is a marker kérelmezését.

¹¹ Corporate statement, mely a hivatalos magyar fordításban társasági nyilatkozatként szerepel.

¹² Ezt nevezik „discovery”-nek az amerikai polgári peres eljárásban.

¹³ A Bizottság közleménye a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről (HL, C 045, 19/02/2002, 3–5. o.)

¹⁴ Bizottsági közlemény a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről (HL, C 298, 8/12/2006 17–22. o.)

dellprogramból. Mik tehát az új bizottsági közlemény legfontosabb szabályai?

A közlemény anyagi jogi szabályai: a közlemény hatálya és az engedékenység feltételei

Az engedékenységi politika alkalmazásának hatálya nem változott meg a 2002-es közleményhez képest, továbbra is titkos horizontális kartellmegállapodások esetén lehet engedékenységi kérelmet benyújtani.

A bírság alóli teljes mentesség elnyerésének feltételei szintén nem módosultak lényegesen, az ezzel kapcsolatos újítások jórészt a modellprogram implementációjának eredményei. A közlemény a fentebb ismertetett 1A és 1B típusú kérelem benyújtását teszi lehetővé, és abban is azonos a modellprogrammal, hogy a másokat kartellezésre kényszerítő vállalkozásokat zárja ki a bírságelengedés lehetőségéből. A közlemény – a modellprogramnak megfelelően – felsorolja, hogy a vállalkozásoknak pontosan milyen típusú információkat kell benyújtania a kérelmekkel.

Érdemes kiemelni, hogy a Bizottságot sok támadás érte amiatt, hogy érthetetlen az a kitétel, mely szerint az 1A típusú kérelem benyújtásakor a vállalkozásnak a célirányos helyszíni vizsgálat lefolytatásához szükséges mennyiségű információt kell benyújtania. A Bizottság megmagyarázta¹⁵, hogy a célirányosság újonnan bevezetett fogalma azt jelenti, hogy a kérelmezőnek olyan „belső” információkat kell szolgáltatnia, amely például eligazít abban, hogy a Bizottságnak mit és hol kell keresnie a rajtaütés során. A célirányos vizsgálat kivitelezhetősége tehát nem szubjektív feltétel, és nem arra utal, hogy a rajtaütésnek sikeresnek kellene lennie ahhoz, hogy a cég valóban bírságelengedésben részesülhessen. (A Bizottság még a rajtaütés előtt dönt arról, hogy a benyújtott információ alapján folytatható-e „célirányos” vizsgálat, tehát a kérelem elfogadása nem függ attól, hogy utóbb sikeres volt-e a helyszíni vizsgálat.)

A bírságcsökkentés terén érdemi változást nem hozott az új program: továbbra is legfeljebb a bírság 50%-a engedhető el akkor, ha a cég a jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékokat szolgáltat, amelyek

jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest. A jelentős hozzáadott érték fogalmának magyarázatát a közlemény a modellprogramból veszi át.

Szintén változatlanul szabályozza a közlemény a „részleges de facto bírságelengedés” lehetőségét.

A 2002-es közleményhez képest számos helyen a modellprogramnak megfelelően módosultak azok a többletfeltételek, amelyeket a vállalkozásnak teljesítenie kell ahhoz, hogy az eljárás végén bírságelengedésben vagy bírságcsökkentésben részesüljön. Ezen többletfeltételekről fentebb részletesen volt szó, így nem térek ki azokra ismételtelen.

A Bizottság engedékenységgel kapcsolatos eljárása

Az engedékenységi kérelmekkel kapcsolatos eljárás annyiban változatlan maradt, hogy továbbra is minden olyan mozzanata szabályozva van az eljárásnak, amely biztonságot ad a vállalkozásnak a tekintetben, hogy megfelelő kérelem benyújtása és a Bizottsággal való együttműködési kötelezettség betartása esetén valóban engedékeny elbánásban részesül. Így például a program előírja, hogy

– a Bizottság a kérelem befogadásáról kérésre elismervényt ad ki;

– a kérelem elbírálását követően¹⁶ a Bizottság írásban tájékoztatja arról a kérelmezőt, hogy megfelel-e a bírságcsökkentés/elengedés feltételeinek, bírságelengedés esetén pedig feltételes döntést hoz az engedékenységről;

– ha a Bizottság a vállalkozás által fizetendő bírság összegét feltételesen csökkentette vagy elengedte és a cég az eljárás során minden egyéb, a közleményben előírt feltételnek eleget tesz, a Bizottság mérlegelés nélkül köteles az érdemi határozatban a bírságot elengedni vagy csökkenteni.

Ugyancsak változatlan a közlemény azon jogbiztonságot erősítő kitétele, mely szerint a Bizottság tisztában van azzal, hogy a közlemény jogos elvárásokat teremt, amellyel a vállalkozások számolhatnak, ha a Bizottságot kartell fennállásáról tájékoztatják. Ezzel a Bizottság tulajdonképpen kinyilvánítja, hogy a közleményt magára nézve kötelezőnek fogadja el.

Az engedékenységgel kapcsolatos eljárás terén két újítást érdemes kiemelni: a marker-rendszer bevezetését és a szóbeli kérelmezéssel kapcsolatos részletes szabályok elfogadását.

A modellprogram előírásainak megfelelően a bizottsági közlemény rögzíti, hogy a vállalkozások bármilyen típusú bírságelengedés esetén markert kérhetnek pozíciójuk biztosítására. Ehhez be kell nyújtaniuk a nevüket, a címüket, az állítólagos kartell résztvevőire vonatkozó adatokat, az érintett termék(ek)et és terület(ek)et, az állítólagos kartell becsült időtartamát és meg kell határozniuk az állítólagos kartellmagartatás jellegét. Ezen kívül a kérelmezőknek tájékoztatniuk kell a Bizottságot arról, hogy benyújtanak vagy benyújtottak-e engedékenységi kérelmet más hatósághoz. A kérelmezőknek indokolniuk is kell a marker iránti kérelmüket.

Mindebből látható, hogy a Bizottság viszonylag széles körű információt kér a marker megadásához, és a marker-rendszer diszkrecionálisan működteti. Bár a marker-rendszer bevezetését pozitívan fogadta az üzleti szféra, ezen megszorításokkal nem értettek egyet. A kritikák egyrészt utaltak arra, hogy a legtöbb olyan országban, ahol a marker már régebb óta jól működik, általában minimális információ benyújtása is elegendő a marker megszerzéséhez; másrészt veszélyt láttak abban, hogy ha a Bizottság sok esetben nem fogja lehetővé tenni a marker igénybevetését, akkor ezzel értelmetlenné teszi az új intézményt. A kritikákhoz csatlakozva valóban érthetetlen, hogy a Bizottság miért akarja megfosztani a vállalkozásokat esetenként attól a lehetőségtől, hogy az engedékenységi kérelem összeállítására időt kapjanak, ha egyébként a Bizottság elismeri a marker-rendszer hatékonyságát.

A marker-rendszer bevezetésével átalakul annak módja, hogy hogyan lehet a Bizottságnál kérelmet benyújtani. A hatályos közlemény alapján a következő lehetőségei vannak a vállalkozásnak:

1. A vállalkozás azonnal formális kérelmet nyújt be a Bizottsághoz, melyet kétféle formában tehet meg:

a) a vállalkozás névvel ellátott teljes kérelmet nyújt be vagy

b) névtelenül hipotetikus kérelmet ad be. A hipotetikus (vagy feltételes) kérelem konkrétan azt jelenti, hogy a vállalkozás megjelöli a kartell által érintett terméket vagy szolgáltatást, a kartell földrajzi hatókörét és a jogsértés becsült időtartamát, és ezzel egyidejűleg beadja az általa később egyeztetett időpontban felfedni kí-

¹⁵ Az új közlemény bizonytalanságot okozó rendelkezéseinek tisztázására a Bizottság eligazító magyarázatot adott ki. (Ld. a Bizottság 2006. 12. 07-i, MEMO/06/469 sz. sajtóközleményét; http://ec.europa.eu/comm/competition/cartels/legislation/leniency_legislation.html)

¹⁶ bírságcsökkentési kérelem esetén pedig legkésőbb a kifogásközlés időpontjában

vánt bizonyítékok részletes leírását tartalmazó jegyzéket. A Bizottság a jegyzék alapján eldönti, hogy a vállalkozás megfelel-e a bírságelengedés feltételeinek. Amennyiben igen, időt ad a vállalkozásnak a konkrét bizonyítékok benyújtására.

2. Másik lehetőség, hogy a vállalkozás markert kér, majd a Bizottság által meghatározott időn belül érvényesíti a markert (azaz benyújtja a mentességhez szükséges nagyságú bizonyítékküszöb elérését biztosító információt és bizonyítékot). A markert nem lehet hipotetikus kérelem benyújtásával érvényesíteni.

A fent szabályokból látható, hogy a vállalkozás csak hipotetikus kérelem benyújtása esetén fordulhat névtelenül a Bizottság felé.

A szóbeli kérelmezés biztosításának fontosságáról már a modellprogram kapcsán volt szó. Itt csupán annyit emelek ki, hogy a Bizottság, bár eddig is fogadott be szóbeli kérelmeket, első alkalommal rögzítette engedékenységi közleményben a szóbeli kérelmezés részletes szabályait. A szóbeli kérelmek befogadása és kezelése kapcsán a Bizottság olyan rendszert kíván megvalósítani, amely megakadályozza, hogy a kérelem részeként benyújtott corporate statement bármilyen formában kiszivároghasson. Ennek érdekében a Bizottság pl. rögzíti, hogy

- a corporate statement-be csak kifogásközlés címzettjei tekinthetnek be;
- az iratbetekintés során a corporate statement semmilyen formában nem másolható;

- a megismert corporate statement tartalmát a kifogásközlés címzettjei csak a konkrét ügyvel kapcsolatos bizottsági és bírósági eljárásban használhatják fel. Ez utóbbi szabály megsértése esetén a Bizottság szankciókat alkalmaz. A közlemény 34. pontja szerint, ha a corporate statement nem engedélyezett felhasználására kerül sor, akkor a Bizottság azt az engedékenységi közlemény által előírt együttműködési kötelezettség megszegésének tekinti, mely következtében a vállalkozás nem részesülhet az engedékenységi politika előnyeiben. Ha a jogellenes felhasználásra azután kerül sor, hogy az eljárás során a Bizottság már tiltó határozatot fogadott el, a Bizottság a közösségi bíróságok előtt folyó bármely eljárásban kérheti a Bíróságtól a felelős vállalkozás számára kiszabott bírság megnövelését. Amennyiben az információt bármikor ettől eltérő célra használják fel külső jogász bevonásával, a Bizottság bejelentheti az esetet a külső jogász kamarájánál, fegyelmi eljárás indítása céljából.

A közlemény természetesen átveszi a modellprogram azon szabályát is, hogy a Bizottság a corporate statementet csak az ECN-en belül adja át az 1/2003/EK rendelet 12. cikkének megfelelően, de ilyenkor is csak abban az esetben, ha a fogadó versenyhatóság által biztosított felfedés elleni védelem egyenértékű a Bizottság által biztosított védelemmel.

Bár a cégek örömmel fogadták a Bizottságnak azt a törekvését, hogy a corporate statementeket nagyobb védelemben részesítse, sokan változatlanul nem tartják megfelelőnek a Bizottság új eljárását és további változtatásokat várnak a Bizottságtól.

Értékelés

Az új bizottsági engedékenységi közlemény tervezetere tett észrevételek¹⁷, illetve a modellprogram és a bizottsági közlemény kiadása óta megjelent szakcikkek közvetve visszacsatolást adnak arról, hogy az üzleti szféra mennyire elégedett a modellprogram által bevezetett újításokkal és előzetesen mennyiben tartja azokat működőképesnek a gyakorlatban. Összességében elmondható, hogy mindenki egyöntetűen üdvözölte a markerrendszer és a tömörített kérelmezés lehetőségének bevezetését, az együttműködési kötelezettség tartalmának tisztázását, annak világosabbá tételét, hogy a vállalkozásoknak milyen típusú dokumentumokat kell benyújtaniuk az egyes kérelmekhez, illetve a corporate statement-ek magasabb szintű védelmére irányuló törekvéseket. Ugyanakkor természetesen kritikák is fogalmazódtak meg az új rendszerrel kapcsolatban. Az észrevételekből lesűrhető, hogy az üzleti szféra leginkább a „one stop shop” rendszer bevezetésének elmaradását hiányolja. Látni kell azonban, hogy már önmagában az ECN-en belüli konszenzus kialakítása, 25 tagállam és a Bizottság engedékenységgel kapcsolatos véleményének összehangolása is nagy eredmény. A modellprogram elfogadása hangsúlyozottan csupán az első lépést jelenti a közösségi szinten is hatékonyan működő engedékenységi rendszer kialakításában. A működő engedékenységi programok modellprogramnak megfelelő harmonizációja remélhetőleg megkönnyíti majd a cégek számára az engedékenységi politika igénybevetését, vonzó lehetőséget kínálva ezzel a vállalkozásoknak a kartellek feltárására.

¹⁷ http://ec.europa.eu/comm/competition/cartels/legislation/leniency_consultation.html

A GVH előtt álló feladatok

Arról, hogy a versenyhatóságok hozzáigazították-e saját engedékenységi közleményüket az engedékenységi modellprogramhoz, 2008-ban kell számot adni az ECN-en belül. Éppen ezért a GVH-nak is úgy kell ezen időpontig gyakorlatát tükröző engedékenységi közleményét¹⁸ átalakítania, hogy az teljes mértékben megfeleljen a modellprogram előírásainak. Bár a magyar közlemény jórészt már jelenleg is összhangban van a modellprogrammal, vannak olyan pontok, amelyek újragondolása indokolt lehet akár azért, mert a hazai engedékenységi közlemény szigorúbb a modellprogramnál, akár pedig azért, mert a modellprogram részletesebb szabályozása átláthatóbb és kiszámíthatóbb a GVH engedékenységi közleményénél, így nagyobb jogbiztonságot teremt a vállalkozások számára. A teljesség igénye nélkül például a következő pontokon tér el egymástól a modellprogram és a GVH engedékenységi közleménye:

Az 1A. típusú bírságelengedési kérelem benyújtásához szükséges információk körét a magyar közlemény nem határozza meg olyan felsorolászerűen, mint a modellprogram.

A GVH közleménye alapján a másokat kartellbe kényszerítő vállalkozás a bírságcsökkentés lehetőségéből is ki van zárva, míg a modellprogramban nem.

A hazai engedékenységi közlemény nem határozza meg olyan pontosan a kérelmezők együttműködési kötelezettségének tartalmát, mint a modellprogram.

Bár a hazai gyakorlatban is lehetősége van a vállalkozásoknak szóbeli és tömörített kérelem benyújtására, erről nem szól kifejezetten a GVH közleménye.

Markerrendszer – a modellprogramban meghatározott formában – nem működik még Magyarországon.

¹⁸ A GVH elnöke és a GVH Versenytanácsának elnöke által a kartellek feltárását segítő engedékenységi politika alkalmazásáról kiadott 3/2003. számú közlemény

Bemutatkozik a Versenypolitikai Iroda

A Versenypolitikai Iroda (VPI) a GVH elméleti, elemző, közgazdasági részlege, amely a hivatal megalakulása óta létező szervezeti egység, és amely szervezetenként közvetlenül a GVH elnöke alá tartozik. A VPI első vezetője Nagy Márta volt, aki jelenleg a GVH szakmai irodákat felügyelő elnökhelyettese.

A VPI az idők folyamán számos szervezeti és feladatköri átalakításon esett át, azonban az elméleti és módszertani kérdések, a hivatal versenypolitikai prioritásainak formálása, valamint a GVH stratégiájának kialakítása folyamatosan feladatai közé tartozott. 2006 őszét megelőzően a VPI ugyanakkor számos egyéb feladatért is felelős volt. Az elmúlt évi átalakítások előtt a VPI vezető szerepet töltött be a GVH versenypártolási tevékenységében, illetve annak koordinációjában, így a GVH-hoz kerülő jogszabály tervezetek véleményezésében is. Kiemelt feladata volt továbbá a hivatal működéséről az Országgyűlésnek benyújtott éves beszámoló elkészítésének koordinálásában, illetve megírásában. A VPI a korábbi években fontos szerepet töltött be a hivatali munkatársak kinevelésében is, tudatos szerepet játszva a GVH-n belüli munkaerő áramoltatásban. Ennek megfelelően számos volt VPI-s kolléga dolgozik jelenleg a GVH különböző szervezeti egységein – közülük egyesek vezető beosztásban, vagy fontos pozícióban. A VPI-n került megalkotásra a versenyfelügyeleti eljárások nyomán követését szolgáló statisztikai rendszer, illetve a VPI feladatai közé tartozott a határozatok kódolása. A VPI komoly szerepet vállalt a belső hálózat menürendszerének, valamint a versenyhivatal korábbi honlapjának kialakításában, illetve azok karbantartásában, különböző dokumentumok feltöltésében is.

A VPI jelenlegi – nagyrészt a korábbiakról megmaradó – feladatai közül a legfontosabb feladata a vezető közgazdással együttműködve mélyebb (alapvetően közgazdasági) elemzések készítése versenyfelügyeleti eljárásokhoz, illetve nagyobb szabású versenypártolási tevékenységhez. Éppen ezért a 2006 szeptemberében kialakított vezető közgazdász poszt a VPI-vel „társbérletben” került kialakításra; a vezető közgazdász szakmai munkájának alapvető bázisát a munkaerő terén a VPI adja, habár szervezetenként a VPI vezetője és a vezető közgazdász azonos

szinten helyezkednek el. A VPI-nek – elsősorban a szervezeti átalakításnak, a feladatok újragondolásának köszönhetően – jelenleg csak közgazdasági diplomával rendelkező tagjai vannak (a VPI vezetője mellett 3 vizsgáló és a vezető közgazdász START-kártyás gyakornoka is közgazdász végzettségű), a vezető közgazdász pedig közgazdasági PhD-vel rendelkezik. A VPI munkáját egy asszisztens segíti, aki a Jogi Iroda és a VPI közös titkárságán dolgozik. Mivel a VPI elsősorban háttérmunkákat végző szervezeti egység, ezért munkatársai ritkán találkoznak ügyfelekkel.

A VPI (és fontosabb ügyekben a vezető közgazdász is) már az eljárások kezdeti szakaszában bevonásra kerül az eljárásokba, a vizsgálati koncepció véleményezésével. Fontosabb ügyekben ezek után sor kerülhet elméleti segítségnyújtásra (szakirodalmak áttekintése) is. Az eljárásokhoz kapcsolódóan a VPI végzi továbbá a kérdőíves felmérésekkel, és esetlegesen egyéb kvantitatív módszerekkel kap-

csolatos „outsourcing” feladatokat, a piackutatókkal, és más elemző cégekkel való kapcsolattartást, az elemzések eljárásokba történő becsatornázását. A vezető közgazdász érkezésével várhatóan egyre gyakoribbá válnak az eljárásokhoz kapcsolódó kvantitatív elemzések is, amelyekben a VPI – lehetőségeihez mérten – ugyancsak segédkezik. A VPI további fontos feladata a hivatali fellépés koherenciájának előmozdítása, illetve annak elméleti megalapozása; e téren a későbbiekben jelentős szerepe lehet a GVH véglegesítés alatt álló „policy” dokumentumainak, amelyek közül „A verseny szabadságával kapcsolatos, a GVH által követett alapelvek” c. dokumentum a VPI-n készül. A VPI feladatai közé tartozik a GVH belső képzéseinek koordinálása és részben azok lebonyolítása is, valamint a GVH-n belüli közgazdasági „szakmai élet” előmozdítása. A VPI (a Nemzetközi Iroda mellett) fontos szerepet tölt be az OECD-vel való kapcsolattartásban is.

Kovács Csaba irodavezető, Csaba Gergely, Szabó Gábor, Nyeső Anita, Köcse Ildikó, Sági Géza és Farkas Dávid

Vertikális megállapodást tiltott meg a CPC a bolgár cementpiacon

A CPC 2006-ban megtiltotta egy vertikális megállapodást egy salakelőállító és egy salakcementgyártó vállalkozás között. A kérdéses megállapodást hosszú távra – 20 évre – kötötték, és olyan kikötést tartalmazott, mely értelmében a salakgyártó (Kremikovtzi AD) vállalta, hogy az általa megtermelt salak teljes mennyiségét a Cemeko nevű vállalkozásnak juttatja. A Kremikovtzi AD Bulgária egyetlen salakelőállítója, míg a Cemeko egy salakcement előállítására nemrégiben alapított vállalkozás. A salakimport lehetősége Bulgáriában a magas szállítási költségek miatt gazdaságilag ésszerűtlen megoldás.

A megállapodás két, vertikálisan integrált piacot érintett: egyrészt a tilalmazott megállapodás tárgyát szolgáló salak- (kohó-cement) piacot, másrészt a salakcement downstream piacát, mivel a salak az összes cementgyár alapvető nyersanyagszükségletének részét képezi.

Az eset körülményeinek megvizsgálása után a CPC arra a következtetésre jutott, hogy a megállapodás nagymértékben felelőssé tehető a korábbi – négy szereplős – oligopolisztikus piacnak a jelenlegi piaci szerkezettel való felcseréléseért, amely utóbbin így az új piaci szereplő monopolhelyzetbe került. A megállapodásban rögzített mennyiség a gyártó teljes kapacitását lekötötte az elkövetkező évekre, éppen ezért egy ilyen megállapodás a többi cementgyártat nyersanyagellátás nélkül hagyta volna. Másfelől ez a salakcement-termelés csökkenéséhez vagy a salakcement árának emelkedéséhez vezetett volna. Ezenkívül a megállapodás megkönnyíthette volna a verseny kizárását a salakcement-termelés piacának jelentős részén.

nek csökkentésére, amennyiben a jogsértésben részt vevő vállalkozás a vizsgálat során – önkéntesen – lényeges bizonyítékot szolgáltat a jogsértés megállapításához és a jogsértés folytatásával erre az időpontra már felhagyott. A CPC nem szab ki szankciót, bírságot a kolluzív megállapodásban részt vevő vállalkozásra, ha az elsőként szolgáltat olyan bizonyítékot, amely a Bizottság megítélése szerint elegendő a hivatalbóli ügyindításra.

A CPC eljárása kérelemre, panaszra, az ügyész indítványára vagy hivatalból indulhat. Hivatalosan valamennyi eljárást a Bizottság elnöke indítja, kezdeményezi, kijelölve egy előadó bizottsági tagot, aki irányítja a vizsgálatot. Munkáját szakértőkből álló csoport segíti, amely csoport tagjai az ügy típusához köthető szakosított igazgatóság munkatársaiból áll össze. Amennyiben az ügy ténybeli vagy jogi komplexitása igényli, a szakértői csoport két vagy több igazgatóság szakértőiből áll össze.

A Versenytörvény és az Átv. alapján hozott határozatok bírósági felülvizsgálata kétfokú. Első fokon a Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság (LKB) 3 tagú tanácsa jár el. Az első fokon hozott ítélet ellen az ugyanazon a bíróságon eljáró, másodfokú, 5 bíróból álló tanácsnál lehet fellebbezést benyújtani. A gyors és hatékony eljárás érdekében a Kbtv. és a Kontv. hatálya alá tartozó ügyekben az eljárás egyfokú, az LKB első fokon eljáró 3 bíróból álló tagú tanácsának ítélete jogerős. Az LKB-nek nincs versenytárgyú ügyekre specializálódott „kollegiuma”. Az LKB ítélete 3 fajta lehet: elutasítja a keresetet és hatályában fenntartja a CPC határozatát; hatályon kívül helyezi a határozatot vagy annak egy részét; visszautalja az ügyet a CPC-nek újbóli megvizsgálásra (ennek keretében utasításokat adhat).

A teljes jogú uniós tagságot követően jelentős változásokat hozott a bolgár versenyjogban: az 1/2003/EK tanácsi rendelet mind a CPC, mind a nemzeti bíróságok által közvetlenül alkalmazandóvá vált. A 139/2004/EK tanácsi rendelet (EK Fúziós Rendelet) közvetlen alkalmazhatósága révén a közösségi dimenziójú összefonódásokat az EK-Bizottsághoz kell bejelenteni. Lényeges változás, hogy a CPC-nek a továbbiakban nincs hatásköre az állami támogatások ellenőrzésére, mivel erre kizárólag az EK-Bizottságnak van jogosultsága. Nemzeti szinten az állami támogatások figyelését, átláthatóságának biztosítását, koordinációját a Pénzügyminisztérium látja el, míg a mezőgazdasági szektornak jutott támogatások esetében a Földművelésügyi és Erdészeti Minisztérium jár el. A CPC egyes szabályozó hatóságokkal való kapcsolatai együttműködési megállapodásokban kerültek rögzítésre. A CPC széleskörű nemzetközi kapcsolatokkal is rendelkezik, elsősorban az EK-Bizottság Verseny Főigazgatóságával. A csatlakozásig mint megfigyelő vehetett részt Európai Verseny Hálózat (European Competition Network – ECN) munkacso-

portjainak ülésein. A bolgár versenyhatóság 2003 óta a Nemzetközi Verseny Hálózatnak (International Competition Network – ICN) is tagja. Szintén részt vesz az OECD Versenypolitikai és Versenyjogi Bizottságának munkájában. Ezenkívül – mint ahogy azt a GVH-val kötött megállapodás is mutatja – a bolgár hatóság intenzív kétoldalú kapcsolatot ápol számos nemzeti versenyhatósággal is.

Visszaélt erőfőlényével az inkumbens távközlési vállalat

A bolgár versenyhivatal 135/2006. sz. határozatában megállapította, hogy a Bolgár Telekomunikációs Vállalat (BTC) – a távközlési piac inkumbens szolgáltatója – visszaélt erőfőlényével. A visszaélő magatartás a helyi hurokátengedési ADSL-szolgáltatások biztosítása kapcsán alkalmazott árpréshen öltött testet. A CPC-elemzésben arra a konklúzióra jutott, hogy a BTC – jól kiépített vezetékes hálózatának köszönhetően, ésszerű alternatíva hiányában – kvázi monopolhelyzetet élvez a nagykereskedelmi piacon.

A BTC úgy élt vissza erőfőlényes helyzetével, hogy az alternatív szolgáltatókra nézve káros árprést alkalmazott. Ezt a magatartását oly módon valósította meg, hogy az alternatív szolgáltatók részére felszámolt nagykereskedelmi árai kevéssel voltak alacsonyabbak, mint a saját előfizetőivel szemben alkalmazott kiskereskedelmi árai, így a kicsiny elérhető árréssel szembeülve az új piaci belépők gazdaságilag értelmetlennek látták a versenyzést a BTC-vel a végfelhasználóknak nyújtott kiskereskedelmi szolgáltatások piacán.

A visszaélő típusú árprést alkalmazása egész Bulgária területére vonatkozott, és lényeges akadályokat állított a helyi hurokon keresztül nyújtott szélessávú adat- és vezetékes hangszolgáltatások piacára belépni kívánó szolgáltatók elé. Ezért a BTC versenytársai nem tudták kiépíteni saját előfizetői hálózatukat a BTC vezetőin keresztül, és nem voltak képesek a domináns szolgáltatóéhoz hasonló, vezetékes hang- és széles sávú adatszolgáltatásokat nyújtani. Ezen kereskedelmi és árpolitikát folytatva, a BTC fenyegette a verseny kialakulását és fejlődését a közelmúltban liberalizált távközlési szektorban, és egyúttal korlátozta a végfelhasználók szabadságát a szolgáltatások közötti választásban.

Zavodnyik József

A kartellek fajtái és „harc eszközei”

Heller Farkas Közgazdasági lexikon című, 1937-ben Grill Károly Könyvkiadó-vállalatánál megjelent munkája több címszó alatt kiért a kartellek kérdéskörére is. Megállapítása szerint „a kartellek harci eszközei, melyeket a kinnlövőkkel szemben alkalmaznak, oly erősen belenyúlnak az egyéni szabadságba is, hogy szabályozásuk előbb-utóbb el nem kerülhető.”

Heller Farkas meghatározása szerint a kartellek vállalatok oly megegyezései, illetve szervezetei, amelyek a piac szabályozására és monopolisztikus befolyásolására törekcszenek.

A szerző többféle kartellt különböztet meg:

EGYSZERŰ ÁRMEGEGYEZÉSEK, ILLETŐLEG ÁRKARTELL

A kartellek kezdetleges alakjai, s csupán az ármegállapításra terjednek ki. Legenyhébb formájuk a kalkulációs kartell, amely nem merevíti meg egészen az árakat, hanem a kalkuláció, az árkiszámítás módjára vonatkozólag létesít a kartell tagjai között megállapodást. Ebben az esetben tehát némi mozgási szabadságot tartanak meg a vállalatok, bár a kalkuláció módja a költségtételeknél eléggé megköti őket.

KONDÍCIÓKARTELL

Az eladási feltételeket, illetve a felek kiszolgálásának feltételeit szabják meg, s amelyek keletkezéséhez az vezetett, hogy egyes kartellekben az árra vonatkozó megállapodásokat a tagok úgy játszották ki, hogy különböző engedményeket vagy más kedvezm-

nyeket (pl. házhoz szállítást) adtak vásárlóiknak, s ez végeredményben azzal egyértelmű, hogy az árukat a megállapodásnál olcsóbban adják. Van, hogy az üzletág természete hozza magával azt, hogy a kartellszerű megállapodás az üzleti feltételek megállapítására vonatkozik (így van ez például a bankkartelleknél).

PIACMEGOSZTÓ KARTELL

Ezen később megjelenő kartellek közé tartoznak a körzetelő és a vevővédelmi kartellek. A körzetelő (rayonáló) kartell olyan kartell, mely a piacot körzetekre osztja és megállapítja az egyes vállalatok körzetét, amelyre működésüket kiterjeszthetik. Ezek a kartellek gyakran közszállításokkal kapcsolatban szoktak keletkezni, hogy a vállalatok egymás alákínálását kizárják. Főszerepük azonban a nemzetközi kartelleknél van, amelyek a piac megosztását célozzák. A vevővédelmi kartell az egyes vállalatoknak biztosítja vevőkörüket, s ezzel elejét veszi a vállalatok közötti versenynek. Enyhébb formájában megengedi azt, hogy a vevőkkel kötött hosszabb szerződés lejártá után a vevőkörben változás állhasson be. Szigorúbb alakjában az egyes résztvevők számára rögzíti a kartell megkötésekor fennálló vevőkört, ennek szélesítését csupán úgy engedve meg, ha egészen új vevőkről van szó. Célja az, hogy a résztvevő vállalatok ne hódíthassák el egymástól kedvezőbb feltételek nyújtásával vevőiket. A vevővédelmi kartell az árakat is megállapíthatja, ez azonban nem feltétlenül szükséges. A fogyasztókra nagy megkötöttséget és az őket ellátó vállalatoknak való kiszolgáltatottságot jelent.

KONTINGENTÁLÓ KARTELL

Ez az ún. magasabb rendű kartellek közé tartozó kartell a termelés megszorítására irányul, és ezzel igyekszik alátámasztani az áraknak a kívánt magasságban tartását. Az üzemek részéről áldozatot kíván,

mert termelésük megszorítása terjeszkedésüket gátolja. Hátterében az áll, hogy a tiszta árkartellek gyengének bizonyultak és céljukat nehezen tudták elérni. Ebben a kartellban az üzemek részére kvótát állapítanak meg, tehát olyan hányadot, amely az össztermelésből az illető üzemre esik.

KÖZSZÁLLÍTÁSI KARTELL

A közületi munkákkal és megrendelésekkel kapcsolatban alakul a versenynek e szállításoknál való kizárására és a közszállításokban való egyenletesebb osztozkodásra. A közszállítási kartell gyakran körzetelő kartell.

SZINDIKÁTUS

A szindikátus a kartell legfejlettebb formája, amely közös elárúsító irodát is létesít, a megrendelések szétosztása, nyilvántartása és elszámolása céljára. A legtökéletesebb kartell, mert az értékesítésig feloleli a kartellben tömörült vállalatok tevékenységét.

ÁLTALÁNOS KARTELL

A helyi kartellek összefogására, vagy általában egyes kartellek összekapcsolására alakuló általános kartell az egy szakmához tartozó különböző ágak kartelljeit összefogja, és ezeknek keretül szolgál. Főképp nemzetközi együttműködésben fordul elő, mint piacfelosztó kartell.

Heller Farkas szerint a kartellek alakítását piaci, üzemszervezési, technikai és pénzügyi tényezők egyaránt elősegíthetik, így például

- az üzemösszpontosulás,
- az áruk egyformásítása, standardizálása (általában az áruk egynemű minősége mellett könnyebb kartellt alakítani, mint ott, ahol az egyes vállalatok gyártmányai sajátos természetűek, mert itt a verseny tényezői erősek),
- a racionalizálás,
- a technikai fejlődés,

- a szabadalmak kihasználása,
- a gyártási anyagok egy kézben való összpontosítása (éppen ennek tulajdonítható, hogy a kartellek már nem csak vízszintes, hanem függőleges tagolódásban is mutatkoznak),
- a kísérletügy felkarolása,
- a vállalatok egy kézben való egyesítését megkönnyítő értékpapír-kapitalizmus,
- az, hogy a vállalatok részére hosszú lejáratú és nagyméretű hitelek nyújtása arra indítja a bankokat, hogy adós vállalataik jövedelmezősége felett örködjenek, illetőleg mint nagy hitelezőknek a kartellek vezetésében is szerep jut nekik.

A kartellek kezében lévő, a kartellen kívüli vállalatokkal szemben alkalmazott „harciszközök” kapcsán Heller Farkas az alábbiakról tesz említést:

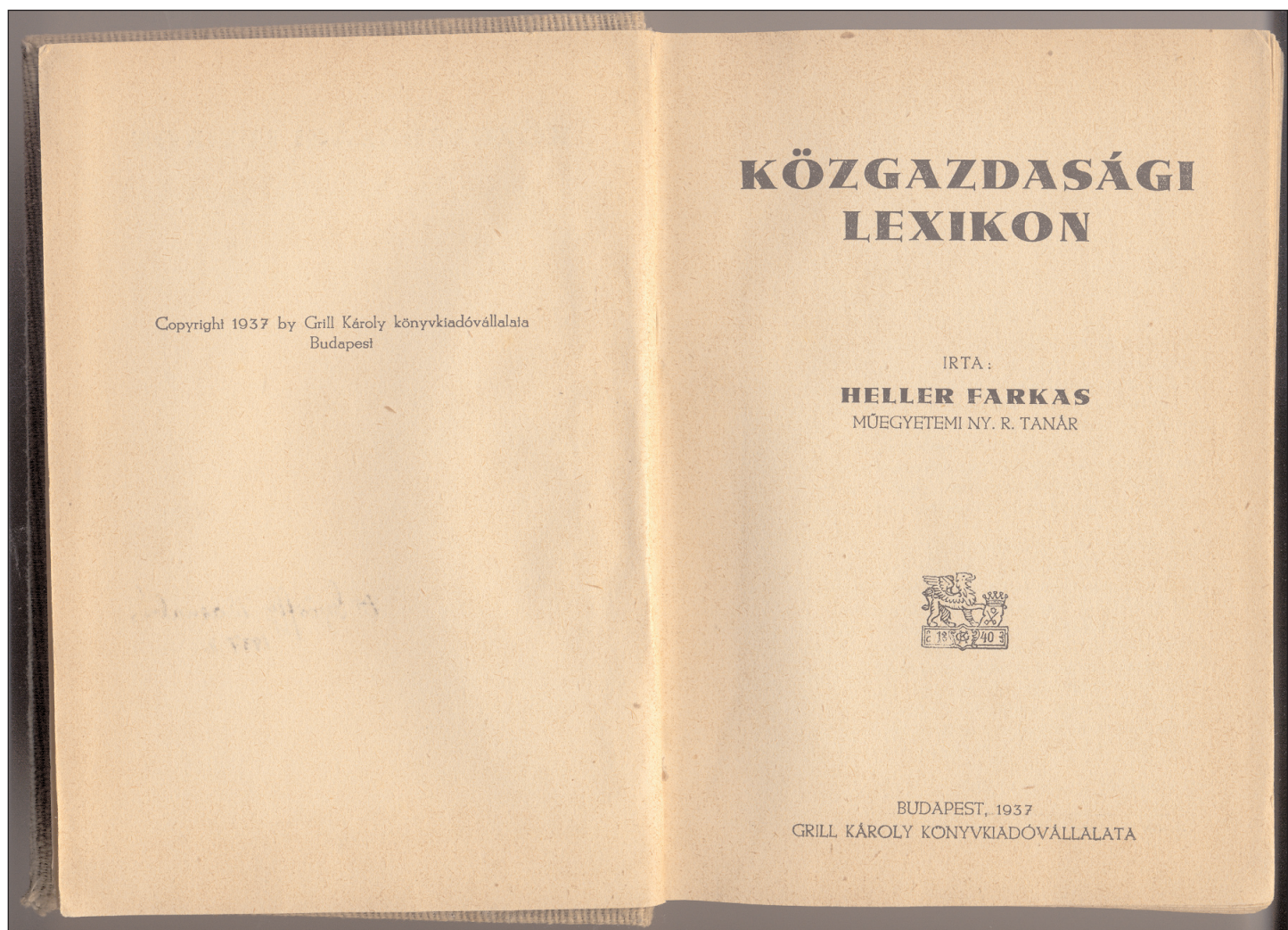
- a kartell ellen cselekvő vállalatok zár alá vétele, amely azzal, hogy a kartell az illető vállalatot ki nem szolgálja, ennek egyenesen létét veszélyeztetheti,

- az árban való különbségtétel attól függően, hogy a kartellnek megfelelő vagy neki nem tetsző vállalatról van-e szó,
- a bojkott, amely abban áll, hogy a kartell másokat is a neki nem tetsző vállalat ki nem szolgáltatására bír rá,
- a harci ár, amikor az általánosan vagy az illető helyen, ahol versenytársa van, leszállítja az árakat, azzal a céllal, hogy a kisebb vagy gyengébb vállalat ráfizetésbe kerüljön, s vagy hódoljon a kartellnek, vagy pedig eltűnjön a föld színéről.

A kartellek keletkezésének első oka az 1870-es években megmutakozó túltermelés és az árak csökkenése volt. Heller Farkas munkájának elkészítésének időszakában is különösen a depresszió vége felé alakultak leggyakrabban a kartellek, míg a fellendülés a leggyengébb kartelleket sokszor veszélyeztették, ugyanígy a kartellek a versenyt kikapcsolják, de a versengés a vállalatok között ezzel nem szűnik meg, amint mutatja ezt a kartellkvótáért való küzdelem.

A fejlődés folyamán a kartellek mindjobban tökéletesednek és bonyolult szervezetekké nőnek ki magukat. A kartellben egyesült vállalatok elvileg megtartják önállóságukat, de a magasabb rendű kartellek már nagy fokban befolyásolják tagjaik szabadságát, ellenőrző szervezetet létesítenek, amely a régi gentleman's agreement helyett a kartelltagok felett messzemenő ellenőrzést tart. Az egyszerű megállapodás, illetve megegyezés helyébe mindinkább a kartellek kereskedelmi társaságok alakjában való létesülése lép (különösen alkalmas erre a korlátozott felelősségű társaság, de a részvénytársaság is).

Megjegyezte továbbá, eleinte a kartellek lényegéhez tartozónak vélték, hogy csak a termelés ugyanazon fokán lévő vállalatok tömörülései, a fejlődés azonban olyan alakulatokhoz vezetett, amelyek nem tisztán horizontális egyesülések, illetve nemzetközi kartellek is létrejöttek, amelyek szerepe különösen a nyersanyagok terén igen nagy.

A GVH tevékenysége számokban

Előzetes statisztikai adatok a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti tevékenységéről

(A 2006-ról áthúzódott és a 2007-ben kezdődött bejelentésekről, panaszokról és a versenyfelügyeleti eljárásokról)

Az összeállítás időpontja: 2007. február 28.

I. Bejelentések, panaszok elbírált jogorvoslati kérelmek száma

Megnevezés	Száma
2006-ról áthúzódott	162
2007-ben érkezett	1117
Együtt	1279
Ebből: jogerősen elutasított	875
Versenyfelügyeleti eljárás indult	208
Elbírálás alatt, folyamatban lévő	196

Megnevezés	A jogorvoslati kérelmet	
	elfogadta	elutasította
Versenytanács	0	0
Fővárosi Bíróság	0	3
Összesen	0	3

II. Versenyfelügyeleti eljárások, az eljárások megoszlása

Megnevezés	Száma
2006-ról vagy korábbi évekről áthúzódott	101
2007-ben indult	194
Együtt	295
Ebből: versenyhivatali határozattal lezárt	186
Folyamatban lévő	109

Megnevezés	Száma
Fogyasztók megtévesztése	135
Erőfölény	68
Kartellmegállapodás	37
Fúziókontroll	55
Összesen	295

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatok megoszlása

Megnevezés	Törvény-sértés	Bírság 1000 Ft-ban	Meg- szüntetés	Engedé- lyezés	Elutasítás	Nem engedély- köteles	Egyéb lezárás	Összesen
Fogyasztók megtévesztése	61	1 822 500	22				11	11
Erőfölény	9	1 166 000	22				0	11
Kartellmegállapodás	13	8 503 350	4	0	0	0	0	11
Fúziókontroll	(7)*	42 500	0	35	0	4	1	11
Összesen	83	11 534 350	42	35	0	4	9	11

IV. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott legnagyobb bírságok (2007. január 1.–február 28.)

Vj szám	Ügynév	Összeg (ezer Ft)	Ügýtípus
120/2006	Pannon GSM – Djuice díjcsomag	40 000	fogyasztók megtévesztése
143/2006	Auchan Mo. Kft. – reklámtevékenység	30 000	fogyasztók megtévesztése
131/2006	Magyar Telekom Nyrt. – mobiltelefonok értékesítése	20 000	fogyasztók megtévesztése
141/2006	Erste Bank Nyrt. – 7 millió havi 20 ezerért	15 000	fogyasztók megtévesztése
127/2006	Örökjradék Zrt. – Lakásingatlanok életjradékért	13 500	fogyasztók megtévesztése
133/2006	Danone Kft. – „7 előny”	10 000	fogyasztók megtévesztése